

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЕЛХОВО

2021– 2028 г.

2022г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на използваните съкращения		2
I.	Въведение	4
II.	Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците	9
	Анализ на състоянието относно отпадъците	9
	Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмни документи в контекста на правата и задълженията на общините	13
	Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на територията на Община Елхово	14
	Анализ на дейността на Регионално сдружение по управление на отпадъците	16
	Анализ и оценка на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове	17
	Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване	18
	Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“	18
	Анализ и оценка на инфраструктурата за управление на отпадъците	19
	Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците	20
	Анализ на икономически инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им	23
	Анализ на финансовите потоци по управлението на дейностите с отпадъците	26
	Прогнози	27
III.	SWOT анализ	27
IV.	Цели и приоритети на общинската програма за управление на отпадъците	29
V.	План за действие с програми и мерки за постигането на заложените цели	29
	Програма за предотвратяване образуването на отпадъци в Община Елхово	31
	Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци	43
	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци	54
	Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	66
	Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци	72
	Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки	82
	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	91
VI.	Координация с други планове и програми	96
VII.	Система за наблюдение, контрол и отчетане на изпълнението на програмата за управление на отпадъците на територията на Община Елхово за периода 2021-2028г.	100
VIII.	ПРИЛОЖЕНИЯ	103

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИК	Адаптиране към изменението на климата
БО	Битови отпадъци
БрБО	Биоразградими битови отпадъци
ГПК	Граждански Процесуален кодекс
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадни води
ДВ	Държавен вестник
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ЕГО	Едрогабаритни отпадъци
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ЗМДТ	Закон за местни данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
КР	Комплексно разрешително
МБТ	Механично-биологично третиране
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НДНТ	Най-добри налични техники
НИСО	Национална информационна система „Отпадъци“
НСИ	Национален статистически институт
НПУО	Национална програма за управление отпадъците
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ООп	Организация по оползотворяване
Ооооп	Организация по оползотворяване на отпадъците от опаковки
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОЧЦМ	Отпадъци от черни и цветни метали
ПИ	Поземлен имот
ПИПООС	Преглед на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПО	Предотвратяване на отпадъците
ПШОО	Програма за предотвратяване образуването на отпадъци
ПРЗ	Преходни и заключителни разпоредби
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПТП	Програма за техническа помощ
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУСО	План за управление на отпадъците
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗП	Разгънатата застроена площ

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

РОП	Разширена отговорност на производителя
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РЦТНО	Регионален център за третиране на неопасни отпадъци
СМР	Строително-монтажни работи
СО	Строителни отпадъци
СТО	Световна търговска банка
ТБО	Такса битови отпадъци
ЦУР	Цели на устойчиво развитие

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за управление на отпадъците на община Елхово 2021–2028г (ПУО) е разработена на основание чл.79 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и чл.52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Съгласно изискванията на чл.52, ал.3, ал.2 от ЗУО настоящата нова Програма се изготвя във връзка с настъпили промени във фактическите условия, а именно:

□ Промени в законодателството по управление на отпадъците – нов, пети Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 година, и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, неразделна част от Плана, приети с Решение №459 на Министерския съвет от 17.06.2021г. Планът и отделните програми към него подпомагат централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране;

□ Изтекъл период на действие на Програма за управление на отпадъците на община Елхово 2015-2020г. и Актуализация на програмата, приета с Решение №375/32/2 от 28.06.2018г. на Общински съвет Елхово.

Настоящата Програма за управление на отпадъците на община Елхово 2021–2028г. е изготвена в съответствие със Заповед № РД-883/23.09.2021 г. на министъра на околната среда и водите за утвърждаване на „Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г.“

Времевият хоризонт на настоящата програма е в съответствие с периода на действие на новия Национален план за управление на отпадъците, съгласно чл.52, ал.3, т.1 от ЗУО. Общинската програма за управление на отпадъците е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството за отпадъците на местно ниво. Тя е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Елхово.

С промените в законодателството по управление на отпадъците – нов, пети Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 година и Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г., се поставят нови цели и изисквания пред общините.

В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъци и развитие на кръгова икономика, линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничения характер на природните ресурси. Кръговият икономически модел цели максимално затваряне на цикъла производство-потребление и минимизиране на отпадъците. Кръговата икономика е модел, насочен към удължаване на жизнения цикъл на продуктите. На практика това означава възможно най-дълго споделяне, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране на съществуващи материали и продукти.

Кръговата икономика е не просто безотпадна икономика, а икономика, която функционира по максимално ефективен начин. Едно от нещата, свързани с ефективността, е намаляването и в някои случаи пълното елиминиране на отпадъците. Другите, не толкова важни аспекти, са удължаването на полезния живот на всички продукти, които използваме, което е свързано с повишаването на тяхното качество, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници, намаляване на консуматорството и т.н.

Съгласно възприетата йерархия на отпадъците се дава приоритет на предотвратяването на отпадъците, следвано от подготовката за повторно използване, рециклирането, възстановяването и накрая изхвърлянето, като най-нежелана опция. По този начин, следвайки тенденциите и политиката за управлението на отпадъците в ЕС и Република България, ще се депонират само така наречените „крайни отпадъци“, т.е. само тези отпадъци, които не биха се използвали повторно или не могат да бъдат рециклирани. Това от своя страна ще допринесе за изпълнение на националната политика за управление на дейностите на отпадъците, чиято основна цел е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

Основното предназначение на ПУО е да осигури практически инструмент за общината, който предвижда потребностите от бъдещи инвестиции за третиране на отпадъци и финансовите изисквания към реализацията им. Програмата за управление на отпадъците отразява актуалното състояние и планира мерките и дейностите с отпадъците на територията на община Елхово, в съответствие с действащите нормативни изисквания.

Разработването на целите на Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община Елхово и мерките за тяхното постигане се осъществи на основата на изготвените анализи на съществуващото състояние по управление на отпадъците в общината и основните изводи и препоръките в анализите за подобряване на системите за управление на отпадъците. Анализите са представени в Приложение към Програмата. Програмата обхваща всички задължения на местната администрация за третиране на отпадъците, произтичащи от Закона за управление на отпадъците (ЗУО). В нея се включват мерките за предотвратяване образуването на отпадъците, събирането, транспортирането, третирането, оползотворяването и обезвреждането на различните потоци отпадъци, образувани от жизнената дейност на гражданите, както и от административни, търговски, промишлени и други източници.

ПУО включва в обхвата си отпадъците, които са в приложното поле на ЗУО и в същото време управлението им е от компетенциите на общинските власти:

- битови отпадъци;
- строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;
- производствени отпадъци – утайки от ПСОВ;
- опасни отпадъци от домакинствата.

При разработването на програмата е спазена йерархията за третиране на отпадъците, изградена съгласно изискванията на Европейският съюз, а именно:

1. Предотвратяване образуването на отпадъците;
2. Подготовка за повторна употреба;
3. Рециклиране;
4. Друго оползотворяване (оползотворяване за получаване на енергия);
5. Обезвреждане.

Към програмата за управление на отпадъците на община Елхово е разработена и общинска програма за предотвратяване образуването на отпадъци (ППОО).

ПУО е инструмент, чрез който се цели достигането на екологосъобразно третиране на отпадъците и чрез която оползотворяването и рециклирането на образуваните отпадъци са основен принцип в изграждането на политиката по управление на отпадъците. Тя се разработва в консултации със заинтересованите страни от общината и задължително предвижда мерки за информиране относно хода на изпълнението ѝ. С цел осигуряване на

обществен достъп и в съответствие с изискванията на чл. 52, ал.7 от ЗУО, Програмата се публикува на интернет страницата на общината.

Програмата за управление на отпадъците е отворен документ, който може да бъде допълван при следните обстоятелства:

- промяна на нормативната уредба;
- промяна на фактичката обстановка - изменения на целите и приоритетите;
- по препоръка на компетентните органи;
- при конкретизация на инвестиционните проекти;
- при изтичане на периода ѝ, което дава възможност за вземане на навременни и адекватни мерки при изпълнение на политиката, свързана с управлението на отпадъците.

Програмата се приема от Общински съвет, който контролира изпълнението ѝ. Съгласно изискванията на чл.52, ал. 9 от ЗУО, Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март Общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Обща характеристика на общината

Територията на община Елхово е разположена в Югоизточната, периферна част на страната. В административно отношение тя е част от област с център гр. Ямбол и попада в Югоизточния район за планиране. Територията на община Елхово заема най-южната част на Ямболска област и включва земите от средното течение на р. Тунджа.

Територията на общината обхваща 701,7 km² и е втората по големина сред 5-те общини на областта. Площта ѝ представлява 20,9% от площта на Област Ямбол и 4,8% от Югоизточния район на планиране. На север административната граница я отделя от територията на община Тунджа, на северозапад има малка контактна зона с община Стралджа, /при с. Леярово и с. Поляна/, а на изток граничи с община Болярово. Западната граница се отличава с това, че по-голямата част преминава по долината на р. Тунджа и я отделя от община Тополовград, а по-малка част южно от селата – Изгрев, Пчела и Малък манастир е сухоземна. Южната граница на община Елхово съвпада с държавната граница на страната с Р. Турция.

Фигура I-01: Географска карта на Община Елхово

Съгласно Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) в Югоизточния район гр. Елхово е необходимо стимулиране, за да изпълнява важна роля на център от 4-то ниво в южната периферия на Източна България. Градовете от четвърто йерархично ниво са малки градове с *микрорегионално значение за територията на групи общини* (околии). Тези градове са центрове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за повече от една община. Те са избрани с оглед подходящото им местоположение в територията на областите, демографската им големина, наличните им функции с надобщинско значение в сферата на икономиката, социалната сфера, образованието, културата, въпреки занижените им социално-икономически показатели. Запазването на позициите и утвърждаването на тези градове като центрове от четвърто йерархично ниво е ключов фактор за задържането на населението във вътрешните и външните периферни части на района, предлагайки работни места и основни публични

блага и услуги. Имайки предвид това, следва да се предвиди подкрепа за най-уязвимите, но пространствено значими градове, в които попада и гр. Елхово.

Демографски и социално-икономически характеристики на Община Елхово

Общината Елхово е съставена от 22 населени места, в т.ч. общинският център град Елхово и 21 села. Кметствата в Община Елхово са: с. Бояново, с. Гранитово, с. Жребино, с. Изгрев, с. Кирилово, с. Лесово, с. Маломирово, с. Мелница, с. Малък Манастир, с. Пчела, с. Раздел и с. Трънково. Останалите села, а именно с. Борисово, с. Вълча поляна, с. Г. Дервент, с. Добрич, с. Лалково, с. Чернозем, с. Малко Кирилово, с. Славейково и с. Стройно са със статут на кметски наместничества.

Селищната мрежа в общината е относително равномерно развита. Населени места от обособената северна зона имат по-голям потенциал за развитие на стопанските и на селищните си елементи. Тези от южната зона са по-малки като брой население и територия (с малки изключения), но от своя страна предлагат добри възможности за развитие на туризма. Превес в селищната мрежа има само общинският център – град Елхово. Градът е с водещи административни функции, които се изразяват в организиращото му влияние в сферата на определени обслужващи дейности в границите на общината, а по отношение на други (здравеопазване, средно образование, обществен ред и сигурност, съдебна система) и в границите на съседната община Болярово.

Населените места в община Елхово са от селски тип, като някои от тях са с добре оформени селищни центрове и територии за труд. По степен на урбанизация (66,13% градско население), община Елхово е близо до средната стойност за страната – 70%. Останалата демографска маса от 33,87% (4583 жители по данни на НСИ към 31.12.2021г) населява селата на територията на общината.

Промишлеността в общината е представена от предприятия на преработващата промишленост – производство на метални изделия, електроизделия, облекло и трикотажни изделия, хранително-вкусова и друга промишленост. Икономическият потенциал на общината е съсредоточен основно в гр. Елхово и се явява важен фактор за осигуряване на трудова заетост на работната сила. В отрасловата структура на промишлеността значителен дял заемат икономическите дейности (по НКИД) свързани с машиностроенето. Производствените мощности на промишлеността са разположени в промишлените зони на гр. Елхово и на територията на бившите стопански дворове на АПК в някои от другите населени места (с. Изгрев, с. Малък Манастир, с. Гранитово, с. Бояново). Строителният отрасъл е сред отраслите, най-силно засегнати от стопанската криза. Строителните фирми намаляват от 12 през 2011 г. на 9 през 2017 г., а заетите лица се характеризират със сезонност и динамика. Селското стопанство е традиционна икономическа дейност за всички населени места в общината, като то е основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял.¹

Община Елхово участва като водеща община в Регионално сдружение за управление на отпадъците - Регион Елхово заедно с община Болярово. Основната цел на сдружението е изграждане на устойчива система за управление на отпадъците, която да осигурява необходимата инфраструктура за третиране, оползотворяване и екологосъобразното обезвреждане на битовите отпадъци, генерирани на територията на региона.

¹ Общ устройствен план на община Елхово

Териториалния обхват и границите на регион за управление на отпадъците Елхово, спрямо останалите общини в областта са представени на следващата Фигура I-02.

Фигура I-02: . Административна карта на област Ямбол с означен обхват на регион за управление на отпадъците Елхово

II. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализ на състоянието относно отпадъците

На основата на анализите са направени следните изводи и препоръки:

Основни изводи и препоръки относно битовите отпадъци

□ Община Елхово е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово“. В сдружението община Елхово е водеща община и в него участват общините - Елхово и Болярово;

□ В общината е организирана система за събиране на отпадъците във всички населени места, на която се извършва ежегодна оптимизация. Делът на обслужваното население от системата за сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци е 100%;

□ Общината е обхванала и управлява, генерираните от крайни потребители масово разпространени отпадъци, чрез сключени договори с фирми и/или организации по оползотворяване, като по този начин се цели всички масово разпространени отпадъци да се отделят от потока смесен битов отпадък, събиран от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в общината.;

□ По проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е извършен морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци, образувани на територията на община Елхово. Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите: ситна фракция (<4cm) – 25.00% от общия поток

битови отпадъци, следвани от пластмаса (14.00%); градински (13.00%) и инертни материали (10.00%). Рециклируемите отпадъци имат 27% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 14 %, следвано от картон – 5%, хартия – 4%, стъкло и метали по 2%;

□ Съгласно извършено сравнение на нормата на натрупване в общината с тази за страната за периода 2016-2020г. се установява, че през 2016г. стойността на показателя норма на натрупване в община Елхово, представлява около 26.90% от тази за страната или е с 3,72 пъти по-ниска от стойността ѝ, а през 2018г. достига 31,94 %. В края на разглеждания период се наблюдава нарастване на нормата на натрупване в сравнение със същата през 2016-2017г. Съгласно данните за общото количество на образуваните отпадъци в община Елхово и данните от НСИ за населението в общината към 31.12.2021 г. – 13530 жители, е определена норма на натрупване на отпадъците община Елхово за 2021 г. – 121,38 кг/ж/г. Тази стойност е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г.;

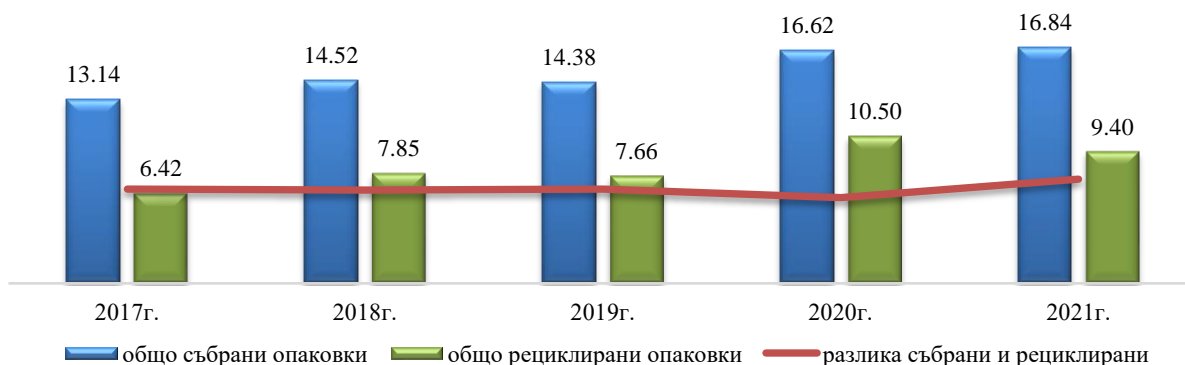
Фигура II-01: Норма на натрупване в кг/ж/г през периода 2016-2021г.

Източник: НСИ, Оба Елхово, собствени изчисления

□ В общината има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия, пластмаса, стъкло и метал. Въведено е и разделно събиране, чрез сключени договори за сътрудничество с фирми за организиране разделното събиране на излезло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО); негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА); за организиране на дейности по събиране, съхраняване и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС, както и за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ). Предприети са действия за разделното събиране на отпадъците от обувки и текстил със сключване на договор за сътрудничество с „Текстилно рециклиране“ АД. От 2020г. е организирано разделното събиране на опасните отпадъци от домакинствата. Общината осъществява постоянен контрол, относно разделното събиране на специфичните потоци масово разпространени отпадъци и при констатиране на нарушения съставя санкции;

□ По отношение разделното събиране на отпадъците от опаковки, обобщените резултати показват бавно повишаване на тяхното количество, събрано в цветните контейнери. Увеличаване на количествата отсортиран отпадък се наблюдава през последните години, към което се стреми всяка система. През 2017г. процентът на

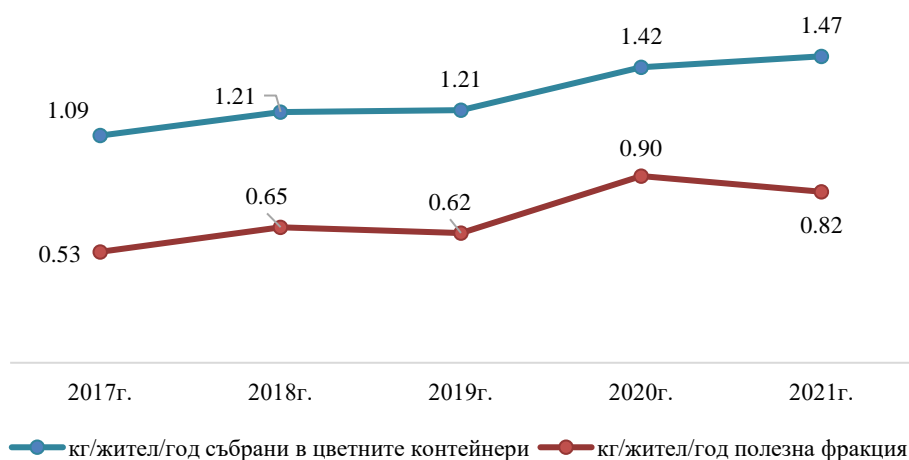
рециклираните отпадъци от опаковки е 48.84 % от общото събрано количество на същите отпадъци, докато през 2020 г. и 2021г. са рециклирани съответно 63,18% и 55,82% от общо събраните отпадъци от опаковки през годината. От тук може да се заключи, че населението постепенно придобива навици за правилно сортиране и разделяне на рециклируемите отпадъци в контейнерите;

Фигура II-02: Количества разделно събрани и рециклирани отпадъци от опаковки на територията на община Елхово за периода 2016-2021г., в тон/година

Източник: ОБА Елхово, отчети „Екобулпак България“ АД, собствени изчисления

□ На база данните от отчетите на организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки са изчислени нормите на натрупване на рециклируемите материали от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. Нормата на натрупване е изчислена на база количествата рециклирани отпадъци от опаковки и населението обслужвано от системата за разделно събиране на този поток отпадъци. Обхванатото със системата население в общината за 2021г. представлява около 75.30% от общото население, живеещо на територията ѝ. Изчисленията посочват ниска активност на глава от населението, извършващо разделно събиране на отпадъците от опаковки. Нормата на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от опаковки в контейнерите за разделно събиране за 2021г. е 1,47 кг/жит/год, а нормата на натрупване на рециклираната полезна фракция – 0,82 кг/жит/год. От съществена важност, с цел повишаване информираността на гражданите са кампаниите за подобряване ефективността на системата;

Фигура II-03: Норма на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. в община Елхово

Източник: ОБА Елхово, отчети „Екобулпак България“ АД, собствени изчисления

□ Разширяването на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки) в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места би довело до завишаване на количествата разделно събрани рециклируеми отпадъци. Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло;

□ Със Заповед № 139/15.06.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), община Елхово е посочена сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло към 31.12.2018 г., като е постигнала степен на рециклиране 1%. За 2019г., съгласно информация публикувана на сайта на ИАОС, постигната степен на рециклиране е 2%. Съгласно Заповед № 189/24.07.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), община Елхово е сред общините, които са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото им количество към 1995 г.;

□ Приетите на депото смесени битови отпадъци не преминават през процес на сепариране и отделяне на рециклируемите материали от общия поток битови отпадъци. На територията на регионалното депо за неопасни отпадъци – Регион Елхово няма изградена инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци;

□ През годините ясно се наблюдава висок процент на депонирани битови отпадъци на регионалното депо от територията на общината, вследствие на липсваща инфраструктура за предварително третиране (сепариране) и ниския ръст на рециклиране, ведно с неправилното изхвърляне на рециклируеми отпадъци в контейнерите за смесен битов отпадък. Съгласно направените изчисления за периода 2017-2021г. процентът на депонираните отпадъци спрямо общо събраните в общината варира в диапазона от 99.20% (през 2017г.) до 98.97% (през 2021г.);

□ Препоръчително е общината да насърчава жителите, които имат градини към домашно компостиране чрез кампании за запознаване на населението и ползите от домашното компостиране в малките населени места;

Основни изводи относно строителните отпадъци

□ В общинската уредба са посочени забраните относно нерегламентираното изхвърляне и третиране на строителни отпадъци и недопускане тяхното изхвърляне в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци;

□ Спазват се нормативните изисквания по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи;

□ Необходимо е прилагане на стриктен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

Основни изводи относно утайки от ПСОВ

□ На територията на община Елхово е изградена ПСОВ, която е въведена в експлоатация през 2020г. Отговорността за експлоатация на съоръженията е на „ВиК“ ЕООД гр. Ямбол. С въвеждане в експлоатация на ПСОВ гр. Елхово, тенденциите са за увеличаване на количествата образувани утайки от ПСОВ на територията на общината, което е причина за внимателно анализиране на бъдещите планове за третиране и обезвреждане на генерираните количества утайки;

□ Операторът, а именно „ВиК“ ЕООД Ямбол избира начини за оползотворяване на утайките, с цел да се създадат предпоставки за намаляване на евентуалните рискове за околната среда и поетапно постигане на целите заложи в националното законодателство. Общината като собственик на съоръжението трябва да участва активно в този процес. Въпросът за подобряване на йерархията за управление на утайките е много важен, като се има предвид трудността при намирането на терени за депа за отпадъци и негативните реакции на населението;

□ От изключителна важност е информираността на персонала, относно най - добрите налични техники на европейско и национално ниво, свързани с управлението на утайките. В тази връзка добро решение е изготвяне на програми за обучение, с цел надграждане на знания, свързани с нови технологии и мерки по третиране и оползотворяване на утайките, и идентифициране на възможности за финансиране.

Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и на стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

Националната правна рамка е построена в цялост и съдържа конкретни разпоредби, адресиращи обхвата, правата и задълженията на местните власти по отношение на управление на отпадъците, в т.ч. ангажиментите за поетапно увеличаване на количествата отпадъци, които се рециклират и оползотворяват, и намаляване на депонираните отпадъци. Поставят се високи и конкретни изисквания към местните власти относно подобряване на йерархията на управление на потоците отпадъците. Несправянето с тези задължения води до сериозни финансови последици за общините и съответно – за населението и бизнеса.

Настоящият раздел съдържа преглед и анализ на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво, като основа за разработване на стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период до 2028 г.

□ На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“;

□ Очаква се в следващите пет години ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.;

□ Въведени са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци;

□ През последните години европейските стратегически документи предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве;

□ Законодателните предложения относно отпадъците, съдържат дългосрочни цели за намаляване на депонирането и за по-добра подготвеност за повторното използване и рециклирането на основни потоци от отпадъци, като битовите отпадъци и отпадъците от опаковки. Целите следва да помогнат за постепенно преминаване към най-добри практики по предотвратяване образуването на отпадъците и да насърчат регионалните звена към предприемане на действия за набавяне на необходимите инвестиции в управлението на отпадъците, с цел усъвършенстване и надграждане на съществуващата инфраструктура;

□ Въведените промени насърчават възможностите за поправка, осъвременяване, по-дълготрайно използване и рециклиране на продуктите, когато това е целесъобразно и като вземат предвид особеностите на различните продуктови групи. Държавата и органите на регионално и местно ниво играят важна роля за насърчаването на повторното използване и поправката.

Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на територията на Община Елхово

Въз основа на направените анализи на националната и общинската нормативна рамка и програмни документи в областта на управлението на отпадъците, могат да се посочат следните основни изводи:

□ Властите на местно, регионално и национално равнище са тези, които спомагат за осъществяването на прехода към кръгова икономика. Целта е да се осигури най-подходящата нормативна уредба за изграждането на кръгова икономика на единния пазар, да се дадат ясни сигнали на икономическите оператори и обществото като цяло за начина, като се определят дългосрочни цели относно отпадъците и се предприемат конкретни, широкообхватни и амбициозни действия;

□ Общинските власти имат ангажимент да разработват и прилагат програмни документи на местно ниво за управление на отпадъците, които трябва да бъдат актуализирани, съгласно изискванията на новото законодателство;

□ Въведената общинска нормативна уредба на община Елхово отговаря на програмните документи и политики посочени в националната правна рамка и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Управление на отпадъците“. Наред с нормативните промени в законодателството по отношение на сектор управление на отпадъците, общината трябва навременно да отразява нормативните промени в местната нормативна уредба и в нормативните си документи, съобразно местните условия и възникващи потребности в общината;

□ Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Елхово е разработена, съгласно изискванията на действащата в страната национална нормативна уредба. С нея са определени условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. Наредбата ясно детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват отпадъци. Поставени са задължения и забрани свързани с управлението на отпадъците на територията на общината. За ефикасно управление на дейностите по отпадъците е необходимо периодично изменение и допълване на Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Елхово, съобразно изискванията и задълженията на националното законодателство;

□ Община Елхово провежда политика и мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически и програмни документи, одобрени от общински съвет;

□ Препоръчително е да се изготвят периодични отчети за изпълнение на програмните документи, които да се публикуват на интернет страницата на общината;

□ Съгласно промените в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) е необходимо Общинският съвет да приеме основите за изчисляване размера на такса битови отпадъци за всяка от услугите по чл. 62 от ЗМДТ с Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ (Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги);

□ Община Елхово разработва Програма за управление на отпадъците, съгласно чл.52 от ЗУО. Програмата е неразделна част от общинската програма за околна среда и подлежи на актуализация при промяна във фактическите и/или нормативните условия;

□ Съгласно направената оценка, основните изводи са, че община Елхово успява да приложи изискванията на нормативната уредба в своята дейност. За някои от изискванията са необходими време и ресурси за осъществяването им, като за целта са заложили различни мерки и дейности, както в настоящата програма, така и в местните нормативни документи.

По отношение на изпълнение на задълженията на кмета на общината, могат да се посочат следните изводи:

□ Всички населени места са обхванати от системата за сметосъбиране и сметоизвозване на смесените битови отпадъци от територията на общината;

□ В общината има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия, пластмаса, стъкло и метал, съгласно сключен договор с „Екобулпак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали;

□ За изпълнение на задължението по чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО за организиране на разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата на територията на общината, община Елхово е сключила договори с фирми и организации, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци. Въведено е разделно събиране, чрез сключени договори за сътрудничество на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО); негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА); за организиране на дейности по събиране, транспортиране, съхранение и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), както и за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ), текстил и опасни отпадъци на територията на общината. При констатиране на нарушения, относно разделното събиране на специфичните потоци масово разпространени отпадъци се съставят санкции;

□ Съгласно чл. 28а (Нов - ДВ, бр. 77 от 2021 г.) от Наредба №7/19.12.2013г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, кметовете на общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО извършват морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно методика, утвърдена със заповед на министъра на околната среда и водите. Морфологичният анализ се актуализира на всеки 5 години. За територията на община Елхово е изготвен морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ 2019г., с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Изследването е проведено съобразно изискванията на Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744 от 29.09.2012г. на МОСВ, в рамките на четири годишни сезона;

□ Съгласно чл.19, ал. 3, т. 9 от ЗУО, кметът на общината има задължението да организира разделното събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане. На територията на община Елхово е осигурена възможност за населението безвъзмездно да предават разделно събрани опасни отпадъци чрез мобилни събирателни пунктове за разделно събиране на отпадъци от домакинствата. По този начин гражданите на община Елхово могат да предават безвъзмездно: луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак, бои, масла, лепила, разтворители, перилни и почистващи смеси, лекарства с изтекъл срок на годност, опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества и др. съгласно сключен договор на общината с „Балбок

Инженеринг“АД. Датите, мястото за разполагане и движение на мобилните събирателни пунктове се определят в срок до 31 януари на съответната година, като същите се организират в най-малко две кампании и се обявяват на населението, чрез средствата за масово осведомяване в общината.

Анализ на дейността на регионално сдружение по управление на отпадъците – Регион Елхово

□ В изпълнение на регионалния принцип за управление на отпадъците община Елхово участва в Регионално сдружение на общините Елхово и Болярово;

□ Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците в регион Елхово е създадено на 03.08.2016г. при провеждане на Общо събрание, състоящо се от кметовете на участващите в него общини. За Председател на регионалното сдружение е избран Кметът на община Елхово. Като водеща община, която да възлага обществени поръчки за избор на доставчици и изпълнители по изграждането на елементите на регионалната система за управление на отпадъците, както и представителността на общините в комисиите за провеждане на обществени поръчки е определена община Елхово;

□ Осигурено е организационно и ресурсно обезпечаване на дейностите по управление на отпадъци в обхвата на регионалната система за управление на отпадъците. Дейностите за третиране на отпадъците, постъпили на територията на регионалното депо се извършват, съгласно издаден разрешителен документ по реда на чл.35 от ЗУО – действащо Комплексно разрешително №134/2006г. Притежател на разрешителното е община Елхово;

□ Съгласно чл. 31, ал. 4 от закона за управление на отпадъците, във всеки от регионите, определени с Националния план за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО. Съгласно Заповед №139/15.06.2020г. на директорът на ИАОС, общините в РСУО Елхово не изпълняват поставените цели по чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО за календарната 2018г. Със Заповед №189/24.07.2020г. на директорът на ИАОС, общините Елхово и Болярово са изпълнили целите по чл.31, ал.1, т.2 от ЗУО за 2018г.;

□ Активността на участие на общините в заседанията на Общите събрания на РСУО е висока, като и двете общини участват редовно в заседанията. Наблюдава се единомислие на общините при вземането на решения от РСУО;

□ В регионалната система за управление на отпадъците на Регион Елхово липсва инфраструктура и съоръжения за третиране на битовите, зелени и строителни отпадъци;

□ На регионалното депо, генерираните от общините смесени битови отпадъци не се подлагат на предварително третиране (сепариране) и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци с цел последващо оползотворяване. За постигане на заложените нови регионални цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци, е необходимо внедряване на нови елементи в инфраструктурата за управление на отпадъците на регионално ниво. Препоръчително е през следващия програмен период, усилията на общините в РСУО Елхово да се насочат към изграждане на необходимата инфраструктура, осигуряваща максимална степен на рециклиране и компостиране на отпадъците на регионално ниво;

□ На територията на двете общини в РСУО Елхово няма изградена инсталация за третиране на строителните отпадъци. Препоръчително е да бъдат предприети действия за проучване, проектиране и изграждане на инсталация за третиране на строителните отпадъци на регионално ниво;

□ С цел спазване изискванията на чл. 21, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците, кметовете на общините от регионалното сдружение е препоръчително своевременно да предприемат действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на съоръжение за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със

задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци. В НПУО 2021-2028г. РСУО Елхово е включен в индикативния списък на РСУО, в който е необходимо да се осигури такава инсталация;

□ Като допълнителна мярка за постигане на поставените цели е насочване на усилията към доразвиване на системите за разделно събиране; провеждане на разяснителни и образователни кампании за ползата от разделно събиране на отпадъци; включване на домашно компостиране, където е приложимо; изграждане на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба.

Анализ на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове

□ В община Елхово дейностите, свързани с управление на отпадъците са възложени на служителите от звено „Екология“ към Отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“ и на служителите от дейност „Озеленяване“ и „Чистота“;

□ Функциите по отношение на финансовото, правното и административното обезпечаване на политиката за управление на отпадъците са възложени на „Бюджет и финанси“ към Отдел „Бюджет, финанси и ТРЗ“ от Общата администрация;

□ Функциите на структурните звена в общата и специализираната администрация осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия. Функциите на отделните дирекции са разписани в Устройствения правилник на общинската администрация. Не се наблюдават смесване и дублиране на функции между основните звена като за дадена дейност по отпадъците всяко звено има ясно формулирани функции за нейното изпълнение, което е предпоставка за добра координация между отделните звена;

□ По отношение на събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците, община Елхово обезпечават изпълнението на функциите, чрез възлагане на външни изпълнители;

□ Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителите с функции за управление на отпадъците в общинската администрация на общината е добра. За служителите са осигурени помещения в сградата на общината, офис оборудване и служебен автомобил за осъществяване на контролната дейност;

□ Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е добра. За повишаване и поддържане на административния капацитет е необходимо провеждане на периодични обучения на служителите в т. ч. участие в семинари/работни срещи по управление на битовите отпадъци - с акцент върху управление на биоразградимите отпадъци в т.ч. хранителни отпадъци, рециклируеми битови и строителни отпадъци, прилагане на добри практики по разделно събиране, рециклиране и предотвратяване на отпадъците;

□ Необходимо е общината да изготвя годишен план и годишен отчет за контролната дейност по отпадъците, които да се одобряват от ръководството на общината, а резултатите от контролната дейност да се публикуват периодично на интернет страницата за осведомяване на обществеността;

□ ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролните органи, в т.ч. кметът на общината, директорите на РЗИ и РИОСВ, министърът на околната среда и водите извършват проверки по документи и/или проверки на място, съобразно своята компетентност. Националното законодателство ясно разграничава и регламентира отговорностите на институциите на централно и местно ниво по отношение извършването на инспекции и контрол на дейностите с отпадъци.

□ Анализът на функционалните характеристики на структурните звена показва, че контролните правомощия на кмета на община Елхово, съобразно изискванията на ЗУО се изпълняват, както относно обхвата, така и относно регламентираните видове контрол и минималната честота на контролните проверки.

Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

□ Община Елхово е предприела необходимите действия за закриване и рекултивация на общинското депо за отпадъци с преустановена експлоатация на територията си. Сключени са договори за строително-монтажни дейности. В края на 2015г. строително-монтажните работи за техническата рекултивация по проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци на гр. Елхово“ са реализирани. Цялостното изпълнение на проекта приключва в края на 2020г, при което е издадено разрешение за ползване №ДК-07-Я-38/07.12.2020г. на РДНСК – Ямбол;

□ Общината изпълнява в дългосрочна перспектива, всички необходими дейности, свързани със следексплоатационните грижи и мониторинг на рекултивираното депо;

□ Към момента на територията на община Елхово липсват други замърсявания, за които да не са взети мерки по възстановяване на терените. Ежегодно общинска администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива.

□ Изпълнението на задълженията на чл.19, ал.3, т.3 от ЗУО, а именно почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване в община Елхово се извършва от служители от дейност „Чистота“ към община Елхово. При установяване на замърсявания се предприемат своевременни мерки за възстановяване на замърсените терени.

Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

□ Прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. Към схемата за 6-те групи МРО, с оглед новите европейски цели и изисквания по отношение на текстилните отпадъци за 2025г. е необходимо да бъде включен и този отпадъчен поток;

□ Различна е ситуацията при Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци. В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Другите лица, които участват в схемата са регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци. Задължени лица по схемата са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса-битови отпадъци, с приходите, от която се финансира функционирането на схемата;

□ На територията на община Елхово функционира и се доразвиват дейностите, подпомагани от общината на принципа „разширена отговорност на производителя“, чрез организация по отношение на разделното събиране на видовете масово разпространени отпадъци, за които общината има ангажименти, произтичащи от националното законодателство;

□ В община Елхово се прилага напълно принципът „замърсителят плаща“ за строителните отпадъци от домакинствата.

Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците

□ На територията на община Елхово е изградена система за организирано сметосъбиране, чрез осигуряване на съдове и техника за извозване на смесените битови

отпадъци. Съдовете се подменят и допълват ежегодно. Специализирана техника за обслужването им е осигурена от фирмата „Нео Титан“ ООД, извършваща услугата, въз основа на сключен договор, след проведена процедура по Закона за обществените поръчки. Организираното сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци в община Елхово обхваща 100% от населените места;

□ Общината е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово“ заедно с община Болярово, въведено в експлоатация от 15.11.2010 г.;

□ На територията на общината са организирани дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци в съответствие с чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО, като се оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци. Въведените системи за разделно събиране на МРО се изпълняват чрез сключени договори с организации по оползотворяване и/или други лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО;

□ В изпълнение на задължението, съгласно чл.19, ал.3, т.6, т.7 и чл.20, ал.1, т.1, т.2 от ЗУО, общината е организираща система за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Изпълнението по разделното събиране е възложено чрез сключен договор с „Екобулпак България“ АД;

□ В изпълнение изискванията на чл.19, ал. 3, т.5 от ЗУО за организиране събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията общината, община Елхово предоставя на всеки гражданин, желаещ да депонира строителни отпадъци, да подаде Заявление за издаване на разрешение за извозване на строителни отпадъци до кмета на общината. Заявлението се подава в Отдел „Териториално селищно устройство и строителство“ на община Елхово или чрез електронна поща: www.elhovo.bg. В отговор лицето, генератор на строителните отпадъци, получава Разрешение от кмета на община Елхово за извозване на строителния отпадък;

□ В общината не е организирана система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците от поддържането на обществени площи, паркове и градини по чл. 34, ал. 1 ЗУО, съгласно чл.9 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци. За внедряване на системата обаче, е необходимо преди всичко осигуряване на необходимата инфраструктура за третиране на зелените отпадъци. За въвеждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. В тази връзка действията, които трябва да се предприемат от общината са свързани с изучаване на възможностите за участие в проекти, финансирани от ОПОС 2021-2027 г. за осигуряване и изграждане на компостираща инсталация на територията на регионално депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово;

□ До момента в общината няма разработени и въведени в действие проекти за домашно/фамилно компостиране на растителни и биоразградими отпадъци. На територията на община Елхово обаче, много от домакинствата в малките населени места използват голяма част от биоразградимите отпадъци за храна на животните. В общината има възможности за създаване на системи за домашно компостиране, които се препоръчват за по-малките населени места. С раздаване на домашни компостери на домакинствата в селските райони ще се предотврати генерирането на част от биоотпадъците, което ще допринесе за намаляване на количествата на депонираните отпадъци на регионалното депо;

□ С цел отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на битови отпадъци преди депонирането им е необходимо събраните смесени битови отпадъци да преминават предварително третиране (сепариране). Необходимо е да се проучат възможностите и да се предприемат действия за изграждане на сепарираща инсталация на територията на

регионалното депо, с цел отделяне на рециклируемите отпадъци от общия поток смесени битови отпадъци преди постъпването им за обезвреждане на регионалното депо за неопасни отпадъци;

□ Съгласно изискванията на ЗУО, кметът на общината има задължение да организира система за разделно събиране на отпадъци от обувки и текстил (ООТ), чрез сключване на договор с организация по оползотворяване на ООТ. Община Елхово е организираща разделното събиране на този поток отпадъци, чрез сключване на договор за сътрудничество с „Текстилно Рециклиране“ АД;

□ Необходимо е внедряване на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината. Препоръчително е тя да става плавно и с активни информационни кампании с цел подготовка на населението за нея. Съгласно изискванията, определени с *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (обн. ДВ, бр. 11/2017 г.)*, същите трябва да се събират разделно при източника на образуване (домакинства, търговски и административни обекти и/или заведенията за обществено хранене), като общината трябва да осигури съдове за многократно ползване.

□ Община Елхово е предприела действия, изпълняващи изискванията на ЗУО за осигуряване на площадки, на които гражданите могат да оставят разделно събраните опасни отпадъци от бита. В изпълнение изискванията на чл.19, ал.3, т. 9, общината е организираща разделното събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 чрез сключен договор с „Балбок Инженеринг“ АД за безвъзмездно предаване на разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата в мобилни събирателни пунктове от 2020г.;

□ На територията на община Елхово не е осигурена площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Съгласно чл.19, ал. 3, т.11 от ЗУО, общините следва да осигурят площадки във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. Съгласно официално публикуваната информация на интернет страницата на НСИ за 2021г., община Елхово е с общо население 13530 души, от които гр. Елхово е с 8947 жители;

□ Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ПСОВ гр. Елхово е на „ВиК“ ЕООД гр. Ямбол. Изборът на подходящо дългосрочно решение за третиране и оползотворяване на утайките трябва да бъде основан не само на техническите възможности на методите, но и на всички останали влияещи икономически, екологични и социални аспекти.

Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

□ Общината изпълнява ангажиментите за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство, като ѝ се предоставя възможност да участва в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията;

□ Информацията, по отношение управление на отпадъците, достига до гражданите по различен начин. Интернет страницата на общината е основния обмен на информация. Този начин на разпространение не е напълно достатъчен, тъй като част от населението нямат достъп до електронната мрежа и това ограничава техните възможности да се запознаят с дейността. Поради тази причина допълнителен обмен на информация се осъществява чрез публикуване на съобщения на информационното табло в центъра на административно обслужване и в кметствата на малките населени места. Освен тези начини на разпространение, допълнителен обмен на информация се осъществява чрез публикуване на съобщения в местния вестник „Елховска дума“ и регионалната електронна медия за Елхово и региона „Elhovo news“;

□ Необходимо е провеждане на повече информационни кампании чрез организиране на срещи или информиране на населението, чрез средствата за масово осведомяване. По този начин се цели по-голяма част от населението да има достъп до информацията и да се привлече тяхното активно участие. Постигнатите резултати до тук по отношение на информираността и предоставянето на информация на гражданите е добро, но е необходимо подобряването им и увеличаване на кампаниите, чрез което ще се увеличат възможностите на общината за достигане на набелязаните мерки в развитието на дейността по управлението на отпадъците;

□ За осигуряване на прозрачност при изпълнение на общинската политика за управление на отпадъците е необходимо ежегодно публикуване на годишни отчети за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците до 2028 г. на интернет страница на общината;

□ В община Елхово управлението на битовите отпадъци се осъществява чрез едновременното и паралелно функциониране на следните системи:

– Общински услуги по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на смесени битови отпадъци, финансирани основно от местната такса „битови отпадъци”;

– Разширена отговорност на производителя относно масово разпространените отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба гуми;

– Периодичните събирания в общината се прилагат спрямо потоци от отпадъци, като масово разпространени отпадъци, като ИУЕЕО, ИУГ, както и за опасните отпадъци от домакинствата. Чрез организиране на периодични събирания, общината предлага услуга на домакинствата, като същевременно поддържа периодичност на събиране или може да се извърши и при поискване. Това се организира и осигурява от общината, при организиране на кампании за събиране на отпадъци, но понякога се възлага на операторите по управление на отпадъци, с които е сключен договор за организираното им събиране с подаване на заявка;

– Улични контейнери или „системи за занасяне“ - общината, организациите, изпълняващи задължения, съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, или други оператори на отпадъци поставят улични контейнери или въвеждат „системи за занасяне“ с цел събиране на различни потоци от отпадъци. С разполагането на съдове или контейнери на централни обществени места, домакинствата могат да оставят отпадъка си по всяко време, като по този начин се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата. В община Елхово са осигурени контейнери за разделно събиране на определени видове отпадъци, разположени на общодостъпни места - контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, съдове за излезли от употреба батерии, контейнери за текстил и обувки /предвижда се/;

– Пунктове за връщане — организации, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, осигуряват пунктове за обратно връщане в магазина за рециклиране на различни потоци от отпадъци: опаковки от напитки, ИУЕЕО, батерии и опасни отпадъци от домакинства. Чрез пунктовете за обратно връщане се предлагат удобни решения за потребителите, като същевременно се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата системи за обратно приемане в търговските обекти (например: на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, на отпадъци от батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми). В някои случаи чрез системите за обратно приемане в търговските обекти се реализира разширената отговорност на производителя относно съответните масово разпространени отпадъци като например за ИУЕЕО, отпадъци от НУБА и ИУГ;

– Пунктове за предаване на отпадъци — предоставя се решение, при което ползвателите могат да оставят почти всички отпадъци, предназначени за възстановяване или изхвърляне, а служителите на пункта за предаване могат да окажат съдействие и да

управляват качеството на входящия отпадък. От 2020г. община Елхово е организираща, съвместно с „Балбок Инженеренг“ АД, система за безвъзмездно предаване на разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата. Към тази система за събиране се отнасят пунктовете за смяна на автомобилни гуми и смяна на масла в общината;

□ Мнозинството от домакинствата изхвърлят рециклируемите отпадъци в общинските контейнери за битови отпадъци, при което те са замърсени, с ниско качество, което ги прави негодни за последващо оползотворяване или оскъпява дейностите по тяхното третиране. За домакинствата липсва финансов стимул да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, както и за разделно събиране на отпадъците при източника на образуване. Липсата на разделно събиране от домакинствата при източника на образуване и изхвърлянето на масово разпространени отпадъци в общинските съдове за смесени битови отпадъци води до двойно заплащане от гражданите на услугите по тяхното събиране, превоз и третиране – веднъж чрез заплащане на местната такса „битови отпадъци” и втори път чрез заплащане на покупната цена на продуктите, в която са начислени продуктите такси/лицензионните възнаграждения, заплащани от производителите и вносителите на продукти. Могат да се предприемат следните мерки:

- определяне на размера на такса „битови отпадъци“ на база на количеството отпадъци, съчетано с мерки за контрол с цел предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци. С въвеждане на новите изисквания на ЗМДТ за определяне на такса битови отпадъци и възможността за освобождаване на 100% от заплащане на отчисленията за депониране, при намаляване количеството на депонирани биоразградими отпадъци, предотвратяването, повторната употреба и рециклирането стават все по-важни за домакинствата. Ефектите от схемите с такси могат да бъдат измервани най-вече в подобрени нива на рециклиране;

- подобряване на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, така че същите да бъдат удобни и в максимална близост до домакинствата;

- провеждане на редовни информационни и образователни кампании сред населението и използване на различни комуникационни средства и канали за достигане на информацията за правилното управление на отпадъците от домакинствата до максимално широк кръг от лица;

- проучване на възможностите за изграждането на центрове за повторна употреба и подготовка за повторна употреба.

□ Възможните действия за предотвратяване образуването на отпадъците, могат да бъдат насочени към:

- намаляване на използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса на територията на общината в детските градини и училищата;

- ограничаване ползването на определени масово разпространени отпадъци, като полиетиленови пазарски торбички;

- намаляване на използването на хартия чрез по-интензивно използване на електронно управление и е-услуги от общинските администрации;

- закупуване на храна и насипни продукти в (собствени) контейнери за многократна употреба (напр. стъклени), е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители;

- организиране на базари за обмен на употребявани вещи като: детски дрехи и играчки, спортни уреди, вещи за бита, книги, дрехи и др.;

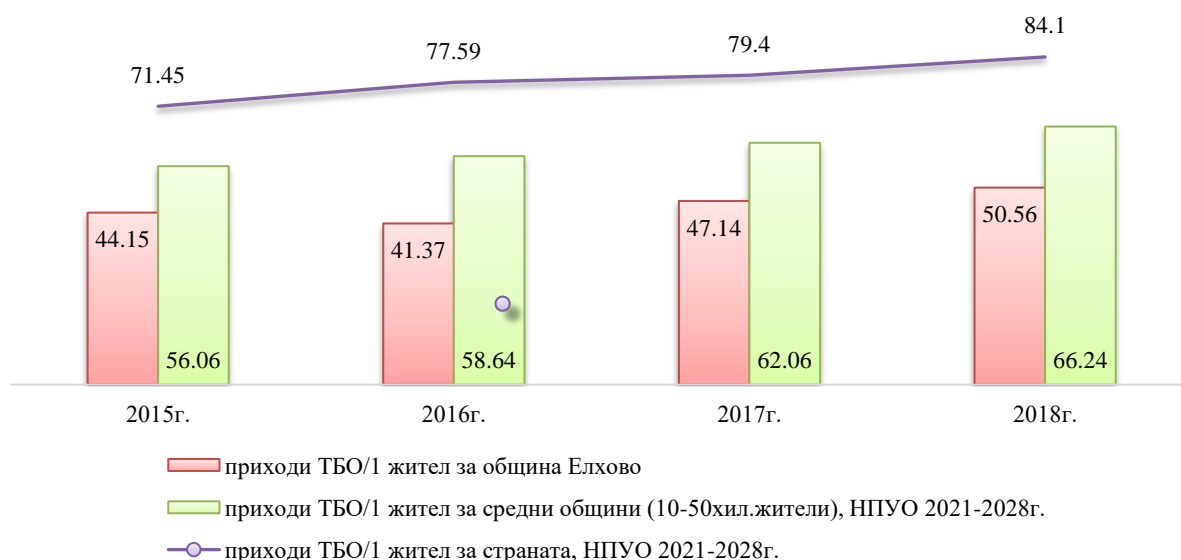
- насърчаване на населението към домашно компостиране.

□ Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

отпадъците и ефективността от действието им

□ Такса битови отпадъци е въведена като икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и бизнеса, генериращи битови отпадъци. Изчисленията показват, че като цяло делът на постъпленията от бизнеса е по-голям от този на постъпленията от домакинствата, което се наблюдава за всички групи общини и средно за страната. При съпоставяне на дела на приходите от ТБО, заплатени от двамата генератори, анализът и оценката за община Елхово показва, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението, т.е. такса битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци, с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Предвижда се новите основи за изчисляване на таксата да се прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.;

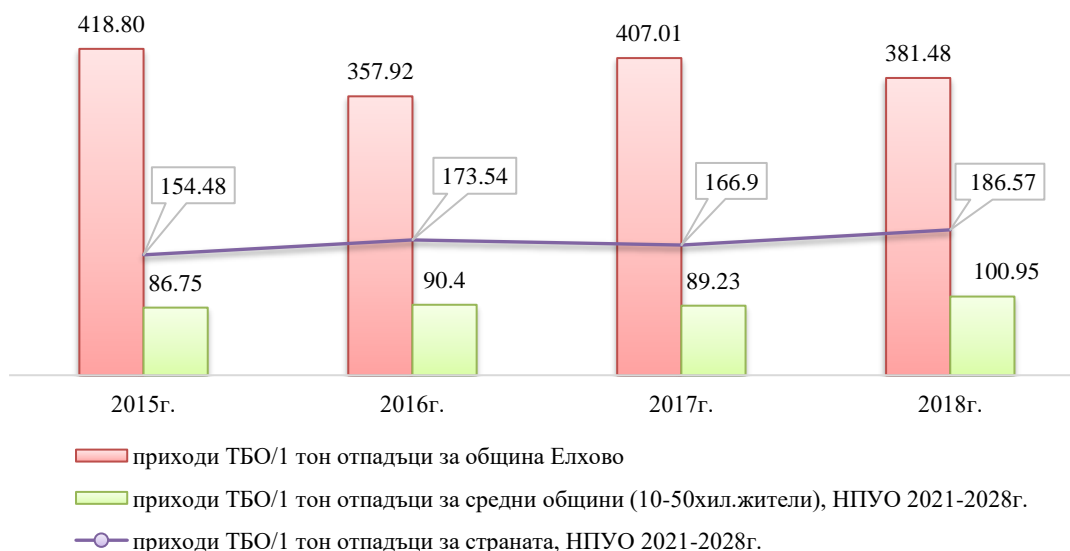
□ Заключение от извършените изчисления и направените сравнения на приходите от такса битови отпадъци на жител за община Елхово с тези средно за страната и с други подобни общини е, че средната стойност на показателя приходи ТБО/1 жител в община Елхово за периода 2015-2018г. представлява около 58.63% от средната за страната и с около 1.326 пъти по-малка от тази на подобни на община Елхово общини;

Фигура II-04: Сравнителна характеристика на приходите от такса битови отпадъци на жител за община Елхово, средни общини и за страната

Източник: НПУО 2021-2028г.; собствени изчисления

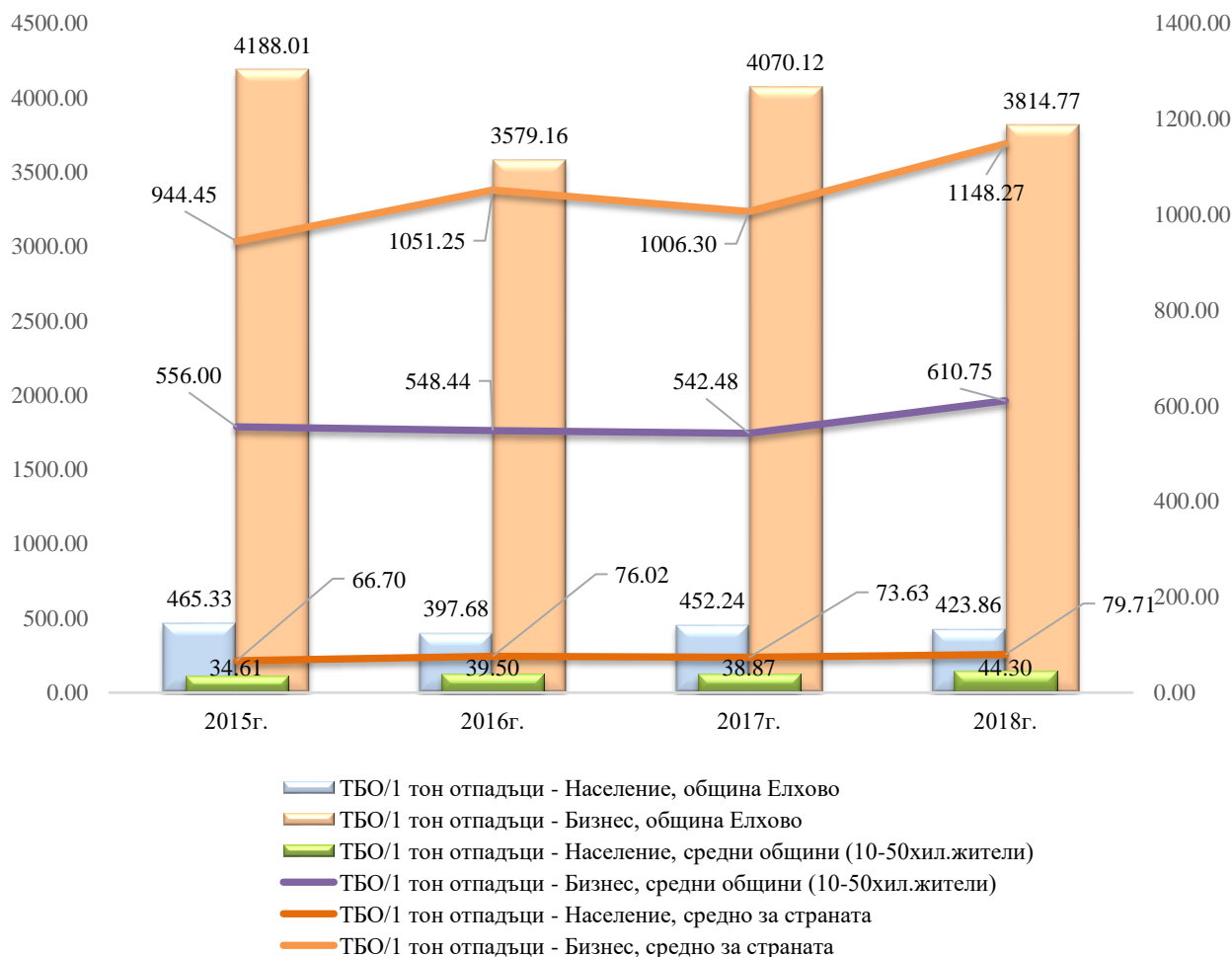
□ При сравнението на приходите от такса за битови отпадъци, отнесени към 1тон генерирани отпадъци, за община Елхово средно за периода 2015-2018г. данните показват, че приходите от ТБО/1тон генериран отпадък са с почти 4,26 пъти по големи от тези на подобни общини (средни общини с население 10-50хил. жители). По този показател община Елхово надминава и стойностите на тези за страната;

Фигура II-05: Сравнителна характеристика на приходите от такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци в община Елхово, средни общини и страната

Източник: НПУО 2021-2028г.; собствени изчисления

□ Изчисленията показват, че дялът на постъпленията от такса битови отпадъци, заплащани от бизнеса в община Елхово е по-голям от този на постъпленията от домакинствата, което съвпада с установената тенденция за всички групи общини и средно за страната. По отношение на тон генериран отпадък изчисленията също показват, че бизнесът заплаща много повече, отколкото населението, т.е. не се спазва принципът „замърсителят плаща“. Заключение е валидно за всички групи общини, респективно и за страната:

Фигура II-06: Такса за битови отпадъци в община Елхово, заплатена от населението и бизнеса на 1 тон генерирани отпадъци, в лева

□ Оценката на поносимостта на платената от населението такса за битови отпадъци в община Елхово (частта и, която има отношение към управлението на отпадъците) показва, че тя е поносима и за населението от най-нискодоходните групи. Изчисленията показват, че платената такса от населението за управление на отпадъците за община Елхово в лв/1 жител се увеличава през разглеждания период от 2015-2018г. С оглед на измененията в ЗМДТ и въвеждането на принципа „замърсителят плаща“, сумите, които населението ще трябва да заплаща на тон отпадък ще се увеличат, като ще трябва да бъдат разработени схеми за заплащането на таксата, които да отчитат и нивата на поносимост;

□ Приходите, събрани от такса битови отпадъци не покриват необходимите разходи за управление на отпадъците. Тази тенденция е нарушена само през 2018 г. Съгласно чл. 6, ал. 1 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на община Елхово, размерът на таксата може и да не възстановява пълните разходи на общината по предоставянето на определена услуга, когато общинският съвет – Елхово реши, че това се налага за защита на обществения интерес. В този случай разликата между разходите по предоставяне на услугата и размера на таксата е за сметка на общинските приходи. Финансирането на дейностите с отпадъците може да се извършва и посредством въведените отчисления, които общината заплаща по реда на ЗУО. Обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет. Въвеждането на отчисления за натрупване в общините на средства за последваща

рекултивация и мониторинг на депата за отпадъци се доближава в по-голяма степен до прилагане на принципа „замърсителят плаща“;

□ По отношение изпълнението на обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО, община Елхово изпълнява и заплаща наложените ѝ със ЗУО задължения;

□ Отношенията, свързани с определянето на размера на общинските такси и цени на услуги и тяхното събиране в т.ч. и такса битови отпадъци на територията на община Елхово са регламентирани в общинската Наредба №7 за определяне и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Елхово;

□ С Наредбата за определяне и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Елхово е въведена възможност за собствениците на имоти, които няма да се използват през цялата следваща година, да поискат освобождаване от такса за сметосъбиране и сметоизвозване с подаване на декларация по образец. При констатирано ползване на имота се съставя Акт за установяване на задължение по такса битови отпадъци и се дължи такса в годишен размер.

Анализ на финансовите потоци в управлението на отпадъците

□ Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда, като този дял непрекъснато нараства и изпреварва останалите сектори на околната среда;

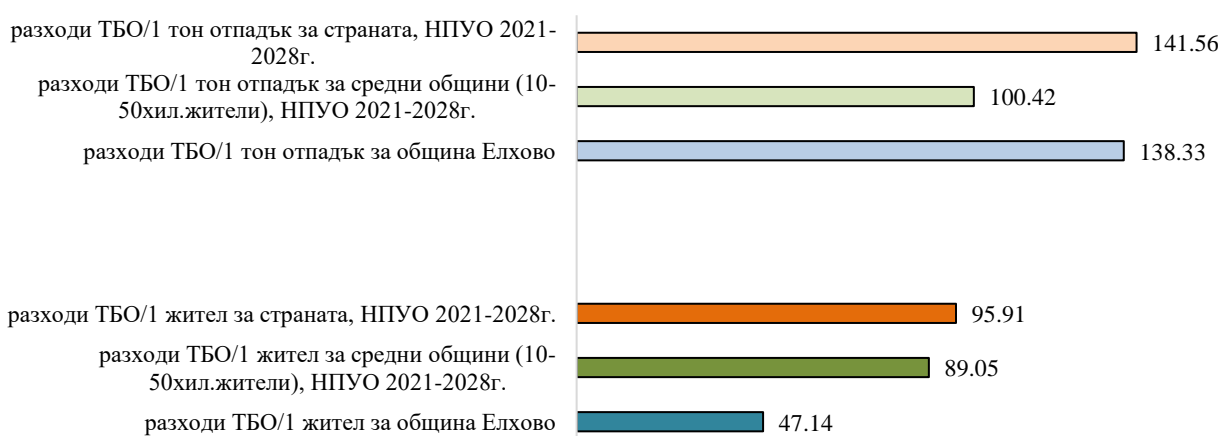
□ Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините);

□ За финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса битови отпадъци, реализирани от общината и общинският бюджет;

□ Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване;

□ Средствата за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на републиканския бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от държавен бюджет);

□ Извършен е анализ за 2018 г. на разходите за управление на отпадъците в община Елхово. В анализа се разглеждат разходите в съответствие с отговорностите на общините по услуги, вменени по силата на ЗУО. Изчислени са разходите по отделните услуги по управление на отпадъците за 1 жител и 1 тон генериран отпадък за 2018г., като резултатите са сравнени със стойности за подобни общини и за страната;

Фигура II-07: Разходи за управление на отпадъците през 2018г. за 1 жител и за 1 тон генериран отпадък в лв.

Източник: НПУО 2021-2028г.; ОбА Елхово, собствени изчисления

□ Препоръчително е използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите на местно и регионално ниво, свързани с ефективното управление на отпадъците.

Прогнози

□ Съгласно направените изчисления за пет годишния период 2017-2021г. е установено общо намаляване на населението с 854 човека или 5.94%. На база изчисленията за същия период средно населението на общината намалява с около 171 души на година. При запазване на сегашната демографска ситуация, очакванията са населението в община Елхово и през следващите години да продължи да намалява. При същите темпове на намаляване, прогнозата е населението на общината до 2028 г. да бъде 12017 души.

□ Съгласно данните за общото количество на образуваните отпадъци в община Елхово и данните от НСИ за населението в общината към 31.12.2021 г. – 13530 жители, е определена норма на натрупване на отпадъците в община Елхово за 2021 г от 121,38 кг/ж/г. Тази стойност е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г. Разработената прогноза за нормата на натрупване на отпадъците почива на екстраполация на текущото състояние на управление на отпадъците и очакваните ефекти от различни мерки, свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и повторна употреба, както и с повишаване процента на разделно събраните отпадъци;

□ Изготвена е прогноза на количествата образувани битови отпадъци до 2028 г., на база броя на прогнозното население по данни на НСИ както и на изчислената норма на натрупване от един жител за периода 2021 –2028 г. Прогнозираното количество на генерираните битови отпадъци за периода до 2028 г. намалява в съответствие с прогнозата за намаляващата норма на натрупване, в следствие от предприетите мерки на общината за предотвратяване на образуването на битовите отпадъци;

□ Изготвена е прогноза на количествата отпадъци по фракции, които са разпределени съобразно резултатите от актуалния морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Елхово. Прието е, че морфологичният състав остава постоянен, количествата от всеки вид отпадък се променят с промяната на нормата на натрупване и броя на населението. Тъй като прогнозата следва текущото състояние, най-големи са количествата на отпадъците ситна фракция (<4cm), пластмаса, градински и инертни материали. Данните за образуваните през 2021 година битови отпадъци и изчисленията на тази база прогнозни количества до 2028 г. са представени в табличен вид в анализ: Прогнози за образуваните битови отпадъци (приложение към настоящата програма).

III. SWOT анализ

За определяне на целите и приоритетите за управлението на отпадъците в община Елхово е направен анализ на силните и слабите страни на съществуващите условия. Посочени са факторите, които предоставят възможности за постигане на националните цели за предотвратяване, разделно събиране и оползотворяване на различни потоци битови отпадъци или обратно - те са заплаха за осъществяването им. Между елементите на този анализ има отделни взаимовръзки, които разкриват потенциала или проблемите, които стоят на преден план за разрешаване.

Резултатите от SWOT - анализа позволяват по-точно формулиране на приоритетите и целите за управлението на отпадъците в община Елхово, както и направата на периодична оценка и предприемането на мерки (дейности) за коригиране.

СИЛНИ СТРАНИ

Община Елхово е водеща община в Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Елхово.

Закрити сметища по населените места в общината;

Общината предоставя услуги по управление на отпадъците - Наличие на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на ТБО във всички населени места от общината. Разделно събиране на МРО, чрез сключени договори с фирми и организации по оползотворяване. Сключен договор за сътрудничество за организиране разделното събиране на отпадъците от обувки и тесктил. На територията на общината е организирана система за събиране на отпадъците от опаковки;

Разработени са общински наредби, с които се регламентират задълженията по управление на отпадъците на всички лица и се създават условия за решаване на съществуващи проблеми;

Община Елхово е осигурила разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, в изпълнение на изискванията на чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО.

СЛАБИ СТРАНИ

Недостатъчни целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;

Високо ниво на депониране на различните видове отпадъци;

В обхвата на РСУО липсва инсталация за предварително третиране (сепариране) на събраните смесени битови отпадъци, с цел отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на битови отпадъци преди депонирането им;

В обхвата на РСУО липсва компостираща инсталация на зелените отпадъци и инсталация за третиране на строителните отпадъци, с цел тяхното повторно използване;

Не е въведена система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината;

Слаба ангажираност на обществото за прилагане на разделно събиране на отпадъците, която се дължи на отказ от страна на гражданите да положат усилия в разделяне на отпадъците от бита;

ВЪЗМОЖНОСТИ

Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;

Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;

Прилагане на регионален принцип на управление на отпадъците. Проучване и изграждане на инсталация за сепариране на битовите и компостиране на зелените отпадъци на регионално ниво;

Въвеждане на система и осигуряване на инфраструктура за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината, предвид включването на РСУО Елхово индикативния списък по Приложение №8 от НПУО 2021-2028г. на регионалните сдружения, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими хранителни отпадъци;

Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците, осъзнаване на ползите от разделното събиране на отпадъците, прилагане на домашно компостиране, употребата на продукти с екомаркировка и продукти за многократна употреба, стремеж към повторна употреба, поправка и ремонт, с цел

удължаване жизнения цикъл на продуктите и преминаване към принципите на кръговата икономика;

□ Достигане на целите, заложи в ЗУО, по отношение управлението на отпадъците.

ЗАПЛАХИ

□ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набеязаните цели, което води до значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци;

□ Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до повишаване на такса битови отпадъци за населението.

IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Отправна точка за определяне на стратегическите цели на Програмата за управление на отпадъците на община Елхово за периода 2021-2028 г. са направените изводи от анализа на състоянието за управление на отпадъците на територията на общината, препоръките и SWOT анализът, както и целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите. Програмата за управление на отпадъците на община Елхово за периода 2021-2028 г. има за основна цел:

Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива.

Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците, съобразена е с Европейската стратегия за устойчиво развитие както и новия пакет „Кръгова икономика“ и включва следните стратегически цели:

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци;

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПРОГРАМИ И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ЗАЛОЖЕНИТЕ ЦЕЛИ

В обхвата на Програмата за управление на отпадъците на община Елхово 2021-2028г. са разработени пет програми и две подпрограми, с включени мерки, които водят до изпълнението както на конкретните програмни цели, така и на трите стратегически цели.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ	ПРОГРАМА
<p>Стратегическа цел 1 Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.</p>	<p>Програма за предотвратяване образуването на отпадъци с Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци</p>
<p>Стратегическа цел 2 Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци</p>	<p>Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради</p>

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ	ПРОГРАМА
	<p>Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци</p> <p>Подпрограма за управление на опаковките и отпадъци от опаковки</p>
<p>Стратегическа цел 3 Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци</p>	<p>Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци</p>

Всяка от програмите съдържа кратка въвеждаща текстова част, в която са представени ключови изисквания, предизвикателства и оперативни цели, както и основни съображения, свързани с постигане на целите. Мерките са представени в табличен вид и могат да се групират и като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки. Инвестиционните мерки включват основно изграждане на инфраструктура, като тук могат да се посочат: реализация на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци и компостиране на зелени отпадъци; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на хранителни отпадъци, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

Неинвестиционните мерки или както се наричат често „меки“ мерки включват разнообразие от дейности, в т.ч. нормативни промени; развитие на административен капацитет (назначаване и обучение на служители); разработване на методики, инструкции и др. административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др. Част от тях са остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни допускания. Другата част от „меките“ мерки не са остойностени. Такива са мерките, влизаци в обхвата на дейностите, изпълнявани от съответните институции и са финансирани от бюджета на дейността на съответната институция.

Съобразно принципите и политиките на общината, програмите и плановете за действие могат да бъдат допълнени и/или променени от органа, който приема програмата, при смяна на възгледите и приоритетните цели за изграждане на политиката за управление на отпадъците и при смяна на законодателната рамка, която ги определя.

ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ В ОБЩИНА ЕЛХОВО

Настоящата програма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.**

Политиката за управление на отпадъците на ЕС цели да намали влиянието им върху околната среда и здравето на хората, както и да насърчи ефективното използване на ресурсите. В дългосрочен план целта е Европа да се превърне в рециклиращо общество, което предотвратява образуването на отпадъци и използване на неизбежните отпадъци като ресурси, доколкото е възможно. Целта е да се постигне по-високо ниво на рециклиране и да се минимизира използването на допълнителни природни ресурси.

В европейското и в българското законодателство се определя пет-степенна йерархия за отпадъците. Тази йерархия не трябва обаче да се разглежда като напълно „статична“, а трябва да се разбира, че предимство имат тези действия, които водят до изпълнение на основната цел, а именно прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда поради образуване на отпадъци (чл.29, точка 2 на РДО и чл. 50 от ЗУО). В тази връзка предотвратяване образуването на отпадъци е съществена цел, но не е самоцел. Мерки за предотвратяването на отпадъци не би трябвало да са препоръчителни, ако не водят до общо намаляване на вредното влияние върху околната среда и човешкото здраве.

При определяне на целите трябва да се имат предвид и техническите възможности за реализацията им и правомощията на общинската администрация. Също така, трябва да се вземе под внимание и това, че обезвреждането на отпадъци има „последващи“ негативни ефекти, но и „предхождани“, които се отнасят до производството на продукти и оттам в крайна сметка на отпадъци. Тези предхождани ефекти са особено важни и те не се отнасят само до мерки за предотвратяване на отпадъците (ПО), касаещи крайния консуматор, а се определят от предходни нива като дизайн, производство и търговия. В този смисъл ПО излиза извън рамките на правото и политиката относно отпадъците.

ЗУО изисква кметовете на общини да разработят и изпълняват програма за управление на отпадъците за територията на съответната община. Съгласно изискванията на ЗУО община Елхово разработва настоящата Програма за предотвратяване образуването на отпадъци (ППОО) като неразделна част от Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на територията на община Елхово.

В Закона за управление на отпадъците (приет през 2012 г.) е въведено изискването за разработване на Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци (НПОО). Първата за страната програма за предотвратяване образуването на отпадъци е разработена като част от Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. С новия Национален план за управление на отпадъците е разработена втората за страната Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г.

Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма е разработена отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци. Ето защо специфичните предизвикателства и мерки, отнасящи се до предотвратяване на хранителните отпадъци не се разглеждат в настоящата програма за предотвратяване

образуването на отпадъци в община Елхово.

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образуваните отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве. Най-общо, предотвратяване на отпадъци означава да не възникват отпадъци, тъй като веднъж възникнал, отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество чрез депонирането, изгарянето, рециклирането. Под предотвратяване на образуването на отпадъци се разбира мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве;
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.

Предотвратяването на образуването на отпадъците има за цел да допринесе за намаляване негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци. Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци.

Въпреки това мерките на местно ниво също са с голямо значение за постигане изпълнението ѝ. В компетенциите на общинската администрация могат да се предприемат конкретни дейности и мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, като например реализация на проекти за домашно компостиране и информационни кампании за повишаване осведомеността на населението.

Цели на общинската програма за предотвратяване образуването на отпадъци

Признавайки необходимостта от намаляване на отпадъците, Рамковата директива на ЕС за отпадъците е поставила предотвратяването на върха на йерархията на отпадъците. Подходящото управление на отпадъците е ключов елемент за насърчаване на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж на европейската икономика. В този процес активно следва да се включат отделните индивиди, домакинствата, бизнеса, централните и местните органи на управление.

Политиката за управление на отпадъците на ЕС цели да намали влиянието им върху околната среда и здравето на хората, както и да насърчи ефективното използване на ресурсите. В дългосрочен план целта е Европа да се превърне в рециклиращо общество, което предотвратява образуването на отпадъци и използване на неизбежните отпадъци като ресурси, доколкото е възможно. Целта е да се постигне по-високо ниво на рециклиране и да се минимизира използването на допълнителни природни ресурси.

Предотвратяването образуването на отпадъци може да бъде постигнато с изпълнение на комплекс от дейности, като например: сепариране на отпадъците; обхващане на всички потоци МРО чрез съвместно сътрудничество с организациите по оползотворяване или други лица, притежаващи необходимите разрешителни съгласно ЗУО; осигуряване на необходимата инфраструктура за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и тяхното компостиране; третиране и рециклиране на строителните отпадъци. С предприемане на

тези действия ще се намали съществено количеството на депонираните битови отпадъци. Безспорно най-ефективният метод за предотвратяване образуването на отпадъци е намаляване на количеството на генерираните битови отпадъци.

Регионалните и местните власти са основните действащи лица конкретно отговарящи за справяне с отпадъците. Тъй като намаляването на тяхното количество при източника означава по-ниски разходи за управление на отпадъците и по-малък екологичен отпечатък, предотвратяването на отпадъците е изкушаващо решение. Необходимо е разработване на цялостен подход, за подпомогне на местните и регионалните власти да изпълняват своите стратегии за предотвратяване образуването на отпадъците.

Фигура V-01 : Методология за развиване на стратегии за предотвратяване образуването на отпадъци на местно ниво

Предложената методология подчертава пет ключови елемента. Първият ключов елемент е *оценка на ситуацията*. Тя се състои в териториална диагностика, чрез събиране на всички интересни данни, които ще помогнат да се узнаят силните и слабите страни на територията. Първата оценка е от съществено значение. За да бъде ефективен, плана за дейностите трябва да има *приоритети и цели*. Като взима предвид няколко фактора (политически дневен ред, законова рамка, социално-икономически ограничения, основни потоци отпадъци, и др.). Процесът на участие трябва да бъде създаден чрез идентифициране и привличане на вътрешни и външни заинтересовани страни, като участници в социалната икономика, неправителствени организации, представители на бизнеса, училища, и др. В съответствие с приоритетите и целите, определени в плана, трябва да бъдат избрани и приложени *мерки за предотвратяване образуването на отпадъци*. И накрая, за да се оцени успеха на плана и мерките, трябва да бъде предприет подходящ *мониторинг*, като следва серия от съответни индикатори, определени по-рано в процеса.

Осъществяване на действия за предотвратяване образуването на отпадъци изисква време, усилия и ресурси, и резултатите от тях трябва да се наблюдават, за да се оцени тяхната ефективност.

Определяне на целите

Целта на тази програма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване

образуването на отпадъците, т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Стратегическата и оперативните цели за предотвратяване на образуването на отпадъци са ясно формулирани в РДО и в ЗУО, а именно:

Стратегическа цел (чл.29, т.2 последно изречение РДО)

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуването на отпадъци, при което са определени следните **оперативни цели и индикатори** на изпълнението ѝ (§1, точка 28 ЗУО):

- *Намаляване на количеството на отпадъците;*
- *Намаляване на вредното въздействие на отпадъците*
- *Намаляване на съдържанието на опасни вещества в материалите и продуктите.*

Предвижда се целите да бъдат постигнати чрез конкретни мерки/дейности, които са представени в Плана за действие към настоящата програма. За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката, отговорни институции (водеща и партньор/и). Включени са различни по характер мерки, които могат да се обособят като информационно-образователни, икономически, административно-регулаторни, нормативни. Някои от мерките са насочени към повече целеви групи, а някои към конкретна целева група (домакинства, бизнес, ученици и др.).

Анализ и описание на съществуващи мерки за предотвратяване образуването на отпадъци и оценка на възможностите за прилагане на подходящи мерки и предложение за индикатори за мерките

В Приложение №4 към чл.50, ал.3, т.2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за предотвратяване на отпадъци, обособени в три групи:

- мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци;
- мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране и производство и разпространение;
- мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба.

Предложените мерките и дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци е трудно изпълнимо на местно ниво, поради факта, че общините нямат правомощия за ограничаване на производители на масово разпространени отпадъци, които са с основен принос към увеличаване количествата на отпадъците. Въпреки това анализът на приложимостта на примерните мерки показва, че относими към компетенциите на местните власти и подходящи за прилагане в община Елхово за предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци на територията ѝ са:

□ Информационните кампании, насочени към населението си остават най-добрата и ефикасна мярка. Всички мерки, които общината набелязва не могат да се осъществяват, ако не се обхване най-големият генератор на отпадъци - населението. Необходимо е разработването на активни информационни кампании, с които ясно да се определят насоките и целите пред общината, да се изложат положителните и отрицателните страни на проблема, както и ползите за населението и околната среда от изпълнението на конкретните мерки. Примери за провеждането на информационни кампании сред населението могат да бъдат: изготвяне на разяснителна информация, насоки и съвети за прилагане на инструменти за предотвратяване образуването на отпадъци, основно чрез

интернет страницата на общината; провеждане на обучителни програми; еко-етикиране; различни образователни кампании. Насърчаване към предотвратяване на отпадъците също дава отличен пример и добри резултати в магазини, занаятчийски обекти, хотели, ресторанти, офиси и административни сгради.

Всички общински инициативи за предотвратяване на отпадъците и повторна употреба се нуждаят от много добра информационна и образователна кампания, насочена както към възрастните, така и към децата и младежите. Пилотните проекти в училищата са чудесен начин за трайно възпитаване на добри навици. Една от най-подходящите възможности за предоставяне на важна информация относно правилното изхвърляне на различните видове битови отпадъци на гражданите е моментът на личен контакт с общинската администрация. Добре е общините да предоставят информация на гражданите, като отговарят на най-често задаваните въпроси, като например кои отпадъци се събират отделно, как и къде се предават или изхвърлят, по какъв график се събират, какво се случва после с тях. Тази информация може да бъде общодостъпна на интернет страницата на общината.

Информационните кампании трябва да са насочени към повишаване на осведомеността относно предотвратяването и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Борбата с нерегламентираното изхвърляне на отпадъци следва да бъде споделено усилие на компетентните органи, производителите и потребителите. Потребителите следва да бъдат стимулирани да променят поведението си, включително чрез образование и повишаване на осведомеността, а производителите следва да насърчават устойчивото използване и да допринасят за подходящото управление на излезлите от употреба свои продукти.

Мероприятията следва да бъдат насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Цели се вземат на решението за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда като се вземат под внимание следните фактори:

- трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- материалите от които е направен – възобновими или невъзобновими;
- съдържа ли излишни опаковки.

➤ Насърчаване на домашното компостиране – съгласно Закона за управление на отпадъците, домашното компостиране се счита за мярка за предотвратяване образуването на отпадъци (оползотворяване на мястото на образуване). Тук при тази мярка общината може да разработи различни програми и/или проекти за насърчаването на домашното компостиране. Мерките трябва да са насочени основно към живущите в селските райони, където се генерира по-голям поток от растителни отпадъци. Друг вариант е разработване и търсене на финансиране на проекти за безплатно предоставяне на компостери на домакинствата.

За насърчаване на населението, общината може да обмисли възможността за осигуряване на данъчен стимул за домакинствата, които прилагат домашно компостиране и отделно събиране и предаване, чрез въвеждане на намален размер на такса „битови отпадъци“. Тук трябва да се отбележи, че голяма част от населението в селата оползотворява хранителните остатъци и зелените отпадъци от градините, като храна за животните.

➤ Изграждане на система за събиране на растителни отпадъци от домакинствата в града, които нямат възможност за домашно компостиране. Организирането на система за отделно събиране на тези отпадъци е задължение на местната власт по Наредба за

разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци. С изпълнението ѝ общината може едновременно да изпълни и мярката за предотвратяване и/или намаляване образуването на отпадъци. Към настоящия момент общината не разполага с контейнери за събиране на зеления отпадък от домакинствата. За разделно събиране на зелените отпадъци, община Елхово може да търси финансиране за закупуване на компостери, които могат да бъдат разпределени в крайните квартали на града и по-големите селища в общината.

➤ Насърчаване изграждането на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба, чрез насочване на бизнеса за кандидатстване по оперативни програми.

Повторната употреба на продукти и създаването на системи за популяризиране на дейностите по ремонти повторна употреба, включително и по – специално на електрическо и електронно оборудване, текстил, мебели, опаковки, както и строителни материали и продукти е един от най-ефективните начини, за предотвратяване на образуването на отпадъци. Това води до удължаване жизнения цикъл на продуктите и намаляване на отпадъците по цялата верига – производство, доставка и търговия.

Това е една от специфичните ключови мерки, препоръчани на страните-членки на ЕС, съгласно Директива(ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В Рамковата директива за отпадъците (РДО) е дадено следното определение за „повторна употреба“ на продуктите: „Всяка дейност, посредством, която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени”.

Мярката, би имала, както екологичен, така и социален ефект. Повторната употреба е средство за предотвратяване на отпадъците и не е дейност по третиране, тъй като се осъществява преди продуктът да бъде изхвърлен/предаден като отпадък. Повторната употреба следва да се разграничава от действието „подготовка за повторна употреба“, за което определението в ЗУО е следното „дейностите по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, чрез които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е друга предварителна обработка“. Основната разлика между „повторна употреба“ и „подготовка за повторна употреба“ е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на „подготовка за повторна употреба“, въпросният материал е изхвърлен/предаден като отпадък/непотребен продукт и след това се ремонтира и обработва, за да бъде пуснат на пазара като продукт втора употреба или дарен като такъв.

В България, може би за изграждането на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба по-подходящо ще е публично-частното партньорство, въпреки, че и чисто държавни центрове са възможни. Важно е воденето на статистика за извършените дейности, с цел да се разработи точен и надежден индикатор, измерител на успехите на мярката.

➤ Въвеждането на „електронна община“, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има съществен принос към политиката за ПО и ефективно използване на ресурсите. Реализирането на мерки в това направление ще доведе до намаляване на употребата на офис хартия и консумативи, което е равнозначно на предотвратени тонове отпадъци в общината. Подобряването на обслужването на граждани

в периода на програмата ще се фокусира и върху разширяване на предлаганите електронни услуги и тяхното популяризиране сред гражданите и фирмите;

➤ Насърчаване към екологосъобразно поведение, гражданите и юридическите лица, чрез подходящи икономически стимули. Например въвеждане на по-ниски ставки на годишния патентен данък по ЗМДТ за еднолични търговци и предприемачи, чиято дейност води до повторна употреба на дадени продукти (услуги за ремонт на дрехи, обувки, мебели, велосипеди, електрическо и електронно оборудване) и оттам - до прилагане на политиките за ПО.

Тъй като трудно може да се измери точният ефект на количественото и качествено предотвратяване на отпадъци, постигнато в резултат на прилагането на мерки свързани с въвеждане на икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите, подходящ индикатор за техния успех, може да бъдат стойностни показатели, като например: брой разработени програми за ПО, брой изпълнени мерки от общинската програма за ПО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания или икономически стимули, брой семейства въвели компостиране на място.

➤ Провеждане на местна политика за разширена отговорност на производителя. Връщането към производителя или разширената отговорност на производителя за отпадъците, държи предприятията и особено притежателите на търговска марка, отговорни за управлението на техните продукти и опаковки в края на полезния им живот. Когато притежателите на търговска марка носят физическа и финансова отговорност за своите продукти и опаковки до края на използването им, те имат стимул да не влагат токсини, да създават трайни и рециклируеми продукти и да намалят излишното опаковане. На практика чрез разширената отговорност на производителя се постига близо 90% ниво на рециклиране, както и до наблягане на опаковки за многократна употреба.

Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влагане на по-малко количество материали за производството на даден продукт;
- удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтване и поправка на продуктите;
- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите;
- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират;
- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Мерките за постигане на националната цел за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които могат да се предприемат на местно ниво са:

- ✓ икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци;
- ✓ популяризиране на схемите за „еко-маркировка” и повишаване на екологичното съзнание на купувачите;
- ✓ контрол върху спазването на изискванията, въведени в наредбите за масово разпространени отпадъци по отношение на заплащането на продуктови такси и относно повторното използване на съответния вид масово разпространен отпадък;
- ✓ контрол върху спазването на забраните за изхвърляне в общия отпадъчен поток на опасни домакински отпадъци.

Основни участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

За да бъдат постигнати целите за ПОО, се изисква в най-висока степен участието на всички групи от обществения живот и на всички нива. Основните участници в тези процеси са:

Държава: Държавата чрез законодателната и изпълнителната власт трябва да създаде ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци, да предвиди програми за финансово подпомагане прилагането на мерки за предотвратяване на отпадъците на всички нива, да въведе административно-регулаторни мерки, с които да се облекчи даряването на продукти, които биха се превърнали в отпадъци и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата трябва да прилага мерки за планиране, като изготвя програма за предотвратяване на образуването на отпадъци.

Общини: Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително за ПОО. Общините могат да се възползват активно от различни програми за изпълнението на проекти за ПОО, да организират и координират създаването и функционирането на местна общност, обединена около идеите за „нулеви отпадъци“, под тяхна координация да се осъществяват различни дарителски кампании и дейности, водещи до ПОО. Освен екологични, ще имат и икономически ползи от активни дейности по ПОО, тъй като съвременното управление и третиране на отпадъците изисква сериозни финансови ресурси и всеки тон предотвратен битов отпадък е равностоен на спестени разходи от бюджета на общината за един тон третиране на битовите отпадъци.

Икономически и научни организации: Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправка и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти и да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и с ниски нива на отпадъци. Към настоящия момент този подход за предотвратяване на образуването на отпадъци е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти, например за екодизайн на продуктите.

Неправителствени организации: Юридически лица с нестопанска цел, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики, да осъществяват проекти за информационни и образователни кампании, както на национално, така и на местно ниво; да организират дарителски дейности, водещи до ПОО.

Домакинства: Домакинствата могат да удължат живота на редица продукти, които ползват в ежедневието си чрез ремонтирането им. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства“, да вложи повече усилия и време за намаляване на отпадъците. Освен екологичните ползи,

домакинствата могат да имат и икономически ползи чрез спестени разходи за нови продукти. Също така всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин производителите да намалят производството на такива стоки, например стоки, които имат няколко опаковки.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ В ОБЩИНА ЕЛХОВО

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: „Прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуването на отпадъци“

Оперативни цели:

- Намаляване на количеството на отпадъците;
- Намаляване на вредните и опасни вещества, съдържащи се в отпадъците

Индикатори за изпълнение:

Текущи индикатори – Количество образувани битови отпадъци в тон за година;

Целеви индикатори

- Намаляване на годишното количество образувани битови отпадъци;
- Към 31.12.2025г. намаляване на количеството депонирани битови отпадъци най - малко 50% от общото им тегло.

№	Мярка/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целеви	водеща	партньор
Намаляване на количеството на отпадъците									
1.	Създаване на организация за разделно събиране на растителни отпадъци, чрез осигуряване на съдове за зелени отпадъци	Според поетапната реализация	Общински бюджет	2022-2025	Предотвратяване образуването на отпадъци и екологосъобразно третиране	Въвеждане на система за разделно събиране на растителни отпадъци	Брой обхванато население и обекти в системата за разделно събиране	Община Елхово	РСУО, население
2.	Проучване на възможностите за безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	По проект	Общински бюджет ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС	2022-2024	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата	Увеличаване на броя на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община Елхово	Домакинства
3.	Разработване на проекти и/или програми за насърчаване на домашното компостиране сред населението, чрез обучение и мерки за разпространение на опита в домашното компостиране	20 000	Общински бюджет ПУДООС ОПОС	2022-2028	Предотвратяване образуване на отпадъци от растителен и хранителен произход	Брой разработени проекти и/или програми	Предприети мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, чрез компостиране	Община Елхово	Население
4.	Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни	По проект	„Програма за техническа помощ 2021-2027“	2028	Реализирани мерки за „електронно управление“	Изпълнени проекти за електронно управление	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи,	УО на ПТП 2021-2027	Община Елхово

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мярка/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целеви	водеща	партньор
	програмни документи за „електронно управление“						материали и услуги		
5.	Провеждане на информационни кампании за предотвратяването на битови отпадъци, ориентирани най-вече към: - намаляване на образуваниите отпадъци; - устойчиво потребление; - участие в разделното събиране (разделяне при източника).	5000	ОПОС, ПУДОС, Организации по оползотворяване, Общински бюджет	постоянен	Повишаване информираността на населението, което влияе пряко върху количеството образувани отпадъци	Брой реализирани кампании	До 2028 г. са проведени не по малко седем информационни кампании, считано от 2022г.	Община Елхово	Население Ооп
6.	Поддържане на интернет страницата на общината и публикуване на графици за събиране на отпадъци, места за временно съхранение и предаване на различните потоци отпадъци.	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Информираност на населението по мерките и дейностите	Постоянно допълване и актуализиране на секцията в интернет сайта	Повече информираност на населението относно мерките при управление на отпадъците	Община Елхово	-
7.	Създаване на регистри на интернет страницата на общината на всички лица, извършващи обслужваща дейност - центрове за гуми, автосервизи за смяна на отработени масла, центрове за разкомплектоване на ИУМПС и др., и създаване на база данни за отделяните производствени отпадъци от тях	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Осигуряване на актуална база данни	Брой обхванати производствени фирми	Актуален регистър на генераторите на производствени отпадъци в общината и техните генератори	Община Елхово	Фирми и предприятия
8.	Периодично актуализиране на общинската Наредба за управление на отпадъците, поддържане и опазване на чистотата на територията на община Елхово, съобразено с измененията в	Не са необходими допълнително средства	Общински бюджет	постоянен	Управление на отпадъците, съгласно нормативните изисквания	Актуализирана нормативна уредба		Община Елхово	-

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мярка/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целиви	водеща	партньор
	нормативната уредба.								
Намаляване на вредните и опасни вещества, съдържащи се в отпадъците									
9.	Информиране на населението за начините и местата за изхвърляне/предаване на различни видове отпадъци.	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Предотвратяване образуването на отпадъци	Увеличаване броя на информираните граждани и домакинства за въведените системи за управление на отпадъците	Ежегодно информирани на населението	Община Елхово Кметове и кметски наместници	-
10.	Повишаване на информираността, относно рисковете, свързани с изхвърлянето на опасни отпадъци в смесените битови отпадъци	В рамките на бюджета по т.5	Общински бюджет, Организации по оползотворяване фирми, с които общината има сключени договори	постоянен	Екологосъобразно управление на опасните отпадъци	Брой реализирани кампании за увеличаване информираност-та на населението	Увеличаване количеството на разделно събрани опасни отпадъци	Община Елхово Кметове и кметски наместници Фирми и организации	население
11.	Провеждане на кампании за насърчаване на потреблението на екологосъобразни продукти и продукти с екомаркировка	В рамките на бюджета по т.5	Общински бюджет, Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	ежегодно до 2028	Използване на продукти, които могат да бъдат рециклирани	Брой кампании за насърчаване използването на продукти, отговарящи на екологични критерии	До 2028 г. са проведени не по малко седем информационни кампании, считано от 2022г.	Община Елхово	(ООООп)
12.	Осъществяване на по-строг контрол върху изхвърлянето на отпадъците, различни от определените в контейнерите за разделно събиране	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Изпълнение на изискванията на Наредба за управление на отпадъците на община Елхово	Увеличаване броя на гражданите, участващи в системите за разделно събиране	Брой наложени глоби и санкции за нарушителите	Община Елхово	-
13.	Ежегодно оптимизиране на графици и схеми за събирането и транспортирането на отпадъците	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Наличие на графици и схеми за събирането и транспортирането на отпадъците	Разработена ефективна система за събиране на отпадъци	Брой оптимизирани графици и схеми за събирането и транспортирането на отпадъците	Община Елхово	„Нео-Титан“ ООД и звено към дейност „Чистота“

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИТЕ ОТПАДЪЦИ

Настоящата подпрограма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 1**: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30 % до 2025г. и с 50 % до 2030г.

ЕК има задача до края на 2023 г. да проучва данните за разхищаването на храни, предоставяни от държавите членки в съответствие с приетата единна методика, с цел да прецени дали е удачно да се определи цел за намаляване на хранителните отпадъци, която да бъде постигната до 2030 г. и се очаква ЕК да предостави на Европейския парламент и на Съвета доклад, придружен, ако е целесъобразно, от законодателно предложение.

Намаляването на хранителните отпадъци има огромен потенциал за спестяване на ресурсите, които използваме за производство на консумираните храни. Хранителни отпадъци се генерират по цялата верига за създаване на стойност: по време на производството и разпространението, в магазините, ресторантите, обектите за обществено хранене и в домашни условия. Поради това определянето на тяхното количество е особено трудно.

Програмата за устойчиво развитие до 2030г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25.09.2015г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Съгласно Допълнителните разпоредби на Закона за управление на отпадъците §1, т. 51. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) „Хранителни отпадъци“ са всички храни съгласно чл. 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните, които са се превърнали в отпадъци.

Рамковата директива за отпадъците (2008/98/ЕС) установява задължение на държавите-членки за годишно докладване на генерираните хранителни отпадъци от 2020 г. като референтна година. Целта на докладването е да се извърши мониторинг и оценка на изпълнението на превантивните мерки в държавите-членки на базата на обща методология чрез измерване нивата на хранителните отпадъци на различните етапи от хранителната верига. Общата методология е определена в делегирано Решение (ЕС) 2019/1597 на Комисията от 3 май 2019 година за допълнение на Директива 2008/98/ЕО. Форматът за докладване е определен в Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2000 на Комисията от 28

ноември 2019 година. Измерването на отпадъците се извършва по методиката разписана в делегирано Решение (ЕС) 2019/1597. Европейската комисия (ГД ЕВРОСТАТ) е разработила проект на Ръководство за отчитане на данните и предотвратяване на хранителните отпадъци² съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2000 на Комисията

Рамковата директива за отпадъците (2008/98/ЕО) установява задължение за годишно отчитане на генерираните хранителни отпадъци, като първата задължителна референтна година за отчитане (доклад за данни и качество) е 2020 г. Крайният срок за подаване на данните и доклада за качество е 30.06.2022 г.

В РБългария с Решение №700 от 7.10.2021г. на Министерски съвет е утвърдена Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни, която определя рамката за предприемане на съвместни действия за намаляване на загубата и разхищението на храни и за преосмисляне от страна на обществото на отношението към потреблението на храни и на тяхната стойност. Тя е разработена в съответствие с Цел 12.3 на ООН, както и в изпълнение на рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, изменена с директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018г. В програмат са разписани Съгласно програмата, измерването на хранителните отпадъци при първично производство, преработка и производство, търговия на дребно и дистрибуция по друг начин на храна, ресторанти и кетъринг услуги и домакинства, се извършва съгласно методика, посочена в делегирано Решение 2019/1597 на Комисията. Ежегодно в срок до 31 май Националният статистически институт събира и предоставя на министъра на околната среда и водите данните за образуваните количества хранителни отпадъци. Министерство на околната среда и водите извършва периодично докладване до Европейската комисия на количествата хранителни отпадъци, съгласно формата, посочен в Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2000 на Комисията. Министерство на земеделието, храните и горите и Българската агенция по безопасност на храните оказват методическа помощ на компетентните органи, извършващи измерване и докладване на данните.

Понастоящем, липсва законодателство на ЕС относно начина за прилагане на йерархията на отпадъците на ЕС към излишъка от храни. Съществуват различни препоръки за адаптиране на тази йерархия, като на първо място се поставя превенцията (предотвратяването) на натрупването на излишък от храни при източника (т.е. там, където може да възникне). Това се постига чрез оптимизиране на производствените операции, включително планирането на производството, както и чрез преработка на нереализираните храни в нови хранителни продукти. На второ място се препоръчва преразпределението на храните за предоставяне на хора в нужда, чрез даряване на излишъка на хранителни банки и благотворителни организации. През месец декември 2019 г. Платформата на ЕС относно загубите и разхищението на храни разработва Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни. Основната цел на предотвратяването на разхищението на храни следва да бъде да се действа при източника, като се ограничи генерирането на излишък от храни на всеки етап от хранителната верига (производство, преработка, дистрибуция и потребление). Ако възникне такъв излишък, да се оползотвори и да се осигури най-висока степен на използване на хранителните ресурси в съответствие с йерархията на предотвратяването на разхищението на храни. Предотвратяването на разхищението на излишъците от храни и социалното им преразпределяне са форми на превенция, при които храните остават в хранителната верига с предназначение за консумация от хора. Следващ етап в йерархията е пренасочване на храните, които вече не се използват за храна (former

² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/342366/351811/Guidance+on+food+waste+reporting/5581b0a2-b09e-adc0-b20062dfe564>

foodstuffs) за влагане в производството на храни за животни. След това, по реда на дейностите (йерархията), вече става въпрос за третиране и обезвреждане на хранителни отпадъци. Това може да стане чрез рециклиране като компост или в анаеробно разлагане, изгаряне с оползотворяване на енергия и накрая обезвреждане чрез изгаряне без оползотворяване на енергия или депониране в депа за отпадъци.

Йерархията на хранителните отпадъци се фокусира върху предоставянето на най-добрия екологичен вариант за работа с отпадъци. Принципът на рамката е да поддържа хранителните продукти на възможно най-високо ниво, като предефинира отпадъците като потенциален ресурс, а не като нежелана тежест. Съгласно Директива 2008/98/ЕО като мярка за предотвратяване на хранителните отпадъци се посочва насърчаване даряването на храни и други форми на преразпределение на продукти за консумация на човека. Тук се дава приоритет на храните за употреба от хората пред фуражните продукти и преработката в нехранителни продукти. Приетият нов Закон за храните, от 9 юни 2020 г., си поставя за цел да гарантира по-висока защита на потребителите по отношение на храните и да осигури систематизиране на националното ни право и хармонизирането му с това на Европейския съюз в областта.

Обхватът на насоките на ЕС относно даряването на храна включва предложеното от Организацията за прехрана и земеделие (ФАО) определение на „оползотворяване и преразпределяне на безопасна и питателна храна за консумация от човека“. След като хранителните излишъци вече са възникнали, най-доброто решение, което гарантира най-висока стойност от използването на годните за консумация хранителни ресурси, е тяхното преразпределяне за консумация от човека. Преразпределянето на храна е процес, при който хранителните излишъци, които иначе биха били изхвърлени, се оползотворяват, събират и предоставят на хора, в съответствие с подходящите стандарти за безопасност и качество и с нормативните уредби, пряко или чрез посредници, възмездно или безвъзмездно. Преразпределянето на хранителни излишъци и извършването на дейности по даряване на храни може да се осъществява от стопански субекти в областта на храните на всеки етап от веригата за доставка на храни. Стопанските субекти в областта на храните (например земеделски стопани, производители на хранителни продукти и търговци на дребно) може да даряват хранителни излишъци чрез организации за преразпределяне (като хранителни банки), мрежи за оползотворяване и други благотворителни организации или директно на самите потребители (например служители). За въвеждане на мярката е необходимо да се разработят съответните правила и/или насоки относно даряването на храна на национално равнище. Правилата и оперативните процедури, които съществуват на национално равнище, включително съответните отговорности на ключовите участници, трябва да бъдат ясно определени за всички, с цел да се улесни спазването и насърчаването на най-добри практики.

От 20.02.2021г. е в сила Наредба за специфичните изисквания за извършване на хранително банкиране и контрола върху тази дейност (Обн. ДВ. бр.10 от 05.02.2021г.), приета с ПМС №26 от 01.02.2021г. Основната цел е да стимулира даряването на храни и да се намали загубата и разхищението им. С Наредбата са определени специфичните условия, изисквания и отговорности на всички, които участват в дейностите по хранително банкиране – бизнес оператори, оператори на хранителни банки, контролен орган. Разписани са условията, при които операторът на хранителна банка може да приема от бизнес оператори годни за консумация храни, непосредствено преди изтичане на срока за годност. Те могат да се предоставят и на нуждаещи се лица и на лица, предоставящи социални услуги. По този начин годната и безопасна за консумация храна ще остане в хранителната верига и ще се предотврати нейното разхищение. С Наредбата се регулират условията, при които храни, иззети от Българската агенция по безопасност на храните,

могат да бъдат предоставяни за хранително банкиране.

Справянето със загубата и разхищението на храни е от ключово значение за постигането на устойчивост³. Даряването на излишъка от храни не е превенция в точния смисъл на думата, но е работеща стратегия за недопускане на загуба на храни и образуване на хранителни отпадъци, тъй като храната остава в хранителната верига и се използва по своето предназначение - за консумация от хора. Даряването на храни не само подкрепя борбата срещу бедността, но може да бъде ефективен лост за намаляване на количеството излишък от храни, предназначени за промишлена употреба или изпратени за преработка на отпадъци и в крайна сметка за депониране.

Намаляването на разхищението на храни води до икономии за потребителите и операторите, а оползотворяването и преразпределянето на хранителни излишъци, които иначе биха били пропилены, имат важно социално измерение. Въпреки че преразпределянето на хранителни излишъци е явление, което отбелязва ръст, при което производителите, преработвателите и дистрибуторите на храни проявяват желание да даряват годни храни на хранителните банки и благотворителни организации, в ЕС, включително България, обемът на преразпределената храна все още представлява малка част от общото количество изгубени годни за консумация хранителни излишъци.

Основни участници в дейностите по предотвратяване образуването на хранителните отпадъци

Хранителната верига е съвкупност от взаимно свързани икономически участници, които произвеждат, преработват, разпространяват и предлагат храни. Потребителите допълват хранителната верига. Отправната точка на хранителната верига е първичното производство на храни. Крайният етап е етапът на потребление (когато храната се консумира).

Разхищаването на храни е ключова област в кръговата икономика и следва да бъде разгледано на много нива по веригата на стойността. Хранителните отпадъци в частност създават специфични предизвикателства и възможности. Промяната на поведението е основно средство за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци. *Публичните власти, предприятията и гражданите* са привлечени към пораждането на промяна на поведението. Общата цел е смяна на нормите, свързани с начина, по който конкретният хранителен продукт се произвежда, разпространява и управлява с оглед приоритизиране на ефективността на ресурсите.

Една от ключовите основи на даряването на храни е добре функциониращото партньорство. Поради тази причина насърчаването на партньорства в оперативни и релационни отношения чрез различни средства (напр. финансова подкрепа, споделяне на експертен опит и участие на служителите) следва да бъде ключов акцент за различните участници в даряването на храни. По-специално **общините** могат да играят ключова роля в иновациите и модернизацията на системите за даряване на храни, като вземат предвид контактите си от първа ръка и участието си в практическото прилагане на даряването на храни на местно равнище. Когато е целесъобразно, националните публично-частни партньорства могат да се използват за повишаване и увеличаване на ефективността и участието в даряването на храни в цялата хранителна система. Като за първо време общината може да извърши проучване и съставяне на пълен списък на обектите, които

³ На равнището на ЕС разхищението на храни (всички етапи от жизнения цикъл) възлиза на най-малко 227 милиона тона CO₂ еквивалент годишно, т.е. около 6% от общите емисии на ЕС през 2012г. (EU FUSIONS (2016г.). Estimates of European food waste levels (Оценки на нивата на разхищение на храни в Европа).

генерират големи количества хранителни биоотпадъци. На по-късен етап, могат да бъдат уговорени възможностите със собствениците и/или управителите на обектите за даряване на хранителните излишъци, като за насърчаването им към тази мярка могат да им бъдат предложени данъчни стимули. Данъчните стимули за дарителите на хранителни излишъци са ефективен подход, чрез който ще се предотврати превръщането на хранителните излишъци, годни за консумация в хранителни отпадъци.

Гражданите могат в рамките на своето ежедневие и общности да предприемат действия за намаляване на разхищението на храни в дома, при пазаруване, на работното място и в ресторанти, кафенета и хотели. Те могат също така да повлияят на действията на всеки друг сектор от веригата за доставки на хранителни продукти (напр. чрез техните модели на потребление).

Домакинствата са основният източник на образуване на хранителни отпадъци, следвани от сектора на преработка и производство на храни. Затова намаляването на количествата хранителни отпадъци е необходимо по всички източници на образуване и най-вече хранителните отпадъци с битов характер и от преработка и производство на храни. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации.

Организациите на потребителите също играят важна роля за повишаване на осведомеността на потребителите относно разхищението на храни и за подкрепа на промяната в поведението чрез предоставяне на препоръки и практически съвети за намаляване на разхищението на храни у дома. Докато повишаването на осведомеността и предоставянето на информация е от основно значение, хранителното поведение често се утвърждава в ранна възраст, като ефективният подход към промяна на поведението ще стартира насочен към населението в млада възраст.

С цел намаляване на хранителните отпадъци следва също така да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност. Неправилното разбиране и неправилната употреба на маркировката на срока („използвай преди“ и „най-добър до“) водят до разхищение на храни. Датата „най-добър до“ може да се изтълкува погрешно, като срок на годност и да доведе до изхвърлянето на безопасна и годна за консумация храна.

Подходът за промяна на поведението може да бъде разбит на части по следния начин:

- Мотивиране на: ценности, които приветстват ефективна употреба на ресурсите, би могло да има по-постоянно и широко обхватно въздействие извън предоставянето на информация и стимули.
- Да се даде възможност за предоставяне на: информация, обучение, опит, практически алтернативи и инфраструктура, за да стане възможна промяната.
- Ангажиране: включване на хората на общностно ниво, разработване на пилотни проекти, използване на съществуващите мрежи, свързване на експерти, основни заинтересовани страни и интелектуални лидери, чрез дискуссионни форуми.
- Даване на пример: ръководене чрез пример, посредством демонстрация как ефективността на ресурсите работи на практика на различни нива на публичната администрация чрез „зелено“ снабдяване, употреба на системите за управление на околната среда и др. Споделянето на най-добри практики в различни сектори също би могло да е от полза тук.
- Насърчаване: стимулиране на ефективно поведение чрез инвестиционна

безвъзмездна помощ, икономически стимули, сигнали за точната цена, данъчно облагане, неустойки, сравнителен анализ и конкурентен натиск.

Цел на подпрограмата

Настоящата Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци си поставя стратегическа и оперативна цел, съвместими с целите на Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 2021-2028 г. и адресират принципите и препоръките на европейското законодателство в областта на предотвратяване на хранителните отпадъци.

Стратегическата цел на тази подпрограма е *„Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на хранителните отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда“*.

Оперативната цел поставя конкретни изисквания за достигане на стратегическата цел, а именно: *„Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци“*.

Анализ и описание на съществуващото състояние и насоки за бъдещи мерки в Община Елхово

До момента в общината не са осигурени съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и необходимата инфраструктура за оползотворяването им. Съгласно извършения морфологичен анализ на отпадъците, хранителните отпадъци на територията на общината представляват средно 7% от общото количество на генерираните битови отпадъци, което е 33,3% от биоотпадъците или 20% от биоразградимите отпадъци в общината. В малките населени места е препоръчително и необходимо насърчаването на домакинствата към домашно компостиране. Общината няма реализирани проекти за осигуряване на домакинствата с домашни компостери. Такива проекти могат да бъдат финансирани по ОПОС 2021-2027 г.

За да бъде компостирането успешно прилагано, особено земеделското и домашното, трябва да се провеждат непрекъснато разяснителни кампании, които да подчертават ползите за околната среда, (намалени разходи за транспорт и емисии, нужда от по-малки мощности за третиране, замяна на торфа и изкуствените торове в градинарството и т.н.), както и не на последно място финансовите ползи от домашното компостиране. Поетапното въвеждане на системата при домакинствата има за цел поетапно изграждане на екологично съзнание в гражданите, което да ги приобщи към бъдещите промени в начина на изхвърляне и събиране на отпадъка. Трябва да се отбележи, че населението, обитаващо вилни зони и малките населени места (села) има лично стопанство, при което отпадъчните зеленчуци и плодове, както и отпадъците от храна се оползотворяват като храна за отглежданите животни.

Различна е ситуацията за населението, живущо в града, където такова оползотворяване на хранителните отпадъци е трудно възможно. За въвеждането на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. В обхвата на регионалното сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово няма изградена инсталация за компостиране на зелени и дървесни биоразградими отпадъци. Няма и изградено съоръжение за третиране на биоотпадъците от хранителен произход. Изграждането на собствена площадка или съоръжение на общинско ниво е икономически неизгодно. В тази връзка е подходящо да се приложи регионален подход, чрез осигуряването на една обща инсталация за разграждане на БрБО за общините от регион Елхово. Във връзка със задълженията за разделно

събиране на хранителните отпадъци, в НПУО 2021-2028г. РСУО Елхово е включен в индикативния списък на регионалните сдружения, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими хранителни отпадъци. Това поставя пред общината възможности за въвеждане на система за разделно събиране на хранителни отпадъци и предаването им за оползотворяване, като се предвиди инсталация функционираща на регионален принцип. В случай на наличие на изградени инсталации на юридически лица за третиране на биоразградими отпадъци, общините е възможно да сключат договори с тях без да се налага изграждане на допълнителна инфраструктура. Анаеробното разграждане е особено подходящо за преработването на влажни биологични отпадъци, включително мазнини (напр. от кухненски отпадъци). Трябва да се има предвид, че крайният продукт – компост, съдържа различни вещества, които са по-малко или повече в зависимост от количеството и вида на използваните отпадъци. Във връзка с това е необходимо преди използването му за каквато и да е цел да се извършва лабораторен анализ на партидите компост, за установяване наличието на опасни и вредни вещества в него. При достигане на добри качества, съобразно изискванията на нормативната уредба, компоста може да се използва с търговска цел при положение, че е опакован, съобразно изискванията на Наредбата за третиране на биоотпадъци и покрива качеството, съобразно наложените стандарти.

Като за начало е препоръчително общината да извърши проучване и съставяне на пълен списък на обектите, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци. На покъсен етап, могат да бъдат уговорени възможностите със собствениците и/или управителите на обектите за даряване на хранителните излишъци, като за насърчаването им към тази мярка могат да им бъдат предложени данъчни стимули. Данъчните стимули за дарителите на хранителни излишъци са ефективен подход, чрез който ще се предотврати превръщането на хранителните излишъци, годни за консумация в хранителни отпадъци.

За намаляване на количеството хранителни отпадъци е необходимо да се предприемат мерки и за тяхното предотвратяване. Насърчаването към предотвратяване на хранителните отпадъци е задължителна мярка за намаляване на тяхното количество. Като за начало насърчаването трябва да е насочено основно към домакинствата в общината, от които произтича по-големия поток на тези отпадъци. Конкретни мерки за изпълнение могат да бъдат следните дейности:

□ Насърчаване на домакинствата към домашно компостиране в малките населени места. Проучване на възможностите за осигуряване на домашни компостери на домакинствата, чрез реализиране на проекти финансирани по ОПОС 2021-2027 г., както и от други източници на финансиране. При липса на средства, такива компостери могат да бъдат изработени и от самите стопани. С оглед достигане на целите за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци се препоръчва да бъде разгледана възможността за предоставяне на данъчни стимули на домакинствата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци.

□ Информационните кампании за насърчаване намаляването на хранителните отпадъци в домакинствата могат да бъдат в четири основни насоки за реализиране на целите:

- разумно пазаруване и прецизиране закупуването на количество храна спрямо реалните възможности за потребяването ѝ;
- правилно съхранение на закупената храна – за максимално удължаване на годността ѝ на потребление;
- насърчаване на творчески подход при приготвяне на храната и максимално оползотворяване на „изостаналите“ храни и хранителни продукти;

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

- насърчаване на екологосъобразно поведение и формиране на навици за отделяне на хранителните отпадъци от опаковките им преди изхвърлянето им в контейнерите за смесен битов отпадък;
- правилно тълкуване на понятията за срок на годност („използвай преди“) и минимална трайност („най-добър до“).

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ
ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕ НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ**

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда

Оперативна цел: Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци.

Текущи индикатор:

➤ 2025 г. - намаляване с 30% на хранителните отпадъци;“

Целеви индикатор:

➤ 2030г. - намаляване наполовина на хранителните отпадъци до 2030 г. в съответствие с ангажиментите по стратегията „От фермата до трапезата“

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целиви	водеща	партньор
14.	Изготвяне и прилагане на планове за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци в социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия, общински пазари и др. където се образуват хранителни отпадъци	Съгласно офертно проучване	Общински бюджети, Оперативни програми	12/2023г. за изготвянето; 12/2028г. за прилагането	Предотвратени хранителни отпадъци от общински звена	Брой разработени планове; брой общински звена, изпълнили мерките; брой изпълнени мерки	В края на програмния период всички общински звена генериращи хранителни отпадъци, са разработили планове и прилагат мерки от тях	Община Елхово	Общински звена
15.	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании на местно ниво за разясняване и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци на централно и общинско ниво, в т.ч. относно значението на "Най-добър до" и "Годен до" на търговските хранителни продукти	2000	Общински бюджет, в т.ч. отчисления по чл.64 от ЗУО, Европейски програми	2022-2028	Повишаване информираността на населението, гражданите и бизнеса с ползите от ПО на хранителните отпадъци и възможните действия за ПО на хранителните отпадъци	Брой реализирани кампании на територията на община Елхово	До края на програмата са проведени поне четири кампании на общинско ниво	Община Елхово	НПО, медии, други

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целиви	водеща	партньор
16.	Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	2000	ОПОС 2021-2027	2022-2028	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	Обявена процедура; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти	Брой изпълнени проекти	МОСВ	Община Елхово, юридически лица със стопанска цел
17.	Проучване и съставяне на пълен списък на обектите, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци на територията на общината	Не са необходими допълнителни средства	-	2023-2024	Търсене на възможности за даряване на хранителни излишъци с цел предотвратяването им в контейнерите за смесени отпадъци	Брой обекти генератори на хранителни излишъци	Количество на хранителни излишъци (т/год.)	Община Елхово	Собственици на обекти
18.	Създаване на системата за домашно компостиране на БрБО в малките населени места	В рамките на бюджета по т.2	ОПОС ПУДООС Общински бюджет	2023-2025	Предотвратяване образуването на биоотпадъци	Брой предадени компостери на домакинствата	Увеличаване броя на домакинствата, прилагачи домашно компостиране	Община Елхово	население
19.	Въвеждане на система за разделно събиране на хранителните биоотпадъци от домакинствата и обекти за производство и търговия с храни	По проект	Общински бюджет ПУДООС ОПОС	2025	Предотвратяване попадането на биоотпадъци в контейнерите за смесени отпадъци	Брой дом./обекти обхванати от системата за разделно събиране	Количество разделно събрани биоотпадъци (т/год.)	Община Елхово	население

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
20.	Организиране на кампании и конкурси с цел популяризиране и насърчаване на населението към предотвратяване образуването на хранителни отпадъци.	2 000	Община Елхово Юридически лица със стопанска цел	постоянен	Повишаване информираността на населението	Брой реализирани информационни кампании	Ежегодно до 2028г. са проведени съответните кампании	Община Елхово	Юридически лица със стопанска цел
21.	Проучване на възможностите за изграждане на регионална инсталация за анаеробно третиране на хранителните БрБО	По проект след единодушно решение на общо събрание на регионалното сдружение на общините	ОПОС 2021-2027г. Общински бюджети	2024	Намаляване на депонираните битови отпадъци и оползотворяването им с производство на биогаз	Изготвен и одобрен проект	Изградена инсталация за анаеробно третиране на БрБО	РСУО – Регион Елхово	Община Елхово и община Болярово

ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

Настоящата програма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 2:** „Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци”.

Съгласно изменението в допълнителните разпоредби на Закона за управление на отпадъците (Обн. ДВ, бр.19/05.03.2021г.) в §1, т.4 „Битови отпадъци“ са:

- смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биоотпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и едрогабаритни отпадъци, включително дюшеци и мебели;
- смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства.

Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване. Това определение не засяга разпределението на отговорностите за управлението на отпадъците между публичните и частните субекти.

Управлението на отпадъците заема централно място в кръговата икономика: то определя прилагането на практика на йерархията на ЕС за отпадъците. В йерархията на отпадъците е определен приоритетен ред от предотвратяването, подготвянето за повторно използване, рециклирането и оползотворяването на енергията до изхвърлянето, като например депонирането. Целта на този принцип е да се насърчат възможностите, чрез които се постига най-добрият цялостен ефект по отношение на околната среда.

В Прегледът на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда (ПИПООС) от 2017 г. е посочено, че в България не съществува всеобхватна програма за прилагане на политиката в областта на кръговата икономика. През 2021г. страната ни е разработила „Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 –2027 г.“. Концепцията за преход към кръгова икономика е в съответствие с целите за устойчиво развитие (ЦУР) от Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие (Програмата на ООН до 2030 г.), с постигането на които се гарантира устойчив растеж на икономиката. Част от условията са свързани с насърчаване ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл, включително тяхната поправка, повторна употреба и рециклиране, което ще доведе не само до намаляване на отпадъците, но и ще намали необходимостта от извличането на нови ресурси. Насърчава се прилагането на мерки, насочени към гарантиране на разделяне при източника, събиране и рециклиране на приоритетните потоци от отпадъци.

В резултат от сегашния линеен икономически модел, функциониращ на принципа „вземи, произведи, използвай и изхвърли”, се изхвърлят отпадъци, в които се съдържат материали, които биха могли да бъдат рециклирани и повторно използвани. Превръщането на отпадъците в ресурс е част от „затварянето на цикъла“ в системите с кръгова икономика. В зависимост от начина, по който събираме и управляваме отпадъците си, рециклирането може да бъде по-активно и ценни материали да се връщат за повторно използване в икономиката или може да се създаде неефективна система, при която по-голямата част от отпадъците, годни за рециклиране, се изхвърлят в депа или се изгарят, което може да има вредни последици за околната среда и да е свързано със значителни икономически загуби.

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. С кръговата икономика се цели стойността на продуктите и материалите да се запазва възможно най-дълго време, генерирането на отпадъци и използването на ресурси да бъдат сведени до минимум и ресурсите да се запазват в икономиката, когато продуктът достигне края на жизнения си цикъл, като се използват многократно за създаване на допълнителна стойност. Очаква се този икономически модел значително да подобри ефективността на използването на ресурсите, да доведе до икономически растеж, създаване на сигурни работни места, насърчаване на иновации, които предоставят конкурентно предимство, както и да осигури високо равнище на защита на хората и на опазване на околната среда. От друга страна ще се постигне възможността за предоставяне на потребителите на по-трайни и в по-голяма степен иновативни продукти, чрез които се постигат финансови икономии и се подобрява качеството на живот.

За да се постигнат високи нива на оползотворяване на материалите, от основно значение е да се изпратят послания, съдържащи дългосрочна визия, на публичните органи, предприятията и инвеститорите и да се създадат подходящи благоприятни условия на равнище ЕС, като това включва и последователно изпълнение на съществуващите задължения. Необходимо е да се вземат предвид всички видове отпадъци, независимо дали са произведени от домакинствата, предприятията, производството и минната промишленост или строителството.

В йерархията при управлението на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване образуването на отпадъците. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците колкото може в повече направления. Следващо в подреждането е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. И накрая на предпоследно място се нарежда оползотворяване, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Отпадъците от хартия, картон, пластмаса и стъкла следва да се разглеждат като ресурс, от който могат да се извлекат както екологични, така и финансови ползи. Именно поради това е много важно всяка община да конкретизира и предприеме мерки за не попадането на тези видове отпадъци на регионалните депа. Целта на тези мерки са да се увеличат количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци и да се намали тяхното депониране.

Със Закона за управление на отпадъците, през 2012г., се включи общоевропейската цел за рециклиране на битовите отпадъци, приета в законодателство на ЕС през 2008 г. По-конкретно за общините в България се постави изискването да достигнат поетапно до 2020 г. рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло (в които потоци отпадъци се включват и отпадъците от опаковки от същите материали). Съобразно нормативната уредба всяка община можеше да постигне целта самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на съответното РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона. Целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО, определени в НПУО 2014-2020 г. предвиждаха до 1 януари 2020 г. най-малко 50 на сто от общото тегло на отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло да бъде включено в подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали. Целта се оказа амбициозна и малко общини успяха да я достигнат в рамките на програмния период.

Правните задължения за управлението на битовите отпадъци, установени в Рамковата директива относно отпадъците, включват цел до 2020 г. 50% от битовите отпадъци да бъдат подготвени за повторна употреба/рециклирани. Директивата е преразгледана (Директива (ЕС) 2018/851) и в нея са включени нови цели.

За преминаването към европейска кръгова икономика с високо ниво на ресурс на ефективност, държавите членки е необходимо да предприемат мерки, насочени към постигането на следните цели за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци да се увеличат най- малко до: 55 % до 2025 г., 60 % до 2030 г. и 65 % до 2035 г. Съгласно директивата в случай на отлагане на постигането на целите е необходимо да се предприемат необходимите мерки, за да се увеличат подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци на най – малко до: 50% до 2025; 55% до 2030г. и 60% до 2035г. Държавите членки въвеждат разделно събиране най – малкото за хартия, метал, пластмаса и стъкло, както следва да въведат разделно събиране на биоотпадъци, опасните отпадъци, образувани от домакинствата и текстилните отпадъци в срок до 31.12.2024г.

С промените в Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 19 от 2021 г. в сила от 05.03.2021 г.), се поставиха новите цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци (чл.31, ал.1, т.1-т.5), с които се въвеждат европейските норми, и които следва да ускорят прехода към кръгова икономика. Завишава се целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, като системите за разделно събиране осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци.

Поставените цели, съгласно чл.31, ал. 1 се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Целта за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-късно до 31 декември 2025 г. се постига поетапно, като след 31 декември 2020г. нараства всяка година с по 1 на сто. Във всеки от регионите, включващи общините, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона в съответствие с решението за разпределението на задълженията между отделните общини за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1.

Към групата на битовите отпадъци се пречисляват и биоотпадъците. „Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, офисите, ресторантите, търговията на едро, столовете, заведенията за обществено хранене и търговските обекти за търговия на дребно, както и подобните отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост. "Биоразградими отпадъци" са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

С изменението и допълнението на Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и

третиране на биоразградимите отпадъци, обн. в ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г. се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците (ОВ, L 150 от 14 юни 2018 г.). Съгласно чл.34 от ЗУО биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове, както и отпадъците от зелените площи към търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради и градини трябва да се събират отделно и да се третират чрез компостиране или анаеробно разграждане, по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда. Биоотпадъците се събират отделно при източника на образуване. Биоотпадъците, получени в резултат на механичното сепариране на смесени битови отпадъци не се считат за отделно събрани. За отделно събрани се считат биоотпадъците със съдържание на примеси не повече от 10 на сто от общото количество, което е събрано отделно при източника на образуване.

Съгласно Наредбата за отделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (Обн. ДВ, бр.11/31.01.2017г.), отделно събраните биоотпадъци се оползотворяват единствено чрез дейностите, обозначени със следните кодове по приложение № 2 към § 1, т. 13 от допълнителните разпоредби на ЗУО:

1. **R 3** - рециклиране/възстановяване на органични вещества, които не са използвани като разтворители (включително чрез компостиране и други процеси на биологична трансформация) и/или

2. **R 10** - обработване на земната повърхност, водещо до подобрения за земеделието или околната среда.

Компостирането и анаеробното изгниване предлагат най-обещаващите от екологична и икономическа гледна точка резултати за биоотпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено. Важна предпоставка е високото качество на материалите, които се подлагат на тези процеси. В по-голямата част от случаите това се постига най-добре чрез отделно събиране. Затова е важно да се насърчават компостирането и потреблението на компост от „чисти“ (отделно събрани) биоотпадъци. Следва да се предприемат инициативи за подкрепа на широкото потребление на този материал от крайните потребители. Така ресурсите биха се използвали по-рационално чрез частично заместване на невъзобновяемите минерални торове, както и чрез поддържане на качеството на почвите.

Цел на програмата

Целите на подпрограмата са тези, които определят рамката и насоките за изпълнението ѝ. Те целят улесняване на местната администрация при изпълнението на задълженията ѝ, като поставят ясни и точни правила за това.

Стратегическата цел на тази програма е *„Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци“*.

Оперативната цел поставя конкретни изисквания за достигане на стратегическата цел, а именно: *„Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци“*.

Анализ и описание на съществуващото състояние и насоки за бъдещи мерки в Община Елхово

От организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване на територията на община Елхово са обхванати всички населени места на територията ѝ. Събраните смесени битови отпадъци се извозват на регионалното депо за общините Елхово и Болярово, което е изградено в землището на с. Добрич, м. „Хумата“, община Елхово. Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване се извършват от „Нео - Титан“ ООД, съгласно сключен

договор. Регионалната система за управление на отпадъците не е обезпечена с инсталация за предварително сепариране на събраните битови отпадъци, при което третирането на битовите отпадъци не се извършва в съответствие с йерархията при управлението на отпадъците.

Съгласно чл. 31, ал. 1, т. 1 и във връзка с §15 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за управление на отпадъците (обн., ДВ. бр. 53/2012) *в срок до 1 януари 2020 г.*, общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО трябваше да постигнат цел за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници (битови отпадъци) – най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Съгласно Заповед № 139/15.06.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), община Елхово е сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО. Съгласно заповедта, за календарната 2018 г. община Елхово е постигнала степен на рециклиране 1 %. Съгласно информация публикувана на сайта на ИАОС постигната степен на рециклиране за 2019г. е 2%. Няма данни за постигната степен на рециклиране към 2020 и 2021 г. Това поражда необходимост от предприемане на действия, като подобряване на системата или въвеждане на допълнителни елементи, с цел постигане на още по амбициозните и завишени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци.

Като инвестиционна мярка в Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци, която е една от петте програми, които са неразделна част от Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г. е изграждането на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци. Тази мярка подпомага разделното събиране, рециклиране и безопасно третиране на опасни и други видове битови отпадъци от домакинствата, които не трябва да бъдат част от общия поток смесени битови отпадъци. В тази връзка през 2020г., община Елхово е осигурила разделното събиране на специализирани мобилни събирателни пунктове за приемане на опасни отпадъци от домакинствата, които са извън обхвата на наредбите за различните масово разпространени отпадъци и са ежедневно генерирани от битовата дейност на хората. Въвеждането на организирано предаване и събиране на тези отпадъци води до нарастване на количествата отпадъци за оползотворяване и същевременно намалява риска от замърсяване на околната среда и изхвърлянето им на нерегламентирани за целта места.

С разширяването на съществуващите и изграждане на нови системи за разделно събиране на битовите отпадъци се цели да се подпомогне изпълнението на задължението на България като държава –членка на ЕС, произтичащо от изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. законодателен пакет „Отпадъци“, и по специално Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци. С изменението на Директива 1999/31/ЕО е въведена цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г., която може да бъде отложена с 5 г., при условие, че държавата е постигнала намаление до 25 % към същата година. Същевременно, от 2030г. се въвежда ограничение за депониране на битови отпадъци, годни за рециклиране или друго оползотворяване.

Тези изисквания са въведени в българското законодателство с изменението на *Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци* (Обн. ДВ, бр.80/01.05.2021г.) от 01.05.2021 г. Не се допуска депониране на

разделно събрани битови отпадъци и биоотпадъци с цел подготвянето им за повторна употреба и рециклиране, с изключение на отпадъците от последващите действия по третирането на разделно събраните отпадъци, за които депонирането дава най-благоприятни за околната среда резултати в съответствие с йерархията при управление на отпадъците. От 01.01.2030 г. се забранява депонирането на всички битови отпадъци, годни за рециклиране или друго оползотворяване, с изключение на отпадъци, за които депонирането дава най-благоприятни за околната среда резултати в съответствие с йерархията при управление на отпадъците.

Друга инвестиционна мярка в Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци, неразделна част от Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г. е изграждането на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и други генератори на битови отпадъци. Тази мярка подпомага разделното събиране, рециклиране и безопасно третиране на битовите отпадъци от домакинствата, като например: едрогабаритни отпадъци от бита и от ремонтната дейност на домакинствата. Съгласно чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО, общините са задължени да осигурят такива площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В община Елхово няма населено място с население над 10 000 жители. Съгласно последно публикуваната информация на интернет страницата на НСИ, населението на общината към 31.12.2021г. е общо 13530 души, от които 8 947 са жителите на общинския град Елхово.

Битовите отпадъци включват и отпадъци от поддържането на паркове и градини, като листа, окосена трева и подрязани клонове. В Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци (в сила от 04.02.2017г.) са поставени конкретни изисквания за организирането на системи за разделно събиране на биоотпадъците. Целта е обхващане на почти всички източници на генериране на биоотпадъци, които да се събират и третират отделно от битовите отпадъци, като по този начин се избягва смесването на отпадъците. Общото количество на генерираните биоразградими отпадъци в общината към 2021г. е 574,80 тона или 35% от общото количество битови отпадъци, от които зелените отпадъци са 229,92 тона, което е 40% от общото количество на генерираните биоразградими отпадъци. Приравнени към общото количество на биоотпадъците, „зелени“ биоотпадъци в т.ч. градински отпадъци от почистването на обществени площи, паркове и градини на територията на общината са 66,67%.

Първият етап от управлението на биоразградимите битови отпадъци в т.ч. за биоотпадъците, включва организиране на система за разделното им събиране и изваждането им от системата на смесените битови отпадъци. За организиране на система за разделно събиране на „зелени“ отпадъци от населението е необходимо да бъдат предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и „меки“ мерки. Тези мерки са насочени в търсене на финансиране за закупуване на съдове за зелен отпадък и закупуване на транспортни средства за превоз на разделно събраните биоотпадъци. Местата за разполагане на съдовете за разделно събиране и съхраняване на биоотпадъци от зелени площи се определят от кмета на общината, който разработва подробен график за обслужване на съдовете за разделно събиране на биоотпадъци и го оповестява на интернет страницата на община и/или информира населението по друг подходящ начин. Събирането, съхраняването и графикът за транспортиране на биоотпадъците трябва да са съобразени с техния произход и вид. При събирането трябва да се води ясна отчетност на събраните количества биоотпадъци, както

и количествата на образувания материал след тяхното третиране. Всички тези дейности са необходими за доказване и отчитане на количеството зелени биоотпадъци, отклонени от регионалното депо за депониране и третирани по начин съответстващ на нормативните изисквания в законодателството, съгласно задължението на РСУО за предоставяне на годишен отчет по Приложение № 33, към чл. 20, ал. 3 от Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.

Втория етап от управлението на биоотпадъците, включва дейности за тяхното третиране и оползотворяване. Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци дава насоки относно начина на третиране, документите, които се изискват от лицата извършващи дейността, контрола и качеството на крайният продукт. Първият момент в дейността по третирането на биоотпадъците е избора на подходяща инсталация и/или съоръжение. Към настоящия момент зелените отпадъци, генерирани на територията на общината не се извозват за компостиране на регионалното депо, тъй като не няма изградена и въведена в експлоатация компостираща инсталация. За намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, през 2017г. общините в РСУО Елхово са предприели действия за осигуряване на капацитет за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци и за разделно събиране и рециклиране чрез компостиране на зелени и/или биоразградими отпадъци. За изграждане на сепарираща и компостираща инсталация е предвиден имот, в непосредствена близост до регионалното депо. Предвидената площадка, представлява ПИ№21542.69.11 (стар номер 069011), в местността „Хумата“, село Добрич, община Елхово. Имотът е общинска публична собственост, урбанизирана територия, с начин на трайно ползване: За друг вид отпадъци. Община Елхово в партньорство с община Болярово са кандидатствали по обявената със Заповед №РД-ОП-86/27.09.2017г. на Ръководителя на Управляващия орган на ОП „Околна среда 2014-2020“ процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за реализиране на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на генерираните отпадъци от община Елхово и община Болярово на територията на община Елхово“, по процедура BG16M1OP002-2.006 „Втора комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“.

Поради значително забавяне на плана за изпълнение на дейностите, проектът е идентифициран като рисков от Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“, поради което е необходимо да се предостави информация за възможността за неговото довършване. С Решение №218/19/5 по Протокол №19/24.06.2021г. на Общински съвет – Елхово е взето решение община Елхово да не предприема действия по подаване на искане за удължаване на срока по сключения административен договор BG16M1OP002-2.006-0004-C01 и на 15.03.2022г. договорот е прекратен.

Преходът към кръгова икономика изисква промени навсякъде по веригите на стойността, от проектиране на продуктите до нови стопански и пазарни модели, от нови начини за превръщане на отпадъците в ресурс до ново поведение на потребителите. Това налага пълна системна промяна и иновации не само в технологиите, но и в организацията, обществото, методите на финансиране и политиките. За увеличаване на количеството рециклирани и оползотворени отпадъци е необходимо да се предприемат мерки и за тяхното насърчаване. Насърчаването трябва да е насочено основно към гражданите на общината, от които произтича по-големия поток на тези отпадъци. Конкретни мерки за изпълнение на целите могат да бъдат следните дейности:

- Предоставяне на информация за количествата разделно събрани и предадени за рециклиране битови отпадъци от всички юридически лица на територията на общината;
 - Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и редовно спазване графика за извозването им при строг контрол на разделно събрания отпадък;
 - Стимулиране изграждането на леснодостъпни площадки за предаване на отпадъци от страна на гражданите;
 - Насърчаване използването на продукти със съответната екомаркировка за рециклиране и/или оползотворяване. Потребителите следва да имат възможност да правят информиран избор, посредством по-добра информация, относно екологосъобразните характеристики на различните продукти;
 - Въвеждане на стимули за гражданите и юридическите лица за активно участие в организираните от общината системи за разделно събиране на отпадъците;
 - Стимулиране разделното събиране на отпадъците, чрез кампании насочени към различни групи – деца от детски градини, училища, пенсионерски клубове, фирми, търговски вериги, работещи в различни институции и др.;
 - Увеличаване размера на санкциите, заложи в общинските наредби при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци;
 - Търсене на съдействие от органите на реда за предотвратяване нерегламентираното изнасяне на отпадъци от контейнерите за разделно събиране на отпадъци;
- Пряко отношение към постигане на оперативната цел на настоящата програма имат и мерките от други програми.

Предвидените в настоящата програма мерки за намаляване на количеството БрБО, постъпващи за депониране са:

□ Насърчаване на домакинствата към домашно компостиране в малките населени места. Проучване на възможностите за осигуряване на домашни компостери на домакинствата, чрез реализиране на проекти, финансирани по ОПОС 2021-2027 г., както и от други източници на финансиране. При липса на средства, такива компостери могат да бъдат изработени и от самите стопани. С оглед достигане на целите за намаляване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци се препоръчва да бъде разгледана възможността за предоставяне на данъчни стимули на домакинствата, които желаят и компостират биоразградимите си отпадъци.

□ Провеждане на информационни/образователни кампании сред населението. Успешното прилагане на гореспоменатите мерки е свързано и с провеждането на информационни кампании сред местното население. С повишаване информираността на населението за ползите и изискванията за разделното събиране и третиране на биоотпадъците се насърчава рециклирането, включително компостирането и разграждането на биологичните отпадъци по начин, който осигурява високо равнище на опазване на околната среда и води до резултати, отговарящи на съответните стандарти за високо качество. Такава кампания би могла да включва брошури за всяко домакинство с информация за:

- необходимостта от разделно събиране на биоразградимите отпадъци;
- подробен списък на органичните отпадъци, които не могат да се събират;
- подробен списък на отпадъците, които не трябва да се изхвърлят в контейнера за биоразградими битови отпадъци;
- начин на събиране на биоразградимите отпадъци в домовете, напр. поставяне на отпадъците в хартия, вместо в найлонови торбички и др.

Съобразно гореизброените мерки следва да се изгради ефективна система за тези отпадъци, чрез която да се намалят количествата на постъпващите за депониране биоотпадъци.

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ
ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ
ОТПАДЪЦИ**

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Оперативна цел: Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

Текущи индикатор:

➤ 2025 г. - мин.55% от общото тегло на битовите отпадъци да са подготвени за повторна употреба и рециклиране

Целеви индикатор:

➤ 2025г. - намаляване на количеството на депонирани битови отпадъци най-малко до 50 на сто от общото им тегло.

➤ 2030 г. - мин. 60% от общото тегло на битовите отпадъци да са подготвени за повторна употреба и рециклиране;

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
22.	Насърчаване използването на продукти със съответната екомаркировка за рециклиране и/или оползотворяване	В рамките на бюджета по т.5	Общински бюджет, Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2022-2028	Използване на продукти, които могат да бъдат рециклирани	Брой проведени кампании за насърчаване	Увеличаване на количеството на рециклирани отпадъци от опаковки	Община Елхово	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)
23.	Проучване на възможностите за разработване на проект и създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка на стоки, вкл. съдействие на частни лица при интерес за изграждане на такъв тип центрове	По проект	ОПОС 2021-2027 г.	2023 -2026	Допълнително предотвратени отпадъци чрез предоставяне на услуги за удължаване на жизнения цикъл на стоки	Брой изготвени проекти; брой изпълнявани проекти	Брой създадени центрове за подготовка за повторна употреба и поправка	Община Елхово, РСУО Елхово, МОСВ-ПОС	Юридически лица със стопанска цел
24.	Проучване на възможностите за създаване на системата за домашно компостиране на БрБО и въвеждането ѝ в малките населени места	В рамките на бюджета по т.2	ОПОС ПУДООС Отчисления по чл. 64 от ЗУО Общински бюджет	2023-2024	Предотвратяване образуването на биоотпадъци	Брой компостери раздадени на домакинствата	Увеличаване броя на домакинствата прилагащи домашно компостиране	Община Елхово	население

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
25.	Редовно актуализиране на списъци и регистри за точното местонахождение на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които се оставят на тези площадки	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Информирани на обществеността	Брой актуализирани списъци и регистри публикувани на интернет страницата на община Елхово	Поддържане на списъци и регистри в съответствие с изискванията на действащото законодателство	Община Елхово	-
26.	Организиране на кампании и конкурси с цел популяризиране и насърчаване на населението към използване на метода на разделното събиране и изхвърляне на отпадъците.	3 000	община Елхово Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	постоянен	Повишаване информирано-ста на населението	Брой реализирани информационни кампании	Ежегодно до 2028г. са проведени съответните кампании	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	Община Елхово
27.	Периодично актуализиране размера на санкциите, заложи в Общинските наредби за смесването на определени отпадъци и изхвърлянето на рециклируеми и оползотворими такива в контейнерите за смесени отпадъци.	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Използване на системата по предназначение	Променена нормативна уредба	Увеличена наказателна отговорност	Общински съвет-Елхово	-
28.	Изграждане на сепарираща инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци и на компостираща инсталация за зелени отпадъци на територията на Регионалното депо за неопасни отпадъци Регион Елхово	1 500 000, съгласно индикативен бюджет в Приложение №1А на ПИРО Община Елхово 2021-2027г.	Отчисления по ЗУО Общински бюджети ПУДООС Програма за околна среда 2021-2027г.	2023-2026	Екологосъобразно управление на отпадъците	Осигурена необходима инфраструктура	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	Регионално сдружение Елхово	Община Елхово и община Болярово

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
29.	Повишаване на информираността на населението за ползите и изискванията за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците	2000	Общински бюджет ПУДООС ОПОС	2021-2028	Повишаване информираността на населението	Брой на проведени информационни и кампании	Увеличаване на количеството събрани БрБО чрез общинската система	Община Елхово	население

ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Настоящата програма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 2:** „Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци”.

Третирането на отпадъците, в т.ч. и строителните, е комплексен проблем, който включва събиране, транспортиране, обработка, оползотворяване и в краен случай обезвреждане чрез депониране. Това е свързано със стратегията за превръщане на европейската общност в „рециклираща” общност и е в сила за всички страни-членки на Европейския съюз.

Община Елхово, както и другите общини в страната, има отговорности, произтичащи от националното законодателство, относно разделното събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата. Кметът също така контролира дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци на територията на общината. Задължение на кмета е и управлението на строителни отпадъци, когато общината е възложител на строителни дейности. Тези изисквания са регламентирани подробно в Наредбата за управление на строителни отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

С цел да се предотврати и минимализира образуването на СО; да се насърчи рециклирането и оползотворяването им за постигане на целите по чл.32 от ЗУО; да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали и да се намали количеството им за депониране от даден обект, възложителят е задължен да изготви План за управление на строителните отпадъци (ПУСО). Планът се изготвя на основание чл.11, ал.1, от Закона за управление на отпадъците и чл.8, ал.1 от Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (ДВ, бр. 98/08.12.2017г.). Трябва да се отбележи, че при определени условия, регламентирани в чл. 15, ал.1 от Наредбата, ПУСО не се разработва. Тези условия са подробно разгледани в Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъци и стратегическите /програмни документи в контекста на правата и задълженията на общините към настоящата програма.

Съгласно чл. 11 от ЗУО, кметът на общината одобрява по искане на възложителя, след влизане в сила на разрешението за строеж и преди откриването на строителната площадка Планове за управление на строителните отпадъци (ПУСО), когато не са одобрени по реда на чл. 15бб , ал. 6 от Закона за устройство на територията. Планът за управление на строителните отпадъци (ПУСО) се изготвя от правоспособен проектант по смисъла на чл. 162, ал. 1 от Закона за устройство на територията. Когато строежът се намира на територията на повече от една община, ПУСО се одобрява от кметовете на съответните общини или оправомощени от тях длъжностни лица за частта от строежа, която се изпълнява в териториалния обхват на съответната община (чл. 11, ал. 8 от ЗУО). Във връзка с това са направени и съответните изменения и допълнения в Закона за устройство на територията.

Управлението на строителните отпадъци е регламентирано по-подробно в Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. Съгласно същата контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. За

строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Възложителите на СМР възлагат на лицето, което упражнява строителен надзор, или на строителя (при строежи от пета категория), изготвянето на отчет за изпълнение на ПУСО съгласно приложение № 6 от Наредбата, а възложителите на премахване на строежи възлагат на изпълнителя на премахването изготвянето на този отчет. При принудително премахване на незаконни строежи отчетът по приложение № 6 се изготвя от съответната общинска администрация

Отчетите за изпълнение на ПУСО се представят на кмета на общината и на директора на РИОСВ при условията на електронен обмен на документи (по електронен път) или чрез административната информационна система на кмета на общината.

Важна разпоредба, касаеща общините е, че възложителите на СМР на проекти, финансирани с публични средства, отговарят за влагането в строежите на рециклирани строителни материали или на третирани СО за оползотворяване в обратни насипи в количества съгласно приложение № 8 от Наредбата, в зависимост от вида на строежа и от обхвата на разрешението за строеж.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Информацията се изпраща по електронен път в срок до 10-о число на текущия месец и включва:

1. наименование на възложителя на СМР или премахване на строеж;
2. вида на дейността;
3. местоположението на строителната площадка.

В законодателството е регламентирано, че разходите за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, следва да се поемат от притежателите на отпадъците. В тази връзка доставянето на отпадъците до съоръженията за третиране и заплащането на цената за приемането им е задължение на съответния притежател. Следователно необходимо е да бъдат предприети мерки за предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища. Препоръчва се тези мерки да са насочени към предотвратяване на тези практики във възможно най-ранен етап, например чрез изискване на договор за предаване на отпадъци преди издаване на разрешението за строеж или с плана за управление на отпадъците при разрушаване на сгради. В условията на общината е възможно приемането на отпадъци да става срещу заплащане на услуги по разполагане на контейнери на мястото на образуването и извозването им до площадки за временно съхранение или директно до съоръжения.

Анализ и описание на съществуващото състояние и насоки за бъдещи мерки в Община Елхово

Общините имат възможност да приложат различни подходи за организация на дейността

за изпълнение на ангажиментите им по отношение на строителните отпадъци от ремонтна дейност и съответно да ги регламентират в Наредбата по чл.22 от ЗУО.

В общинската уредба на община Елхово дейностите по управление на строителните отпадъци са засегнати и описани в Наредба №22 за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Елхово /приета с Решение 408/36/3/ от заседание на Общински съвет- Елхово, Протокол № 36 от 24.07.2014 г., изм. с реш. № 425/37/5/ по Протокол № 37 от 11.09.2014 г. Наредбата е изменена с Решение №171/15.07.2019г. по адм.дело №212/2019г. по описа на Административен съд – гр. Ямбол.

Съгласно чл. 19 от Наредба №22 на община Елхово, извършването на дейностите по третиране и транспортиране на излишните земни маси /ЗМ/ и строителни отпадъци /СО/ от строителни площадки и от премахването на строежи (вкл. и строителните отпадъци от вътрешни преустройства и текущи ремонти на сгради и съоръжения) е задължение на собственика, инвеститора или изпълнителя на дейността, от която са формирани. Лицата заявителите на разрешение за строеж, едновременно с документите по чл.144, ал.1 от Закона за устройство на територията, предоставят и информация за очакваното количество строителни отпадъци и излишни земни маси по време на строителството в изпълнение на условията на чл.11 от ЗУО Когато дейностите по третиране и транспортиране на СО и ЗМ касаят обекти, за които се издава разрешение за строеж и се открива строителна линия и/или обекти, от които общото количество на СО и ЗМ надвишава 1м³, отговорните по чл.19 лица подават заявление до Кмета на общината за определяне маршрута и мястото за депониране на същите, въз основа на които община Елхово издава „Удостоверение за третиране и транспортиране на СО и ЗМ“. В протокола за откриване на строителна площадка за обекта задължително се вписва лицето, отговорно за дейностите по третиране и транспортиране на СО и ЗМ и номерът на издаденото му удостоверение. За депонирането /обработката/ на СО и ЗМ, формирани от обекти се заплащат такси, приети с Решение на Общински съвет. Таксата се заплаща предварително от лицето, на което се издава разрешението за третиране и транспортиране на СО и ЗМ, в съответствие с количествата, посочени в него. В случай, че с количествата СО и ЗМ се окажат по-големи от количествата, за които е заплатена таксата, отговорното лице е длъжно да заплати дължимата такса за допълнителните количества преди същите да бъдат извозени на депото. Депонирането /обработката/ на СО и ЗМ се извършва само на определените от Кмета на общината места.

На територията на регионалното депо в землището на с. Добрич, м. „Хумата“, община Елхово няма изградена инсталация за третиране на строителните отпадъци. Достигането на целите за третиране и оползотворяване на строителните отпадъци може да се осъществи, чрез изграждане на необходимата инфраструктура за това. Препоръчително е общините от региона да обсъдят възможността от изграждане и експлоатация на обща инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, ситуирана на площадката на регионалното депо или на друг подходящ терен, който да обслужва двете общини от регион за управление на отпадъците Елхово. С изграждане на площадка и осигуряване на съоръжение за третиране и рециклиране на ОСР, част от рециклираните строителни материали ще се използват отново в строителството. РСУО Елхово, може да обсъди възможностите за рециклиране на отпадъците на регионален принцип със строителния бранш, с други съседни общини от други региони и строителния бизнес, както и възможностите за повторно използване на селективно разрушени сгради. Друга възможност е сключване на договори с фирми, за извършване на дейности по третиране на строителни отпадъци, които да разполагат със собствена площадка и техника за натрошаване и сортиране на строителните материали. Предаването и приемането на отпадъци от строителство и разрушаване се извършва само въз основа на писмен договор

с лица, притежаващи документ за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на едрогабаритните отпадъци е важна част от цялостния процес на планиране на дейността, свързана с управлението на отпадъците в региона. В голямата си част едрогабаритните отпадъци съдържат голям процент рециклируеми материали, като метал, дърво, желязо и др. Въвеждането на организирано предаване и събиране на тези отпадъци ще доведе до нарастване на количествата отпадъци за оползотворяване и същевременно ще намалее риска от замърсяване на околната среда и изхвърлянето им на нерегламентирани за целта места. Генерираните едрогабаритните отпадъци се събират и транспортират организирано при масови акции и по сигнал при случайното им появяване. На територията на общината към настоящия момент няма изградена площадка, отговаряща на изискванията на чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО. Задължение на кмета на общината е осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. На територията на общината няма населени места с население по-голямо от 10 000 жители.

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ
ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ
РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ**

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Оперативната цел – Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени строителни отпадъци от домакинствата и от строителните дейности на общината.

Текущи индикатори: Ежегодно отчитане на количествата рециклирани строителни материали, вложени в строежите с възложител община Елхово, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.
Брой одобрени от община Елхово инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Целеви индикатор: През 2020г. и всяка следваща година в строежите с възложител община Елхово се влагат рециклирани строителни материали, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали
Брой одобрени от община Елхово инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Мерките, включени в настоящата програмата, са свързани с осигуряване на информационна безопасност на общината във връзка с изпълнение на посочените по-горе ангажименти.

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целеви	водеща	партньор
30.	Реализация на процедура за финансиране и изпълнение на проект за изграждане на регионална инсталация за предварително третиране и рециклиране на строителните отпадъци, с цел последващо производство на рециклирани строителни материали	По проект	Отчисления по ЗУО Собствени средства ПУДООС ОПОС	2022-2025	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Изградена инфраструктура за събиране и оползотворяване на СО	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	Регионално сдружение Елхово	Общини
31.	Водене на отчетност за количествата на предадени и оползотворени строителни отпадъци.	Не са необходими допълнителни средства	-	2022-2028	Водене на отчетност и контрол върху СО	Отчети за образувани и третирани СО	Създадена база данни за СО	Община Елхово, РСУО Елхово	Фирми, сключили договор с община Елхово, за извършване на дейности по управление на СО на територия
32.	Водене на отчетност за количествата на вложените рециклирани материали в строителството.	Не са необходими допълнителни средства	-	2022-2028	Изпълнение на изискванията на законодателството	Количества вложени рециклирани строителни материали	Изпълнение на изискванията на законодателството за влагане на рециклирани СО	Община Елхово	

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
									та й
33.	Определяне на длъжностни лица за съгласуване и одобрение, както и за последващ контрол на плановете за управление на строителни отпадъци	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Изпълнение на целите за СО	Брой съгласувани проекти	Контрол върху дейностите на управление на СО	Община Елхово	
34.	Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Спазване изискванията на законодателството и правилно управление на отпадъците от строителство и разрушаване	Брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Количества рециклирани строителни материали	Община Елхово	Възложители на инвестиционни проекти

ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ

Настоящата програма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 2**: „Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци”.

Съгласно ЗУО **Масово разпространени отпадъци** са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. С европейското и националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци:

- Отпадъци от опаковки - от 2004 г.
- ИУМПС - от 2005 г.
- ИУЕЕО - от 2006 г.
- Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2006 г.
- Отпадъци от батерии и акумулатори - от 2006 г.
- Отпадъци от гуми - от 2011 г.

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за шестте групи широко разпространени отпадъци се осъществяват и финансират на Национално ниво, основно от организациите по оползотворяване и/или лица, изпълняващи задълженията си самостоятелно, чрез прилагане на схемите за „разширена отговорност на производителя”. Тяхното постигане е невъзможно без съдействието на органите на местната власт, които с помощта на организации и/или фирми, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци организират разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата. Кметът на общината е отговорен за събиране на отпадъците от населението, следователно и за организиране и подпомагане на дейностите по разделното събиране на масово разпространени отпадъци и предаването им за оползотворяване.

Подзаконовите документи за управление на масово разпространените отпадъци се отнасят за всеки конкретен вид поотделно и са поставени условия и изисквания за осъществяване на дейностите по управлението им.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване и/или с лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности с отпадъци, и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

За управление на специфичните потоци масово разпространени отпадъци, община Елхово е сключила договори с лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО.

В програмата не са включени всички мерки, които имат принос към постигане на набелязаните цели, но са включени в други програми с мерки, тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели и подцели или са преимуществено насочени към постигането на цели на друга програма. В тази връзка в настоящата програма не са включени мерки за разделното събиране и оползотворяването на отпадъци от опаковки, т.к. те са разгледани и включени в *Подпрограма за управление на опаковките*

и отпадъци от опаковки. Въпреки това е важно да се отбележи, че изпълнението им има пряко отношение към постигането на набелязаните оперативни цели в двете програми и на заложената Стратегическа цел 2.

1. Електрическо и електронно оборудване (ЕЕО)

Задълженията на кмета на общината по отношение управлението на ИУЕЕО, са разписани в чл.27 от *Наредбата за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/*. Вменените изисквания на местната администрация са за участие и организиране на системите за разделно събиране на ИУЕЕО, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО.

Възможностите за изпълнение на изискванията за управление на този поток отпадъци са:

- Съдействие на организациите по оползотворяване, чрез определяне на места и организиране на система за разделно събиране на тези отпадъци. Местата могат да бъдат обособени площадки за предаване на отпадъците и/или места за разполагане на специализирани контейнери за този вид отпадък.

- Сключване на договор с частни лица, притежаващи площадки за предаване на отпадъци и които имат издаден разрешителен документ по реда на ЗУО за дейности с ИУЕЕО. При този вариант, чрез договор за сътрудничество могат да се ползват вече изградените площадки на частни лица и гражданите да се насочват за предаване на отпадъците от ИУЕЕО на тях.

Община Елхово извършва разделно събиране на отпадъците от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), чрез сключен договор с „Електрооползотворяване“ ЕАД, притежаваща разрешение по реда на ЗУО. Със собствени технически средства и със свои подизпълнители, фирмата изпълнител организира разполагане на съдове за събиране на отпадъци от ИУЕЕО от търговски, административни обекти и сгради на територията на общината.

Община Елхово има задължение да провежда съвместни кампании за информиране на обществеността за изискванията и възможностите за разделно събиране на ИУЕЕО; да представя на интернет – страницата си точните местонахожденията на площадките, до които гражданите и фирмите могат да извозват и предават ИУЕЕО. За събиране на ИУЕЕО от бита, кметът на общината изготвя и утвърждава съвместно с фирмата изпълнител, график, който следва да съдържа най-малко две дати годишно. При съгласуване на графика, страните определят и конкретните действия, които всяка от тях предприема за информиране на обществеността за датите, на които ще се събират и транспортират ИУЕЕО и за привличането на населението, като активен участник в този процес. В изпълнение на тези изисквания общината съвместно с „Електрооползотворяване“ ЕАД, организира информационни и събирателни кампании за събиране на ИУЕЕО, за които уведомява предварително населението. Съгласно сключения договор, общината предоставя на домакинствата възможността, всеки притежател на употребни електрически уреди или излязло от употреба електрическо и електронно оборудване да ги предаде напълно безплатно.

Съгласно нормативните изисквания с цел поддържане и опазване на чистотата на територията на община Елхово, **разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)**, се прилага още чрез:

Лицата извършващи продажба на крайни потребители на територията ѝ.

Дистрибуторите и лицата, които извършват продажба на ЕЕО на крайните потребители са длъжни да:

- поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита и/или други налични места за предаване на ИУЕЕО;
- да приемат без заплащане от страна на крайните потребители ИУЕЕО, образувано в бита, от сходен вид и изпълняващо същите функции, както закупеното или да приемат безплатно много малко по размер ИУЕЕО (при което нито един външен размер не надвишава 25 см.) за търговски обекти с площ по-голяма или равна на 400 м².

Притежателите на ИУЕЕО могат да:

- върнат безплатно ИУЕЕО в търговските обекти, които извършват продажба на ЕЕО, при покупката на ново ЕЕО от сходен вид и изпълняващо същите функции;
- върнат безплатно малко по размер ИУЕЕО (при което нито един външен размер не надвишава 25 см) в търговските обекти или на входа на обектите които извършват продажба, които извършват продажба на ЕЕО, с търговска площ, по-голяма или равна на 400 м², без да закупват ЕЕО от подобен вид;
- предадат безплатно ИУЕЕО, по заявка, съгласно сключен договор на общината с „Елтехресурс” АД;
- предават ИУЕЕО, различно от упоменатото в 20 01 21 и 20 01 23, съдържащо опасни компоненти на мобилния център за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата.

2. Батерии и акумулатори

Изискванията в **Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори** (НУБА) са идентични с тези в Наредбата за ИУЕЕО. Община Елхово е сключила договор за НУБА с „Батери Рисайклинг” ЕООД. Фирмата, изпълнител събира негодни батерии и чрез търговската мрежа, където се продават батерии и където организацията е поставила свои съдове и/или на друго достъпно място в района, където се образуват портативни и автомобилни НУБА.

За по- добра ефикасност на системата е необходимо:

- Постепенно увеличаване на местата на разполагане на кошчетата;
- Провеждане ежегодно на разяснителни кампании (поне 2 пъти годишно);
- Засилване на контрола относно спазването на забраната за изхвърляне на тези видове отпадъци, извън регламентираните за целта места.

Както стана ясно по-горе местата за събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори са и всички обекти в търговската мрежа на територията на общината, където се предлагат батерии и акумулатори. Лицата, които стопанисват такива обектите, са задължени да предвидят места за поставяне на специализирани съдове за събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори и да осигурят достъп до тях. Крайните потребители могат да върнат портативни НУБА на територията на търговския обект, в който се предлагат същия вид портативни и/или автомобилни батерии и акумулатори, без да закупват нови. В Наредба №22 за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Елхово е регламентирано, че всички търговски обекти на територията на общината, където се предлагат батерии са и места за събиране на негодни за употреба батерии.

Най-често прилаганата практика в страната за събиране и предаване на тези тип отпадъци е организиране на система за разделното им събиране, чрез поставяне на съдове за портативни батерии, които са разположение в училища, административни и други сгради за обществено ползване. Обслужването им е посредством подаване на заявка при запълване на обема им до организацията по оползотворяване или фирмата, с която

общината е сключила договор. Този вариант е удачен поради лесната достъпност на кошчетата на повече места и същевременно с това се осъществява и контрол.

3. Отработени масла и нефтопродукти

В Наредбата за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти задълженията на органите на местното самоуправление са:

- Определяне на местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината в случаите когато местата за смяна на отработени моторни масла са разположени върху общински имот и

- Съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване, когато общината има сключен договор за извършване на дейностите по събиране на отработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане.

Тук вариантите за определяне на местата за смяна на отработени масла са идентифициране и посочване на гражданите на всички оторизирани сервиси, където в общината се извършва тази дейност. За изпълнение на разпоредбите на чл.19, ал.3, т.13 от ЗУО е необходимо да бъде изготвен списък с местата и лицата, отговорни за дейността, който да бъде публично оповестен. Към местата за смяна на отработени моторни масла се включват, сервизите и бензиностанциите, отговарящи на изискванията на ЗУО или подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Задължения на лицата, притежаващи или извършващи дейности с отработени моторни масла:

Лицата, които извършват продажба на масла на крайните потребители, предназначени за употреба в моторни превозни средства, са длъжни да осигурят безплатно на крайния потребител информация, поставена на видно място на територията на обекта, относно местата за смяна на маслата след употребата им и възможните опасности за здравето и риска за околната среда при неправилно манипулиране. Всички лица, които извършват смяна на масла са задължени да сключват договор, с който се гарантира събирането и предаването на отработени масла или отпадъчни нефтопродукти за оползотворяване.

Лицата, които притежават отработени моторни масла и отпадъчни нефтопродукти, образувани от бита или стопанската им дейност, са длъжни да ги предават чрез приемо-предавателен протокол за оползотворяване и/или обезвреждане на определените от общината места или на лица, притежаващи съответното разрешение по чл. 35 от ЗУО или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда.

4. Негодни за употреба гуми

Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (ИУГ), вмениява отново същите изисквания както на по-горните специфични отпадъци, а именно определяне на места за събиране на ИУГ на територията на общината, когато местата за събиране на ИУГ са разположени върху общински имот и съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване до предаването им за оползотворяване, когато има сключен договор за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на ИУГ и предаването им за оползотворяване или обезвреждане.

И тук вариантите са сключване на договор с организация по оползотворяване на ИУГ, за което е необходимо общината да разполага с площадка, където да съхранява посочените отпадъци и/или сключване на договор с оторизирано лице, което експлоатира действаща площадка. Друг вариант е сключване на договор с оторизиран автосервиз за смяна на

гуми, който вече има сключен договор с организация по оползотворяване или лице, притежаващо разрешителен документ по ЗУО за предаване на негодните за употреба гуми.

Община Елхово има сключен договор с „Еко Ен Рисайклинг“ ЕООД за извършване на дейностите по събиране, съхраняване, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на ИУГ. Дейностите по събиране и транспортиране на ИУГ се осъществяват кампанийно по предварително съгласуван график между двете страни, който се обявява публично с цел информиране на населението.

Съгласно чл. 10, ал.1 и 3 от Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, всеки гражданин краен потребител, може да предаде стари излезли от употреба гуми безвъзмездно на всяко лице, което извършва продажба и/или смяна на гуми. На територията на общината съществуват фирми, извършващи продажба и смяна на гуми, които имат сключени договори с организации по оползотворяване на излезли от употреба гуми и могат да приемат без заплащане от страна на крайните потребители излезли от употреба гуми (ИУГ). Препоръчително е на интернет страницата на община Елхово да бъде публикуван списък с информация за местоположението на площадки/пунктове, в които се извършва продажба и смяна на гуми на територията на общината.

Задължения на лицата притежаващи или извършващи дейности с негодни за употреба гуми

Всички лица, които извършват продажба или смяна на автомобилни гуми са длъжни да приемат без заплащане от страна на крайните потребители излезли от употреба гуми (ИУГ), като за целта поставят на видно място в търговските обекти табла, съдържащи информация за местата, както и начина за приемане на излезлите от употреба автомобилни гуми.

Гражданите, едноличните търговци и юридическите лица са длъжни да предават излезлите от употреба гуми само на лица, притежаващи разрешителен документ по ЗУО за събиране и предаване на негодните за употреба гуми или на определена от общината площадка.

5. Излезли от употреба моторни превозни средства

Съгласно определените с **Наредбата за излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)**, основните задължения на местната администрация са:

- определя местата по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО на територията на общината за предаване на ИУМПС;
- организира дейностите по събирането на ИУМПС и предаването им в центрове за разкомплектоване, за което уведомява звеното „Пътна полиция“ при областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.

Конкретни мерки при управлението на тези отпадъци са:

- Изготвяне на указания и правила за събиране на излезли от употреба МПС, находящи се на територии общинска и/или държавна собственост;
- Информирание на обществеността за местата, където могат да предадат ИУМПС;
- Оказване на съдействие на организациите по оползотворяване;
- Контрол на всички площадки на територията на общината, приемащи ИУМПС;

Община Елхово разработва и осигурява прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС). Съгласно изискванията на чл. 19, ал. 3, т. 7 от ЗУО, община Елхово извършва разделно събиране на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), чрез сключен договор с ЕТ

„Недялко Стоянов“.

Собствениците на ИУМПС са длъжни да ги предават на площадките за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектуване. Забранява се предаването на ИУМПС на лица, които не притежават разрешение, издадено по реда на чл. 67 ЗУО, или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. При предаването на ИУМПС на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектуване собствениците им не заплащат такси. Препоръчително е на интернет страницата на община да бъде публикуван регистър на площадките, с посочено местоположение за приемане на ИУМПС.

Задължения на собствениците на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)

Задълженията са подробно описани в Раздел X на Наредба №22 за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Елхово. Собствениците на МПС с прекратена регистрация са длъжни да ги предават на площадките за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектуване в случаи, че се установи, че МПС се намира върху имот, държавна или общинска собственост. Когато собственик на МПС не изпълни задълженията си, както и в случаите, когато МПС не може да бъде идентифицирано поради липса на регистрационен или идентификационен номер и при невъзможност собственикът да бъде установен, кметът на общината предприема действия за установяване на местоположението на ИУМПС и техните собственици. Кметът на общината назначава комисия с представители на служители на РУ на МВР-Елхово, сектор “КАТ – Пътна полиция”; експерти от общинската администрация, членове на Общинската комисия по транспорт за установяване на ИУМПС и техните собственици. На установените ИУМПС се залепва стикер – предписание и се съставя констативен протокол, утвърдени от кмета на община Елхово, за техническото състояние на МПС. В 3-дневен срок от получаването на предписанието /респективно залепването на стикера/ собственикът на ИУМПС е длъжен да го премести в собствен поземлен имот или предаде на фирма притежаваща разрешение за извършване на този вид дейност, съгласно Закона за управление на отпадъците. Преместването на ИУМПС на друго място общинска или държавна собственост, не спира изпълнението на предписанието. Когато собственикът е неизвестен, или макар известен, не може да бъде уведомен поради трайно отсъствие от страната или по други обективни причини, към констативния протокол се прилага служебна записка и/или други документи, удостоверяващи извършените действия и констатации. При преместването на ИУМПС на площадката за временно съхраняване, икономическият оператор издава документи и води отчетност, съгласно разпоредбите в Наредбата за излезлите от употреба моторни превозни средства. ИУМПС се пазят на площадката за временно съхраняване и се предават в център за разкомплектуване не по-рано от 14 дни от датата на приемането им.

Отпадъци от обувки и текстил

Съгласно изменението на Рамковата директива 2008/98/ЕС относно отпадъците с приетия на 30 май 2018г. законодателен пакет „Отпадъци“ във връзка с кръговата икономика, държавите членки се задължават да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци от текстил като част от потока на битовите отпадъци, чрез насърчаване на повторна употреба, както и да въведат задължителното им разделно събиране. Същевременно се увеличават и поетапно и целите по рециклиране на битовите отпадъци, в обхвата, на които влизат и текстилните отпадъци.

Отпадъците от обувки и текстил по своята същност представляват МРО, тъй като отговарят на определението по §1, т.7 от допълнителните разпоредби на ЗУО, съгласно

което масово разпространени отпадъци са отпадъците, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

Текстилните изделия се нареждат на четвърто място сред категориите, оказващи най-голям натиск върху използването на първични суровини и вода (след храните, жилищното настаняване и транспорта), и на пето място по емисии на парникови газове⁴. Тези отпадъци за разлика от повечето други МРО имат добър потенциал за преработка в по-високите нива на йерархия.

С оглед на сложността на веригата за създаване на стойност в текстилния сектор Европейската комисия ще предложи всеобхватна стратегия на ЕС за текстилните изделия, изготвена с помощта на промишлеността и други заинтересовани страни. Целта на тази стратегия е да се укрепи промишлената конкурентоспособност и иновациите в сектора, да се стимулира пазарът на ЕС за устойчиви и кръгови текстилни изделия (включително пазарът за повторна употреба на текстил), да се предприемат мерки във връзка с „бързата“ мода и да се насърчат нови бизнес модели.

Мерките с цел насърчаване на предотвратяване, разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на МРО в България се прилагат чрез принципа „разширена отговорност на производителя“. За този тип отпадъци са в сила действащите актове и на ниво ЕС е въведено изискване за разделно събиране от 01.01.2025 – събиране, оползотворяване, обезвреждане.

Към настоящия момент основният метод за третиране на текстилните отпадъци е депонирането. Повечето общини не разполагат с инфраструктура за оползотворяването им в случай на разделно събиране, а транспортирането им до малкото на брой инсталации в страната е икономически неизгодно. С оглед предотвратяване изхвърлянето на този отпадъчен поток в контейнерите за смесени битови отпадъци и последващо затрудняване на инсталациите за предварително третиране, е възможно и препоръчително общините да създадат условия за разделното събиране на текстилни отпадъци – чрез специални контейнери, мобилни пунктове, площадките по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО или договори с фирми, които имат разрешително по ЗУО за управление на отпадъци със съответните кодове.

Община Елхово е организираща разделното събиране на този поток отпадъци, чрез сключване на договор за сътрудничество с „ТЕКСТИЛНО РЕЦИКЛИРАНЕ“ АД, която към настоящия момент е в процедура по издаване на разрешение по чл. 81, ал. 2 от ЗУО от Министъра на околната среда и водите. По силата на този договор, община Елхово ще предостави правото на ООп да организира, за своя сметка, на територията на общината, система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, и предаване за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил от домакинствата, търговските обекти. Договорът влиза в сила от получаване на разрешение на ООп да извършва дейност като организация по оползотворяване на ООТ по чл. 81 от ЗУО. След влизане в сила на договора, ООп се задължава да разработи и представи за одобрение от общината Програма за разделно събиране на отпадъци от обувки и текстил на територията на община Елхово.

⁴ Информационен доклад на Европейската агенция за околна среда (ноември 2019г.).

Паралелно с организираното разделно събиране на отпадъците от обувки и текстил може да се помисли върху идеята да се организират кампании с цел даряване на дрехи, които много често се подпомагат от неправителствените организации, както и от много корпоративни програми. По този начин инициативата за събиране на текстил, дрехи и обувки не само ще помогне за предотвратяване на този вид отпадъци, но и ще има благотворителна цел.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ

ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел 2: „Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци“

Оперативна цел – Изпълнение задълженията на общината относно съдействие при организиране на системите за разделното събиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

Текущи индикатори – Увеличаване количеството разделно събрани и оползотворени МРО от територията на общината.

Целеви индикатор – Създадена е ефективна система с участието на всички задължени лица по схемите за МРО.

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целеви	водеща	партньор
35.	Оказване на пълно съдействие на организациите по оползотворяване на МРО и фирмите, с които е сключен договор за събирането и предаването им.	Не са необходими допълнителни средства	-	2021-2028	Изпълнение изискванията на законодателството за събиране на МРО	Брой проведени съвместни инициативи	Увеличено количество на събираните отпадъци	Община Елхово	Ооп, фирми и лица, с които има сключен договор
36.	Поддържане на актуални регистри на страницата на общината за осведомяване на обществеността за търговските обекти, в които се извършва приемане на МРО	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Прозрачност и информираност при управление на МРО	Създаден и публикуван на сайта на общината регистър/списък на обектите	Актуализиране и поддържане на списъка	Община Елхово	Ооп/лица с които има сключен договор
37.	Организиране на съвместни кампании с организацията по оползотворяване/или фирмите, с които има сключен договор общината за разясняване и предоставяне на информация относно разделно събиране и оползотворяване на МРО	2000	Общински бюджет Ооп/фирми	постоянен	Повишаване информираността на населението	Брой на проведени информационни кампании	Увеличаване на количеството МРО предадени за оползотворяване	Община Елхово	Ооп/лица с които има сключен договор граждани
38.	Контрол за функционирането на схемите за разделно събиране на МРО в съответствие с	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	Брой извършени проверки и предприети мерки	Създадена ефективност за използване на системата	Община Елхово	Ооп/лица с които има сключен договор

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	целев	водеща	партньор
	правомоцията на общинската администрация.								
39.	Водене на ежегодна отчетност за количествата на събрани и предадени за оползотворяване МРО от ООп или лица, с които общината има сключен договор.	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Информационна обезпеченост във връзка с постигане на целите за рециклиране и оползотворяване	Увеличаване количествата на МРО предадени за оползотворяване	Създадена база данни МРО	Ооп/лица с които има сключен договор	Община Елхово
40.	Обобщаване и публикуване на информация за събраните отпадъци от кампании за МРО, както и изготвяне на годишна справка за количеството събрани такива.	Не са необходими допълнителни средства	-	постоянен	Прозрачност и информираност при управление на МРО	Брой изготвени справки за количествата събрани МРО	Информираност на населението Публикувана информация	Община Елхово	Ооп/лица с които има сключен договор

ПОДПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ

Настоящата подпрограма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 2**: „Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци“. Настоящата подпрограма се разработва следвайки структурата и съдържанието на НПУО 2021-2028г. и на основание нормативното изискване на чл.49, ал.4, т.13 от ЗУО.

Управлението на отпадъците е елемент на кръговата икономика, която цели свеждане до минимум на ресурсите, отпадъците, емисиите и изтичането на енергия. Тя може да бъде постигната чрез дългосрочно проектиране, поддръжка, ремонт, повторна употреба и рециклиране.

Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употреба се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Кръговата икономика цели свеждане до минимум на ресурсите, отпадъците, емисиите и изтичането на енергия. Тя може да бъде постигната чрез дългосрочно проектиране, поддръжка, ремонт, повторна употреба и рециклиране. Европейската стратегия за пластмасите е стъпка към изграждането на кръгова икономика, при която проектирането и производството на пластмаси и пластмасови продукти изцяло отговарят на потребностите от повторна употреба, ремонт и рециклиране и се разработват и популяризират устойчиви материали. Значителното отрицателно въздействие на определени пластмасови продукти върху околната среда, здравето и икономиката налага създаването на специална правна уредба за ефективното намаляване на тези отрицателни последици. Пусканите на пазара опаковки трябва да се произвеждат по начин, който да дава възможност в максимална степен да се предотврати образуването на отпадъци, както и за рециклиране на съответен процент от теглото на използваните материали и влагането им в същите опаковки или в други продукти в съответствие с действащите стандарти, като този процент може да варира в зависимост от вида на материала, от който е изработена опаковката.

Предимство трябва да се дава на предотвратяването, включително повторната употреба и рециклирането, в съответствие с йерархията на отпадъците. С Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на съвета относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда се насърчават подходите на кръговата икономика, даващи приоритет на устойчивите и нетоксични продукти, които могат да бъдат използвани повторно, и на системите за повторна употреба пред продуктите за еднократна употреба, като се цели преди всичко да се намали количеството на образуваните отпадъци. Това предотвратяване на отпадъците заема първо място в йерархията на отпадъците, заложената в Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.

Директива (ЕС) 2018/852 е последното изменение на Директива 94/62/ЕО относно опаковките и отпадъците от опаковки и съдържа актуализирани мерки, предназначени именно за:

- предотвратяване на производството на отпадъци от опаковки и

- насърчаване на повторната употреба, рециклирането и други форми на възстановяване на отпадъците от опаковки вместо окончателното им изхвърляне, като по този начин се допринася за прехода към кръгова икономика

Предотвратяването на отпадъци е най-ефективният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда. Поради това е важно да се предприемат подходящи мерки и икономически стимули, за да се насърчи увеличаването на дела на опаковките за многократна употреба, пуснати на пазара, и повторната употреба на опаковките. Подобни мерки следва да са насочени към свеждане до минимум на въздействието на опаковките и отпадъците от опаковки върху околната среда от гледна точка на жизнения цикъл, като се вземат предвид, по целесъобразност, ползите от използването на материали на биологична основа и на материали, подходящи за многократно рециклиране. Тези мерки могат да включват използването на схеми завръщане на депозит и други стимули, като например определянето на количествени цели, вземането предвид на повторната употреба за постигането на целите за рециклиране и диференцирани финансови вноски за опаковките за многократна употреба, съгласно схемите на разширена отговорност на производителя по отношение на опаковките.

Следва да се предприемат мерки за стимулиране на използването на опаковки за многократна употреба и за постигане на намаляване на потреблението на опаковки, които не са рециклируеми, и на прекомерното опаковане. Въвеждането на депозитна система е доказан начин за повишаване не само на количеството на общото рециклиране, но и качеството на рециклираните материали. Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, могат да организират самостоятелно или съвместно с други производители и дистрибутори депозитни или други системи за многократна употреба на опаковки. Когато опаковката е включена в депозитна или друга система за многократна употреба, на етикета и или върху нея се поставя надпис „За многократна употреба“⁵. Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки са длъжни да приемат обратно опаковките, за които е била създадена депозитна или друга система за многократна употреба на опаковки.

Директива (ЕС) 2015/720 от 29 април 2015 година по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване, изисква държавите-членки да предприемат необходимите мерки за постигане на трайно намаление в потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване на своята територия, което води до предотвратяване на отпадъците. Предвид това, през 2016г. в българското законодателство е приета нова Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за пластмасови торбички за пазаруване, която транспонира Директива (ЕС) 2015/720 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 година за изменение на Директива 94/62/ЕО по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване, в т.ч. въвеждане на изискване същите да не бъдат предлагани безплатно. С времето, обаче таксуването се оказа недостатъчно ефективно.

В Директивата относно опаковките са определени конкретни цели за отпадъците от опаковки, които трябваше да бъдат изпълнени до края на 2008 г. (за някои държави членки сроковете бяха удължени, но всички те изтекоха през 2015 г.): глобални цели за оползотворяване и за рециклиране (съответно 60 % и 55 %) наред с цели за рециклиране на отделните материали (60 % за хартията и картоната, 60 % за стъклото, 50 % за металите,

⁵ „Опаковки за многократна употреба“ са опаковки, създадени, проектирани и пуснати на пазара с цел да претърпят в рамките на своя жизнен цикъл многократен брой използвания или ротации чрез презареждане или като се използват за същата цел, за която са били създадени.

22,5 % за пластмасата и 15 % за дървесината). С преразгледаната Директива относно опаковките са въведени по-амбициозни глобални цели за рециклирането на опаковки (65 % през 2025 г. и 70 % през 2030 г.), както и по-високи цели за рециклирането на отделните материали (например 55 % през 2030 г. за пластмасата).

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са

- не по-късно от 31 декември 2025 г. минимум 65 % от теглото на всички отпадъци от опаковки ще бъдат рециклирани
- не по-късно от 31 декември 2030 г. минимум 70 % от теглото на всички отпадъци от опаковки ще се рециклират

В допълнение към тези цели, приетото европейско законодателство⁶ от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. – най-малко 30%.
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. и до 2029 г. – 90%.

До скоро тези цели не бяха въведени в българското законодателство. Това обаче се промени с приемане на Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда (Приета с ПМС № 354 от 26.10.2021 г., Обн. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021г.). С нея се въведаха целите на Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския Парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, а именно да се предотврати и намали въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, и по-специално върху водната среда, и върху здравето на човека, и да се насърчи преходът към кръгова икономика с иновативни и устойчиви бизнес модели, продукти и материали, като по този начин се допринесе и за ефикасното функциониране на вътрешния пазар. Наредбата е нормативният акт, с който се установяват подробно всички ангажименти на производители на пластмасови продукти за еднократна употреба, общини, организации по оползотворяване, както и изискванията за разделно събиране и за постигане на целите по рециклирането им.

За изпълнение на целите за рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки, които представляват увеличение със средно 20-25% от сегашните нива, трябва да се увеличи и подобри събирането чрез системите за разделно събиране. По тази причина трябва да се разшири обхватът на системите, както и да се усъвършенстват съществуващите съоръжения за предварително третиране на отпадъци и да се изградят нови, за да се обезпечи повишеното количество разделно събрани отпадъци и за да се гарантира качеството на сортираните отпадъци, предадени за рециклиране.

Съгласно наредбата производителите на пластмасови продукти за еднократна употреба (ПШЕУ) на бутилки за напитки с вместимост до 3 литра, отговарят за цялостното им събиране, оползотворяване и/или рециклиране. Същите от 01.01.2022г. трябва да създадат

⁶ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

системи за разделно събиране на отпадъците от тези продукти, чрез поставяне на специализирани съдове за разделно събиране и предаване на събраните отпадъци на площадки за временно съхраняване, на съоръжения за предварително третиране, рециклиране и/или оползотворяване. Системите са част от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки по глава трета, раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85 от 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 2 от 2021 г.), към които кметовете на общините също имат ангажимент, съгласно предписаните им задължения по чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО. По този начин се въвежда изискване за разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки, като се осигури подходяща допълнителна инфраструктура на местата на образуване на отпадъци за постигане цел по разделно събиране на пластмасови бутилки за напитки от 90% за отчетната 2029 г., финансирани допълнително от лицата, които пускат на пазара съответните продукти.

Въвежда се допълнително разширена отговорност на производителя за лицата, които пускат на пазара продуктите по Приложение № 1, част Д (съдове за съхранение на храна за незабавна консумация, бутилки и чаши за напитки, тънки пластмасови торбички с дебелина под 50 микрона) и риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса, която включва покриване на разходите за почистване на нерегламентираното замърсяване с отпадъци от тях и прилагането на информационни мерки. Увеличава се информацията за крайните потребители, в т.ч. чрез нови маркировки за съдържанието на пластмаса в някои продукти и за вредата от неправилното им изхвърляне, задължителни мерки за осведомяване и осъществяване на национални информационни кампании.

Досега целите по рециклиране на отпадъци от опаковки бяха заложили и изпълнявани по потоци материали, като хартия, пластмаса, стъкло и др. без да се поставя акцент върху определени видове пластмасаq какъвто е полиетилен-терефталатът (PET). Той е с висока стойност и възможност за влагане, като рециклиран материал във висококачествени продукти. За самия PET материал от своя страна досега не е имало специфични изисквания, както за събиране, така и за влагането му като рециклирана суровина в производството на същите видове продукти.

Въвеждат се мерки за намаляване на потреблението на еднократни пластмасови чашки и кутии за храна. Забранява се пускането на пазара на определени продукти, за които има устойчиви заместители за многократна употреба или такива, изработени от други материали, различни от пластмаса.

С Наредбата се изменя *Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса*. Отменя се задължението за заплащане на продуктова такса за тънки пластмасови торбички за пазаруване с дебелина до 25 микрона, тъй като тези торбички са включени в списъка на продуктите, за които има устойчиви заместители за многократна употреба или такива, изработени от други материали (като оксо – разградима пластмаса) и се забранява пускането им на пазара. По този начин се цели постепенно извеждане от употреба на определени еднократни пластмасови продукти, промяна в потребителското поведение и преориентиране на част от българския бизнес към по-устойчиви алтернативни продукти и по-широко налагане на продуктите за многократна употреба.

Анализ и описание на съществуващото състояние и насоки за бъдещи мерки в Община Елхово

За разлика от останалите МРО, в управлението на отпадъците от опаковки общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на

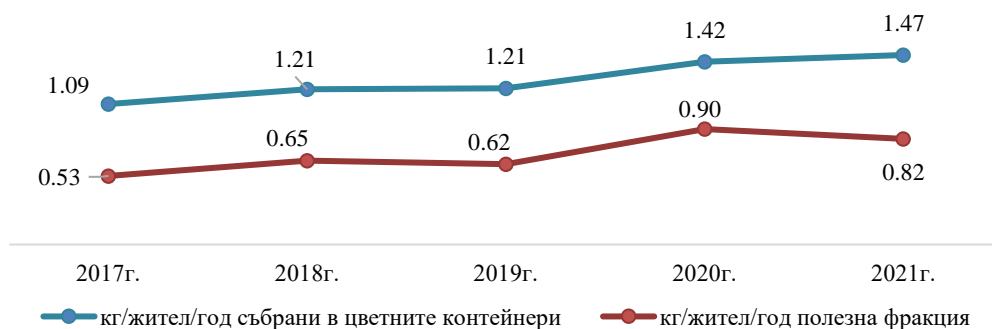
управление на отпадъците от опаковки. Предложените промени, както и пакета мерки „Кръгова икономика“ на Европейския съюз и съпътстващите го повишени цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, както по вид на материала, така и общо, са с цел да се подобри разделното събиране, като системите за разделно събиране се разширят и се подобри тяхната ефективност.

Съгласно изискванията на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки община Елхово е изпълнила задълженията си. Обслужването на системата за разделно събиране и транспортиране в общината на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло се извършва от фирма „Екобулпак България“ АД. Съвместната дейност на общината с „Екопак България“ АД се основава на изграждане и поддържане на ефективна система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, прилагайки т. нар. „дву-контейнерен модел“ – с жълти (с обем 1800л) и зелени (с обем 1400л) съдове. Контейнерите са тип „Иглу“, като жълтите съдове са предназначени за отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки, а зелените контейнери – за отпадъци от стъклени опаковки. На територията на общината са разположени общо 90 броя контейнера, като жълтите и зелени съдове са по 45 броя.

Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо генерираните. През десетгодишния период 2008-2018г. България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки. През последните години данните за отпадъците от опаковки в община Елхово, показват повишаване на процента на количеството отсортиран отпадък, към което се стреми всяка система. През 2017г. процентът на рециклираните отпадъци от опаковки е 48.84 % от общото събрано количество на същите отпадъци, докато през 2020 г. са рециклирани 63,18% от общо събраните отпадъци от опаковки през годината. Това води до заключението, че през годините населението постепенно придобива навики за правилно сортиране и разделяне на рециклируемите отпадъци и в контейнерите се изхвърлят тези от тях, които могат да се подложат на рециклиране.

Предвид нарастването на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, както и специфичните цели за разделно събиране на пластмасовите бутилки за еднократна употреба до 3 литра е необходимо да се подобрят и разширят системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки. За подобряване ефективността на системите от изключително важно значение са кампаниите с цел повишаване информираността на гражданите.

Друг специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е количеството рециклиран отпадък на жител за година. За 2017 г. този показател за България е 42 кг/жител, като с всяка изминала година се увеличава процентът на рециклираните отпадъци от опаковки от общо образуваните. По този показател, изчисленията показват ниска активност сред населението на община Елхово по отношение разделното събиране на отпадъците от опаковки. На следващата фигура е посочена нормата на натрупване на разделно събраните и рециклирани отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. в община Елхово:

Фигура V-02: Норма на натрупване на разделно събрани и рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. в община Елхово

Източник: ОБА Елхово, отчети „Екобултак България“ АД, собствени изчисления

Общините следва да фокусират вниманието си върху прилагачите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общините за третиране на отпадъците, които те трябва да финансират.

Ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради са длъжни да събират разделно отпадъците от опаковки и най-малко от отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. Същите ползватели, са задължени да изпълняват ангажиментите си по чл.33, ал.2 от ЗУО, като ползват изградената и функционираща в общината система, ако се намират в регулацията на населените места със създадена от общината система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Големите стопански и търговски обекти и производствени предприятия, които генерират рециклируеми отпадъци от опаковки в количества, надхвърлящи капацитета на елементите на създадената от община Елхово система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, сключват отделни договори с лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или с организация по оползотворяване.

Притежателите на отпадъци от опаковки, обозначени с маркировка за разделно събиране и други отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаси, стъкло и метали, са длъжни да ги предават и/или изхвърлят на определените за целта места на територията на община Елхово.

Мерките, които общината може да предприеме са разработване на различни стратегии и планове за действие; чрез прилагане на мерки за премахване или ограничаване използването на ненужни пластмасови продукти и тяхната употреба в общинска администрация, общинските предприятия, детски ясли и градини. Увеличаването на рециклирането на пластмаси е от основно значение за прехода към кръгова икономика. Намаляването използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса, би имало особено силен ефект, ако се прилага масово в детските градини и училищата. Общината може да ограничи използването на пластмаса за еднократна употреба при провеждане на обществени и частни събития (събори, фестивали и др.) на територията си. Употребата им може да бъде успешно предотвратена чрез прилагане на правила за провеждане на събития, както и забрана или ограничаване използването на някои пластмасови изделия за

еднократна употреба (чашки, торбички, бутилки и др.).

Друга стъпка, която може да предприеме общината са информационните кампании, насочени към генераторите на тези отпадъци, което е от изключителна важност за развиването и усъвършенстването на системите за разделно събиране на отпадъците. За да бъде системата за разделно събиране на отпадъци достатъчно ефективна, то населението трябва да бъде запознато не само с нейното съществуване, но и с важността от опазване на околната среда и до резултатите, които тя ще доведе при правилно функциониране. Активното участие на населението в предотвратяването и рециклирането на отпадъците в общината трябва да се превърне в приоритет при тяхното управление.

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ
ПОДПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ**

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Оперативна цел: Достигане на националните количествените цели, за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки

Текущи индикатор:

- 2025 г. – минимум 65 % от теглото на всички отпадъци от опаковки ще се рециклират

Целеви индикатор:

- 2030 г. - минимум 70 % от теглото на всички отпадъци от опаковки ще се рециклират

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
41.	Съдействие при разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки с оглед новите цели за рециклиране и оползотворяване и изискванията на Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда	Не са необходими допълнително средства	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2022-2023	Увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци	Брой разположени съдове за разделно събиране на отпадъци	Брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и повече разделно събрани и рециклирани отпадъци	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп) Производителите на пластмасови продукти за еднократна употреба (ПШЕУ)	Община Елхово
42.	Оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъците, чрез разместване на съдове, добавяне на нови, увеличаване на точките и др.	20 000	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2022-2028	Увеличена ефективност на системата	Ежегодно изготвяне на графици на разположени е на системата	Създадена ефективна система	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	Община Елхово
43.	Контрол за спазване графика за извозване на разделно събраните отпадъци от опаковки и отсортиране.	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	Община Елхово

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейност	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
44.	Изготвяне на ежегодни справки на количествата на образуваните, събраните и предадените за оползотворяване отпадъци от опаковки от ООООп/фирми и др. юридически лица/	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Информационна обезпеченост във връзка с постигане целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.	Количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци в тон за година	Събиране на надеждна, навременна и пълна информация	Община Елхово	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)

ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Настоящата програма е във връзка с изпълнението на **Стратегическа цел 3**: „Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци”.

Битовите отпадъци, представляват около 7 – 10 % от общия обем на отпадъците, образувани в ЕС. Въпреки това, този поток от отпадъци е един от най-сложните за управление, а начинът, по който се управлява, като цяло е добър показател за качеството на цялата система за управление на отпадъците в дадена държава. Предизвикателствата с оглед на управлението на битовите отпадъци, произтичат от техния твърде сложен и смесен състав, непосредствената близост на образуваните отпадъци до гражданите, както и от тяхното въздействие върху околната среда и човешкото здраве. Вследствие на това, управлението на битови отпадъци изисква много сложна система, включваща: ефикасна организация на събиране; ефективна система за сортиране и подходящо проследяване на потоците от отпадъци; активно участие на гражданите и предприятията; инфраструктура, адаптирана към конкретния състав на отпадъците и добре изградена система за финансиране.

В кръговата икономика стойността на продуктите и материалите се запазва възможно най-дълго време. Генерирането на отпадъци и използването на ресурси са сведени до минимум, ресурсите се запазват в икономиката, когато продуктът достигне края на жизнения си цикъл и се използват многократно за създаване на допълнителна стойност. Този модел може да създаде сигурни работни места, да насърчи иновации, които предоставят конкурентно предимство, и да осигури равнище на защита на хората и на опазване на околната среда. Този модел може също така да предостави на потребителите по-трайни и в по-голяма степен иновативни продукти, чрез които се постигат финансови икономии и се подобрява качеството на живот.

За да се улесни преходът към една по-ефективна кръгова икономика, Европейската Комисия представя пакет от мерки, който включва преработени законодателни предложения, относно отпадъците и всеобхватен план за действие, в който се определят конкретни действия, които Комисията да предприеме. Предложенията относно отпадъците съдържат ясна и амбициозна дългосрочна визия за увеличаване на рециклирането и намаляване на депонирането на отпадъци, като същевременно включват конкретни мерки за преодоляване на практическите пречки, с цел подобряване на управлението на отпадъците и се вземат предвид различните ситуации в държавите членки. Планът за действие относно кръговата икономика допълва това предложение, като в него се предвиждат мерки за „затваряне на цикъла” на кръговата икономика и се обръща внимание на всички фази на жизнения цикъл на един продукт: от производството и потреблението до управлението на отпадъците и пазара на вторични суровини. Освен това планът за действие включва редица действия, които ще бъдат насочени към премахване на пречките пред пазара в конкретни сектори или потоци от материали като пластмасите, хранителните отпадъци, основните суровини, строителните отпадъци и отпадъците от събаряне, биомасата и продуктите на биологична основа, както и хоризонтални мерки в области като иновациите и инвестициите.

Депонирането на отпадъците стои на най-ниското ниво в йерархията на управление на отпадъците, въведена с европейското и с националното законодателство.

Предотвратяването и намаляването на риска от депонираните отпадъци може да се постигне чрез мерки, целящи ползване на депа, отговарящи на нормативните изисквания,

чрез предотвратяване на отпадъците, чрез увеличаване на количествата, рециклирани и оползотворени отпадъци, както и чрез закриване на старите депа за отпадъци и депониране на остатъчни отпадъци (във възможно най-малки количества), на депа, които отговарят на всички екологични изисквания, както и рекултивация и последващи грижи и мониторинг на закритите депа и оползотворяване на сметищния газ от тях.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци, включени в предходните програми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

Анализ и описание на съществуващото състояние и насоки за бъдещи мерки в Община Елхово

В настоящата програма са включени допълнителни мерки от компетенциите на община Елхово, свързани с:

- осигуряване на екологосъобразно депониране на остатъчните битови отпадъци на депо, отговарящо на всички нормативни изисквания;
- подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните програми, целящи подобряване на тяхното разделно събиране и отклоняването им от депониране;
- следексплоатационни грижи и мониторинг за рекултивирани участъци.

С въвеждане на регионалната система за управление на отпадъците (РСУО), дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Общинска политика за управление на отпадъците налага както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на РСО Елхово, общините, участващи в него вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците си. Следвайки тенденциите и политиката за управлението на отпадъците в ЕС и Република България, на територията на регионалното депо трябва да се депонират само тези отпадъци, които не подлежат на оползотворяване, рециклиране или повторна употреба.

Като част от РСУО – Елхово, общината извозва генерираните битови отпадъци от територията си на регионалното депо в землището на с. Добрич, м. „Хумата“, община Елхово. Регионалното депо за неопасни отпадъци обслужва общините Елхово и Болярово, включени в регион Елхово. Основната цел на сдружението е изграждане на устойчива система за управление на отпадъците, която да осигурява необходимата инфраструктура за третиране, оползотворяване и екологосъобразното обезвреждане на битови в т. ч. биоразградими, опасни отпадъци от домакинствата и строителни отпадъци, генерирани на територията на региона.

Община Елхово е сключила и договори за сътрудничество с организации за оползотворяване на масоворазпространени отпадъци, които съдържат опасни компоненти, като ИУМПС, батерии и акумулатори. Въведеното разделно събиране на опасните отпадъци от бита чрез мобилни пунктове за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, предоставя възможност на гражданите да предават отпадъци от бита, които до този момент са постъпвали в потока смесен отпадък, независимо от опасния им характер. По този начин общината обхваща и тези опасни битови отпадъци, които са извън обхвата на наредбите за различните МРО.

Към момента на територията на община Елхово няма регистрирани нерегламентирани

сметища. В общината 100% от населението е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните битови отпадъци, с което се цели предотвратяване образуването на нерегламентирани сметища и произтичащите от това рискове за околната среда и човешкото здраве.

Общината изпълнява задълженията си, свързани със закриването на общинското депо. За избор на изпълнител за извършване на строително-монтажни дейности по проекта „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци на гр. Елхово, община Елхово“ е обявена обществена поръчка по реда на ЗОП. На 03.04.2013г. и е сключен договор за извършване на строително-монтажни дейности по проекта между община Елхово и изпълнителя „ПСТ Холдинг“ АД, гр. София. След съгласуване на проведената процедура между община Елхово и ПУДООС на 17.10.2013г. е сключен договор за финансиране на дейностите по закриване и рекултивация на депото.

За строежа са одобрени инвестиционни проекти и е издадено разрешение за строеж №16/30.04.2013 година. В края на 2015г. строително-монтажните работи за техническата рекултивация са реализирани. Изпълнението на проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци на гр. Елхово“ приключва в края на 2020г. След окончателното приключване на проекта е издадено разрешение за ползване №ДК-07-Я-38/07.12.2020г. на РДНСК – Ямбол.

Съгласно Закона за управление на отпадъците и Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, общината като собственик на депото има задължение да осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи за площадката на депото след негово закриване в срок не по-късно от 30 години. Това са дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ

ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел 3: „Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци”.

Оперативна цел: Предотвратяване и намаляване на риска от депонирани отпадъци

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
41.	Провеждане на следексплоатационни грижи на рекултивираното общинско депо и изпълнение на дейностите от плана за мониторинг.	6000 годишно	Общински бюджет	постоянен	Предотвратен е риска за околната среда	В ежегодния отчет за дейността на оператора са отчетени като изпълнени всички планирани дейности за следексплоатационни грижи за закритите депа		Община Елхово	Акредитирана лаборатория
42.	Провеждане на задължителен мониторинг на регионално депо за неопасни отпадъци на Елхово и Болярово	20000 годишно	Общински бюджети	Съгласно План за мониторинг на регионално депо Елхово	Предотвратен е риска за околната среда	Брой проведени изпитвания и издадени протоколи	Изпълнение на План за мониторинг на регионалното депо	РСУО Елхово Общини Елхово и Болярово	Акредитирана лаборатория
43.	Подновяване на амортизираните съдове за смесени битови отпадъци /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	Според пазарните проучвания Изготвени проекти	Изпълнител на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет	постоянен	Ефективна и обезпечена с необходимия брой съдове система за събиране и извозване на смесените битови отпадъци	Брой съдове за смет; Брой транспортни средства за извозване на отпадъци	Брой подновени контейнери и кофи за смет; Брой закупени нови транспортни средства за извозване на отпадъци	Община Елхово	„Нео-Титан“ООД
44.	Осигуряване изпълнението на мерките, предвидени в Националния план за управление на отпадъците	Не са необходими допълнително средства	-	постоянен	Изпълнение на целите заложи в законодателството по управление на отпадъците	Изпълнение на законодателните изисквания		Община Елхово РСУО Елхово	-
45.	Изграждане на Клетка 2 на регионалното депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово	1 500 000, съгласно индикативен бюджет в Приложение №1А на ПИРО Община Елхово	Общински бюджет, Отчисления по чл.64 от ЗУО ПУДООС	2022- 2027г.	Осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова	Разработен проект	Намален риск за околната среда в резултат на депониране на отпадъците на депа,	Община Елхово РСУО Елхово	ПУДООС, МОСВ

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛХОВО 2021-2028г.

№	Мерки/Дейности	Бюджет, лв.	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност	
						текущи	цели	водеща	партньор
		2021-2027г.			инфраструктура.		неотговарящи на всички изисквания.		
46.	Доизграждане и надграждане на регионалната система за управление на отпадъците на Регион Елхово	По проекти по т.28 и т.30	Програма за околна среда 2021-2027г. Отчисления по чл.64 от ЗУО; Общински бюджети и други източници на финансиране, в съответствие с правилата и процедурите за финансиране	постоянен	Осигурена необходима инфраструктура с цел намаляване на количеството депонирани битови отпадъци	Договорите за изпълнение на проектите са приключили с въведени в експлоатация инсталации; Брой изградени инсталации	Намалено количество депонирани отпадъци и постигнати цели към 2030г./2035г.	МОСВ	РСУО Елхово Община Елхово
47.	Периодично обучение на специалистите в общинските администрации, ангажирани с прилагането на законодателството по управление на отпадъците.	2000	Общински бюджети	постоянно	Повишаване информираност-та на общинските специалисти по въпросите свързани с управлението на отпадъците	Брой на проведени обучения	Надграждане на знания по въпросите свързани с управлението на отпадъците	Община Елхово	-

VI. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Общинската програма за управление на отпадъците на община Елхово за периода 2021-2028г. е разработена в координация както с национални, така и с общински програмни документи. Тя е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи.

В програмата са предвидени мерки изпълнението, на които би допринесло дори и в малка степен за постигане на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи. Наред с промените в законодателството, нови планове и стратегии за нов програмен период се поставят нови по амбициозни цели да постигане в областта на отпадъците.

България 2030: Национална програма за развитие (НПР 2030)

Програмата е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, определя визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Една от петте оси на развитие, заложи в НПР 2030 е „Зелена и устойчива България“, в рамките на която са определени три национални приоритета, първият от които е: „Кръгова и нисковъглеродна икономика“. Основната цел на приоритета е повишаването на ресурсната – и в частност енергийната – производителност. Специално се подчертава, че фокус ще бъде поставен върху преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в индустриалните процеси и бита. Тяхното рационално и отговорно използване ще бъде основна предпоставка за подобряването на околната среда и за постигането на устойчив ръст на икономиката.

В НПР 2030 се поставят и ключови действия: при управлението на отпадъците ще бъде увеличен делът на компостираните биоотпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци. Ще бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци, като се надграждат и разширяват съществуващите изисквания. Осигурено ще бъде предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини.

За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци ще бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил. Ограничаването на депонирането ще продължи да бъде стимулирано и чрез задължителните и до момента режими на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци с фокус върху повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната употреба.

Нов план за действие относно кръговата икономика (приет на 11.03.2020г.)

Нов план за действие за кръговата икономика е един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има

за цел да подготви икономиката за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Новият план е насочен към проектирането и производството в кръговата икономика, за да се гарантира, че използваните суровини остават в икономиката на ЕС колкото е възможно по-дълго.

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. Промяната в рамковото законодателство по отпадъци е една от най-важните и първостепенни крачки в прехода към кръгова икономика на ЕС.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха в България 2020-2030г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.

В Законодателни приоритети в сектора на отпадъците и управление на отпадъците в програмата е посочена Стратегическата цел 2 за 2030г., която гласи:

„Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.
- До 2035 г. количеството депозирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.“

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г. Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Рамковият документ, очертава рисковете и уязвимостите в различните икономически сектори, междусекторните връзки по отношение на тези рискове и уязвимости, както и макроикономическите последици от изменението на климата като цяло. Към Стратегията като приложения са включени девет секторни оценки (сектор земеделие, биоразнообразие и екосистеми, енергетика, гори, човешко здраве, туризъм, транспорт, градска среда и води), анализ на макроикономическите последици от изменението на климата и оценка на сектор „Управление на риска от бедствия“.

Актуализация на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 година (приета с Решение №306 на МС от 07.05.2020г.)

Това е основният документ за регионално и пространствено развитие, който определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на

дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики.

Актуализирането е обвързано и с новата Оперативна програма за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., като определя териториалната основа за провеждане на държавната политика за регионално развитие, в т.ч. и със средства от европейските фондове. В актуализираната концепция са отчетени действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.

Национален план за управление на отпадъците в Република България за периода 2021–2028 г.

Страната разработи нов, пети Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г., с които се поставят нови цели и изисквания.

Новият НПУО е съобразен с изискванията на Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, изменена с Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета, както и с новия пакет „Кръгова икономика“. НПУО е основния стратегически документ в сектора „Отпадъци“ и е изработен от Министъра на околната среда и водите. Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 година и Националната програма за предотвратяване на отпадъците (НППОО), неразделна част от Плана са приети с Решение №459 на Министерския съвет от 17.06.2021г. Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

НПУО дефинира трите основни цели и за тяхното постигане са разработени 5 програми (с 2 подпрограми). Планът и отделните програми към него подпомагат централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране. НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им. Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: *„Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива“*.

Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.

Те се разработват в изпълнение на мярка 589 „Изготвяне на Национална стратегия във връзка с пакета за кръгова икономика от Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017 –2021 г., като една от поставените цели (Цел 147) за постигане на ресурсна ефективност, чрез прилагане на йерархията при управление на отпадъците, предотвратяване на образуването им, насърчаване на повторната употреба и оползотворяването им чрез рециклиране, намаляване на депонирането и ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Разработването на стратегията и план за действие за периода 2021-2027 г. е част от мерките от пакета за преход към кръгова икономика на национално ниво. Планът за действие обхваща действията в следните области:

- Производство, в т.ч. пакетиране на продуктите и производствени процеси;

- Потребление;
- Управление на отпадъците, което заема централно място в кръговата икономика, чрез прилагане на практика на йерархията на ЕС за отпадъците.;
- Преход от отпадъци към ресурси – насърчаване на пазара на вторични суровини, в т.ч. суровини от изключителна важност Действия в областта на приоритетни области като рециклиране на пластмаси, управление на хранителните отпадъци, основни суровини, отпадъци от строителство и събаряне, биомаса и продукти на биологична основа, иновации, инвестиции и други хоризонтални мерки.

Целта е да се изготви стратегически документ и конкретен план за действие, чрез които да се формулират националните цели в областта на кръговата икономика. На базата на задълбочен анализ на ситуацията, следва да се очертаят приоритетните области на стратегията и плана за действие, да се предложат подходящи механизми за партньорство между публичния и частния сектор и механизми за мониторинг на изпълнението.

Специфичните цели са свързани с:

- Предпоставки за постигане на устойчива, нисковъглеродна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите;
- Насърчаване на бизнес инициативи, иновации и трансфер на технологии за постигане на целите на кръговата икономика на национално и европейско ниво;
- Формулиране на необходимите политически действия на национално и местно ниво, както и изменения на регулаторната рамка;
- Създаване на партньорски механизъм за изпълнение на плана за действие, с участие на публичния сектор на национално и местно ниво, бизнеса и неправителствения сектор;
- Постигане на възможно най-добро управление на отпадъците, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, като вземат предвид осъществимостта от икономическа и технологична гледна точка и ползите за околната среда и здравето. Включване на целесъобразни мерки на национално ниво относно събирането, разделянето и оползотворяването на отпадъци, съдържащи значително количество от суровини от изключителна важност.

Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021-2026г.

Националната програма е утвърдена с Решение №700 от 7 октомври 2021г. на Министерски съвет и определя рамката за предприемане на съвместни действия за намаляване на загубата и разхищението на храни, и за преосмисляне от страна на обществото на отношението към потреблението на храни и на тяхната стойност. Тя е разработена с цел намаляване загубите и разхищението на храни в съответствие с Цел 12.3 на ООН, както и в изпълнение на рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, изменена с директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г., съгласно която всяка държава-членка трябва да разработи и приеме програма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци.

Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни включва следните области на действие:

- предотвратяване (превенция) загуби (нереализиран излишък) на храни;
- преразпределение на нерезализирани годни храни за консумация от нуждаещи се лица;
- осведоменост и информиране на обществото за проблема със загубата и разхищението на храни.

За изпълнение на Националната програма е изготвен План за действие, съдържащ конкретни мерки за намаляване на загубите и разхищението на храни, срокове за изпълнение и отговорни институции.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточен район 2021-2027 г.
ИТСР на Югоизточен регион за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематична рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027 г. Стратегия за развитие на Югоизточен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 година е разработена в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. Визията и пакетът от стратегически приоритети на ИТСР на Югоизточен регион от ниво 2 за периода 2021-2027 г. са формулирани на основа на анализа на състоянието и съществуващите тенденции в социално-икономическото, екологичното, културното, инфраструктурното и пространствено развитие на областите в региона. Според ИТСР на Югоизточен район, община Елхово е класифицирана като Средно урбанизирана (междинна) община.

План за интегрирано развитие на Община Елхово за периода 2021-2027г.

Планът за интегрирано развитие (ПИРО) е стратегически и програмен документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината (и нейния център) и връзките ѝ с други общини, в съответствие с другите документи за планиране на регионалното развитие, като съдържа конкретни параметри за развитието на територията и планират ресурсната обезпеченост на изпълнението.

ПИРО на Община Елхово 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. ПИРО като част от системата от стратегически документи: интегрира регионалното и пространственото развитие; служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година (*изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.*), както и в Правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските плановете за развитие (ОПР) и интегрираните плановете за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха в периода 2014-2020 г.

VII. СИСТЕМА ЗА ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЕЛХОВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

Наблюдение на изпълнението на програмата за управление на отпадъците

Наблюдението и оценката на изпълнението на програмни документи са ключови етапи от цялостния процес на планиране. Основната цел на наблюдението е да се получи актуална

информация с оглед проследяване на изпълнението на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките, а при необходимост – извършване на актуализация.

Наблюдението на Програмата за управление на отпадъците ще се осъществява чрез периодично събиране на информация, свързана с напредъка по изпълнение на включените в Програмата мерки и степента на постигане на индикаторите, както и анализ на събраната информация и на възникнали проблеми при изпълнението и причините за тях. В допълнение, за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на планирания график и степента на изразходване на ресурсите.

Член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините, като поставя и следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола на програмата:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата.

Събирането на информация за проследяване на напредъка на изпълнението на програмните цели е много важен етап от наблюдението на програмата, тъй като събраната наличната информация е основа за изготвяне на анализи за постигнатите резултати. Набавянето на надеждни данни в единен формат за образуване, състав, събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците е от съществено значение за проследяване на напредъка към постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките.

С оглед на това, че за някои мерки ще се налага измерване на информираността, развитието на социалните нагласи и участието на населението и бизнеса при изпълнение на мерките за отпадъците, целесъобразно е общината да проведежда проучвания или анкетни допитвания. Сроковете за събиране и систематизиране на данните трябва да са съобразени с нормативно изискваните срокове за отчети и доклади, с цел постигане на ефективност и ефикасност на процеса.

Към момента събирането, систематизирането на данните, анализ и оценка на напредъка в изпълнение на мерките, причините за неизпълнение или за изоставане в изпълнението на общинските програми, свързани с околната среда се извършва от експертите „Екология“, към отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“. За целта експертите от отдела изготвят годишен доклад за напредъка по изпълнение на мерките и програмните цели. При отклонение от приетите мерки и цели е необходимо да се докладва на ръководството и своевременно да се предприемат коригиращи действия.

Контрол и отчитане на изпълнението на програмата за управление на отпадъците

Съгласно Закона за управление на отпадъците, органът който одобрява и контролира Общинските програми за управление на отпадъците е Общинския съвет на съответната администрация. Съгласно чл.52, ал.9 от ЗУО ежегодно в срок до 31 март Кметът на общината, внася в Общински съвет отчет за изпълнение на програмата за предходната година, като същият след приемането му се изпраща в Регионалната инспекция по околна среда и води за сведение. Годишните отчетни доклади за изпълнението на Програмата трябва да се публикуват и на интернет страницата на община Елхово, с цел информиране на обществеността. Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците. Целта на контрола и отчитането на програмата е да се проследи ежегодно напредъка на изпълнение на поставените мерки и цели в програмата, евентуалните пречки за неизпълнението им, както и да бъдат взети навременни мерки при наличието на мерки, които не биха могли да се изпълнят поради финансови, нормативни и/или други причини.

Системата за отчет и контрол на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците на община Елхово за периода 2021-2028г, представлява система на текущо наблюдение (мониторинг) чрез събиране на информация за изпълнението на отделните мерки, заложи в програмите и отчет за степента на тяхното изпълнение. За всяка една от мерките в отделните програми са посочени очаквани резултати от изпълнението ѝ, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори за мярката. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за отчет и контрол на Програмата. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори за всяка мярка е необходимо да се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите за всяка от мерките.

Информация за напредъка за изпълнение на мерките от петте програми и изготвените към тях две подпрограми на настоящата Програма за управление на отпадъците на община Елхово ще се събира от съответните отговорници, които са посочени като водещи за изпълнението на съответната мярка. Необходимо е поддържане на постоянна комуникация между отделните отговорни звена, като по този начин информацията ще бъде събирана и обобщавана, с цел определяне на напредъка на изпълнение на мерките, както и причините за неизпълнение или за изоставането в изпълнението на мерките, включително дължащи се на партньорите, както и предложения за корективни действия при необходимост.

Процедура за актуализация на програмата

Член 52, ал.3, т.2 от ЗУО поставя най-общи изисквания по отношение на актуализацията на разработените от общините програми за управление на отпадъците - програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.

Необходимост от актуализация на общинската програма за управление на отпадъците може да възникне по различни причини:

- промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промени в заложените стратегически и оперативни цели и в планираните мерки за тяхното постигане.

- промяна на фактическите условия и/или възникване от необходимостта от прилагане на допълнителни мерки към вече приетите, при отчитане на липса на напредък за постигане на целевите индикатори.

Оценката на резултатите от изпълнението на ПУО ще бъде фокусирана към събирането, съпоставянето и анализирането на информация през определен период от време.

С оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на националните цели, които страната докладва на ЕК, общината следва да предвиди междинна оценка на програмата след тригодишен срок на изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели. В съответствие с изводите от оценката следва да се извърши актуализация на програмата, ако се налага. Ако обаче в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Процедурата за актуализация на общинската програма за управление на отпадъците следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Анализ на състоянието относно отпадъците	104
Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъци и на стратегическите/програмни документи в контекста на правата и задълженията на общините	119
Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на територията на община Елхово	138
Анализ на дейността на регионално сдружение по управление на отпадъците	143
Анализ и оценка на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролни функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове	151
Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и осъществяване на тяхното възстановяване	159
Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“	161
Анализ на инфраструктурата на управление на отпадъците	169
Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъци	184
Анализ на икономическите инструменти и стимули в сектора на управлението на отпадъците и ефективността от действието им	200
Анализ на финансовите потоци по управлението на дейностите в отпадъците	213
Прогнози за образуваните отпадъци на територията на община Елхово	219